
This is the **published version** of the article:

Giner Coté, Jordi; Tulla Pujol, Francesc Antoni. L'agricultura urbana a l'àrea metropolitana de Barcelona. Un estudi de casos. 2019. 127 p.

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/232640>

under the terms of the license

Treball final de màster

Màster Interuniversitari en Polítiques i Planificació per a les Ciutats, l'Ambient i el Paisatge

Curs acadèmic 2017 - 2019

Departament de Geografia

Universitat Autònoma de Barcelona

L'agricultura urbana a l'àrea metropolitana de Barcelona

Un estudi de casos

Autor:

Jordi Giner Coté

Tutor:

Dr. Antoni Francesc Tulla Pujol

A Bellaterra, el 7 de juliol de 2019

Resum

El següent treball analitza la situació de l'agricultura urbana a l'àrea metropolitana de Barcelona (AMB) a través d'un estudi de casos. Amb una metodologia mixta de dades quantitatives i qualitatives, s'analitza el tipus d'agricultor urbà actual (tant el professional com el que s'hi dedica per oci), com s'organitza i quin és el seu paper dins del model de ciutat sostenible. També es pregunta si l'horta urbana és un fenomen actual o ja existia en el passat. L'estudi ha demostrat que a l'ombra del model agroindustrial tradicional i hegemònic, nous actors urbans opten per un altre tipus d'agricultura (ecològica, de proximitat i amb valor afegit) com a reacció a la crisi ambiental i social que pateix la societat actual.

Paraules clau: agricultura urbana; sobirania alimentària; agroecologia; ciutat sostenible.

Resumen

El siguiente trabajo analiza la situación de la agricultura urbana en el área metropolitana de Barcelona (AMB) a través de un estudio de casos. Con una metodología mixta de datos cuantitativos y cualitativos, se analiza el tipo de agricultor urbano actual (ya sea el que se dedica profesionalmente o por ocio), cómo se organiza y cuál es su papel dentro del modelo de ciudad sostenible. También se pregunta si la huerta urbana es un fenómeno actual o si ya existía en el pasado. El estudio ha demostrado que a la sombra del modelo agroindustrial tradicional y hegemónico, nuevos actores urbanos optan por otro tipo de agricultura (ecológica, de proximidad y con valor añadido) como reacción a la crisis ambiental y social que sufre la sociedad actual.

Palabras clave: agricultura urbana; soberanía alimentaria; agroecología; ciudad sostenible.

Abstract

The following work analyzes the situation of urban agriculture in the metropolitan area of Barcelona (AMB) through a case study. With a mixed methodology of quantitative and qualitative data, the type of current urban farmer is analyzed (whether it is professionally or leisurely), how it is organized and what is its role within the sustainable city model. It also asks if urban gardening is a current phenomenon or if it already existed in the past. The study has shown that in the shadow of the traditional and hegemonic agribusiness model, new urban actors opt for another type of agriculture (ecological, local and with added value) as a reaction to the environmental and social crisis suffered by today's society.

Keywords: urban agriculture; food sovereignty; agroecology; sustainable city.

Taula de continguts

1. INTRODUCCIÓ	6
1.1 RELLEVÀNCIA.....	7
1.2 PREGUNTES DE RECERCA	8
1.3 MOTIVACIÓ PERSONAL.....	8
1.4 METODOLOGIA.....	8
2. MARC CONCEPTUAL.....	12
2.1 AGRICULTURA URBANA.....	12
2.2 SOBIRANIA ALIMENTÀRIA	14
2.3 AGROECOLOGIA.....	17
2.4 PRODUCTE DE PROXIMITAT	19
3. L'AGRICULTURA URBANA A L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA	22
3.1 DEFINICIÓ TERRITORIAL	22
3.2 TIPUS D'AGRICULTOR I HORTA	24
3.2.1 L'agricultura professional	24
3.2.2 L'agricultura d'autosuficiència	30
3.2.3 L'agricultura social	32
3.3 POLÍTIQUES PÚBLIQUES DE L'ADMINISTRACIÓ.....	39
3.3.1 L'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB)	39
3.3.2 Els ajuntaments	40
3.3.3 La ciutat sostenible.....	43
4. ANÀLISI DE CASOS I RESULTATS	45
5. CONCLUSIONS	57
6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES I DIGITALS	59
7. ANNEX.....	64
7.1 ENTREVISTES.....	64

Índex de gràfics

Gràfic 1. Nombre i superfície d'explotacions agràries amb SAU a l'AMB (1982, 1989, 1999 i 2009).....	25
Gràfic 2. Nombre d'explotacions i hectàrees amb SAU per municipi de l'AMB (1999 i 2009).....	26
Gràfic 3. Concentració mitjana d'ha per explotació amb SAU a l'AMB, província de Barcelona i Catalunya (1982, 1989, 1999 i 2009).....	27
Gràfic 4. Distribució de la SAU per règim de tinença a Catalunya, província de Barcelona i AMB (1999 i 2009)	28
Gràfic 5. Superfície i producció agrícola d'hortalisses a la província de Barcelona (1999-2018).....	29
Gràfic 6. Superfície d'agricultura ecològica (en ha) a l'AMB (2009).....	30
Gràfic 7. Zones d'horts municipals i comunitaris a Barcelona i l'AMB (2000 a 2016)	35
Gràfic 8. Activitat agrícola dels hortolans entrevistats	45
Gràfic 9. Nombre d'anys dedicats a l'agricultura dels agricultors estudiats	46
Gràfic 10. Ocupació principal dels hortolans	46
Gràfic 11. Motivació principal per treballar l'hort.....	47
Gràfic 12. Formació en agricultura dels casos estudiats	48
Gràfic 13. Sensacions al treballar la terra dels casos estudiats.	49
Gràfic 14. Coneixement dels conceptes clau per part dels hortolans.....	50
Gràfic 15. Règim de tinença	51
Gràfic 16. Superfície en hectàrees dels casos estudiats	53
Gràfic 17. Finançament de l'activitat agrícola dels casos estudiats	54
Gràfic 18. Jornada laboral dels agricultors estudiats	54
Gràfic 19. Finalitat de la producció dels casos estudiats.....	55
Gràfic 20. Limitacions a l'hora de produir en els casos estudiats	56

Índex de mapes

Mapa 1. Situació geogràfica de l'AMB a Catalunya.	22
Mapa 2. Usos del sòl a l'AMB	23
Mapa 3. Distribució de conreus a l'AMB (2018).	26
Mapa 4. Distribució dels horts municipals a l'AMB (2015)	36
Mapa 5. Distribució dels horts comunitaris a l'AMB (2015)	37
Mapa 6. Ajuntaments amb horts municipals a l'AMB (2017)	41

Índex de taules

Taula 1. Hectàrees destinades a superfície agrícola en els espais agraris de l'AMB (2015)	24
Taula 2. Horts municipals i comunitaris en el conjunt de l'AMB (2009 i 2015).	35

Agraïments

En aquestes línies vull donar el meu agraïment a totes les persones que m'han ajudat a completar la sempre difícil tasca de produir un Treball Final de Màster.

En primer lloc, a tots els agricultors que han trobat cinc minuts per respondre les meves preguntes. La meva admiració per la feina que fan i per com afronten les dificultats del seu dia a dia.

En segon lloc, al meu tutor, Antoni Tulla Pujol, pel seu esforç i ajuda.

Finalment, a l'Helena. Per tant i per tot.

1. Introducció

1.1 Rellevància

L'hivern de 2018 tancava l'últim gran terreny agrícola de la ciutat de Barcelona (d'unes 3 ha), després de la mort de Juan Ortuño, l'agricultor que el gestionava. Des de llavors, un cartell de Solvia (l'empresa immobiliària del Banc Sabadell) informa de la voluntat dels propietaris de vendre el terreny (Sampietro, 2019).

Després d'anys d'expansió urbana, fomentada en base a la industrialització, la idea de creixement il·limitat i la bombolla immobiliària, l'espai que ocupava l'agricultura a l'àrea metropolitana de Barcelona (AMB) s'ha reduït dramàticament. A aquest fet cal sumar-li les dificultats a les que s'enfronta el sector, un dels primers en patir els efectes de la globalització, com són la falta de relleu generacional i l'accés a la terra.

En la última dècada, arran de la crisi econòmica global, moviments com el 15-M a Espanya han repensat el valor estratègic de l'agricultura urbana com una peça fonamental per aconseguir un futur socialment just i sostenible. Aquests moviments han aconseguit traslladar el seu discurs a les institucions i influir en les polítiques que desenvolupen els governs, ja sigui en l'àmbit municipal, autonòmic o estatal. En el moment en què s'elabora aquest treball, el ple del Parlament de Catalunya aprovava la Llei d'Espais Agraris, que preveu la creació d'eines de planificació territorial agrària i crear un registre de terres que posi en producció aquelles en desús (Ruralcat, 2019). La proliferació d'horts urbans i comunitaris, l'impuls d'un circuit curt i de proximitat, o el creixement de l'agricultura ecològica, tant a la ciutat de Barcelona com a la resta de l'àrea metropolitana, en són un bon exemple.

Diversos estudis han analitzat, quantitativament, el pes i la situació de l'agricultura urbana i periurbana actual a l'àrea metropolitana. Un referent a destacar és el treball de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans (IERMB), encarregat per l'AMB, *Agricultura urbana i periurbana a l'àmbit metropolità de Barcelona: beneficis econòmics, socials i ambientals*, on es defineix i s'avalua l'impacte de l'agricultura urbana en termes ambientals, econòmics i socials (2017).

L'objectiu d'aquest treball, però, és analitzar i posar llum a la situació, l'organització i els punts de vista dels agricultors actuals, tant els que s'hi dediquen professionalment com aquells que treballen la terra per oci, salut o activisme.

Per aconseguir-ho, el treball s'estructura amb una primera part de caire teòric, per entendre quin és el rol actual de l'agricultura urbana i els conceptes que l'acompanyen: la sobirania alimentària, el producte de proximitat i l'agroecologia. En una segona part, es revisa l'estat de l'agricultura urbana a l'àrea metropolitana de Barcelona i s'estructura el tipus d'horta existent i les polítiques que han desenvolupat les administracions implicades. Finalment, s'analitza la informació qualitativa obtinguda de les entrevistes que s'han realitzat a diversos hortolans de la zona i s'intenta donar resposta a les preguntes de recerca proposades.

1.2 Preguntes de recerca

- E q o " u ø q t i c p k a g r i c u l t u r a l u r b a n a a c t u a l ? w g k z " n ø
- ¿ u " n ø j q n o w f e n o m e n t j a e x i s t i a e n e l p a s s a t ?
- S w k p " r c r g t " t g r t g u g p v c " n ø c i t k e w n v w t c " w t d c sostenibilitat?

1.3 Motivació personal

N ø c e v w c n " o q f g n " f g " f g u g p x q n w r c o g p v " j c " e q p f w l a uns nivells de crisi ambiental, social i econòmica sense precedents. En un món cada e q r " o ² u " i n q d c n k v | c v . " w p " f g n u " u g e v q t u " o ² u " c l mesura de les especulacions dels mercats internacionals, de les grans corporacions de producció i distribució i dels efectes del canvi climàtic. Nous agents disposats a trencar c o d " n c " f g t k x c " c e v w c n " k o r w n u g p " r t q l g e v g u " t n ø q d l g e v k w " f g " t g f w k t " n ø k o r c e v g " f g " n c " e t k u producte de pr q z k o k v c v " k " n ø c i t k e w n v w t c " u q e k c n 0 " E t g c s w g u v g u " k p k e k c v k x g u " k " r q v g p e k c t " n ø c i t k e w n v

1.4 Metodologia

C " e q p v k p w c e k » " u ø c p c n k v | c " n c " o g v q f q n q i k c " g o u ø j c p " w v k n k v | c v " f c f g u " s w c p v k v c v k x g u " k " s w c governamentals i de les respectives entrevistes realitzades.

N g u " f c f g u " s w c p v k v c v k x g u " w v k n k A g r i c u l t u r a M e t r o p o l i t a n a . A g r i c u l t u r c " w t d c p c " k " r g t k w t d c p c " c " n ø « o d k v

de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Barcelona, el document té com a objectiu "avaluar les contribucions passades, actuals i futures de l'agricultura urbana i periurbana a l'àmbit metropolità de Barcelona, així com s'analitza els patrons d'establiment d'aquesta activitat, s'estima la contribució d'aquestes agricultures a les necessitats d'aliments de la població i es caracteritza els productors dels diferents tipus d'agricultura. Les dades són de 2016 i, mitjançant un qüestionari, s'ha avaluat l'impacte ambiental, econòmic i social" (2017: 5). Entre d'altres aspectes, es quantifica i delimita cartogràficament l'agricultura urbana i periurbana a l'àmbit metropolità de Barcelona, així com s'analitza els patrons d'establiment d'aquesta activitat, s'estima la contribució d'aquestes agricultures a les necessitats d'aliments de la població i es caracteritza els productors dels diferents tipus d'agricultura. Les dades són de 2016 i, mitjançant un qüestionari, s'ha avaluat l'impacte ambiental, econòmic i social" (2017: 5). Entre d'altres aspectes, es quantifica i delimita cartogràficament l'agricultura urbana i periurbana a l'àmbit metropolità de Barcelona, així com s'analitza els patrons d'establiment d'aquesta activitat, s'estima la contribució d'aquestes agricultures a les necessitats d'aliments de la població i es caracteritza els productors dels diferents tipus d'agricultura. Les dades són de 2016 i, mitjançant un qüestionari, s'ha avaluat l'impacte ambiental, econòmic i social" (2017: 5).

La informació qualitativa prové de les 11 entrevistes presencials realitzades. Un dels objectius de l'estudi és contextualitzar, il·lustrar i completar la informació conceptual sobre el tema de l'agricultura urbana i periurbana a l'àmbit metropolità de Barcelona sota el mateix qüestionari, per a poder comparar les respostes.

Els experts que han cedit el seu temps per contestar les preguntes del treball han estat:

- » Josep Espluga, professor de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, membre col·laborador del Grup de Recerca sobre Agricultura, Ramaderia i Alimentació en la Globalització (ARAG-UAB).
- » Oriol Gual, membre col·laborador del Grup de Recerca sobre Agricultura, Ramaderia i Alimentació en la Globalització (ARAG-UAB).
- » Oriol Gual, membre col·laborador del Grup de Recerca sobre Agricultura, Ramaderia i Alimentació en la Globalització (ARAG-UAB).

Aquestes fonts proven de la informació recollida mitjançant el qüestionari i les entrevistes. El professor Espluga ha ajudat amb les seves respostes a completar la informació sobre l'agricultura urbana i periurbana a l'àmbit metropolità de Barcelona. Cada un dels experts ha respost a qüestionaris diferents, segons l'àmbit del seu coneixement, tot i que l'entrevista a les tècniques de l'ajuntament es va fer conjuntament.

Les entrevistes qualitatives a agricultors són les que han nodrit el treball. Un total de vuit hortolans han accedit a ser entrevistats en base a un qüestionari uniformat amb preguntes sobre l'accés a la terra, les motivacions personals o els seus punts de vista sobre termes recollits en el *v t g d c n n " e q o " u q d k t c p k c " c n k o g p v « t f ø c s w g u v u " e c u q u " g u " d c u c " g p " n c " v k r q n q i k c " f ø* ser contactats. La informació de contacte de molts dels entrevistats *u ø j c " g r a c i e s k p i w v "* al *Catàleg de la Pagesia de Collserola*, facilitada al web del Consorci del Parc Natural *f g " n c " U g t t c " f g " E q n n u g t q n c 0 " E c n " g u o g p v c t " s v v k r q n q i k c " f g " r t q f w e v q t . " v t a m e n t " p e r f a c i l i t a r e n e l l a s w ¶ " u ø j* comprensió.

C " e q p v k p w c e k » " u g ø n u " g p w o g t c " g p " d c u g " c " n c "
n ø c r3.d. Tipus de productor i horta del treball:

- Agricultura tradicional o professional
 - » Can Miano, a Sant Feliu de Llobregat. Tres germans que van iniciar un *r t q l g e v g " r t q f w e v k w " f k x g t u k h k e c v " n ø c p* verdures i hortalisses, tenen una granja de cargols i produeixen bolets.
 - » *E c p " U c p v q k . " c " O q n k p u " f g " T g k 0 " N ø G f w c t* explotació agrària on produeixen tot tipus de verdures, hortalisses i fruites. També es dediquen a la recuperació de varietats locals.
 - » *E c p " E c r g n n c p u . " c " O q n k p u " f g " T g k 0 " C o d "* fruita, verdura i hortalisses que venen directament al consumidor, sense intermediaris.
- *C i t k e w n v w t c " f ø c w v q u w h k e k ³ p e k c*
 - » Jardins de la Serreta, a Sant Cugat del Vallés. Des del camp que té a la Floresta, la Sabine Amedee treballa en base a la permacultura per produir verdures, fruites i hortalisses que puguin alimentar la seva família durant *v q v " n ø c p { 0*
 - » Can Masdeu, a Barcelona. Un antic hospital per a leprosos ocupat i autogestionat per una vintena de persones que compta amb hort propi i *j q t v u " e q o w p k v c t k u 0 " N c " r t q f w e e k » " r q v "* menjar que es consumeix a la casa.

- Agricultura social

- » Nø Q t v k i c . " c " U c p v " E w i c v " f g n " X c n n ² u 0 " R t h k p e c " f g " E c p " O q p v o c p { " * X c n n f q t g k z + " c ' "
- » Huerta La Vanguardia, a Barcelona. Situat al Poblenou, aquest hort ocupat serveix de punt de trobada i socialització dels veïns del barri.
- » Horta informal del Rec Comtal. En Julián és un dels agricultors que treballen les petites parcel·les que es troben a banda i banda del pas del rec comtal pel barri de Vallbona.

Més e p n n « " f g n u " g p v t g x k u v c v u " s w g " c r c t g k z g p " g c o d " f ø c n v t g u " g z e m l l e s t i r e l t r e b a l l a m b e l s s e u s p u n t s d e v i s t a p a r h c " f ø c n v t g u " c i t k e w n v q t u " s w g " g u " e q p u k f g t c e k » " n r t q d n g o g u " f ø c i g p f c . " f ø w p c " d c p f c . " k " n) g z e ² u han impedit que apareguin en aquest treball.

H k p c n o g p v . " v c o d ² " g u " v ² " g p " e q p u k f g t c e k » " n Consum Responsable impulsades r g t " n ø c l w p v c o g p v " f g " D c t e g n q p c *Una alimentació sana, justa i sostenible* a Barcelona, del divendres 15 de març de 2019, q p " g u " x c p " t g c n k v | c t " g n u " r t k o g t u " e q p v c e v g u " c

2. Marc conceptual

2.1. Agricultura urbana

Gu " r q v " g v k s w g v c t " n ø j q t v c " r t q f w ¹ f c " c " n ø « t g c
W t d c p c ö A 0

Diverses institucions han descrit el terme. Com recull Tornaghi (2014: 551), el
E q o k v ² " f ø C i t k e w n v w t c " W t d c p c g u r d a g a l i m e n t à r i a E H U E " * E
comunitària, en les seves sigles en anglès) va definir- j q " n ø c p { " 4 2 2 5 " e q o " ò g n
el processament i la distribució de menjar i altres productes mitjançant un cultiu intensiu
f g " r n c p v g u " k " n c " e t k c " f ø ø p k ø ð N u " H E Q ù * Q ' t i ð p k
P c e k q p u " W p k f g u " r g t " c " n ø C i t k e w n v w t c " k " n ø C n
n ø c i t k e w n v w t c " w t d c p c " * W C . " g p " g p f c x c p v + " k "
productes alimentaris de diferents cultius i animals, així com productes no alimentaris,
ja siguin herbes aromàtiques, medicinals o ornamentals. Segons aquesta mateixa
organització, 800 milions de persones arreu del món treballen la terra a les ciutats i els
seus voltants, i en molts països es practica de manera informal i fins i tot il·legalment.

V c p o c v g k z . " n c " f g h k p k e k » " f ø W C " r q v " x g w t g ø u "
e c o r " f ø g u v w f k " f g u " f g n " s w c n " u ø c d q t f k " * N n q t
t g u u q t i k o g p v " f g " n ø W C " g v a è x p u l s a r e l s e c t o r p r i m a r i d e v t q r q n k
n ø g p v q t p " w t d « . " g p " u k p v q p k c " c o d " g n u " r t q e g u u
industrials de l'anomena v " P q t f " I n q d c n " * g n u " r c ¹ u q u " f g u g p x q
el mateix Llorach (2017) qui cita la definició del Working group 1 del Cost Action
ò W t d c p " C i t k e w n v w t g " G w t q r g ö " * - N g t ' j c d ' g n t ø W ' C c ' p s f w " g V
dóna en aquests països:

ò N) c i t k e w n v w t c " w t d c p c " ² u " w p c " g z r n q v c e k » " c i t ¶ e q
*enllà de la producció alimentària proporciona serveis ambientals (protecció del sol, de l'aigua i
del clima; eficiència en recursos, biodiversitat), serveis socials (inclusió social, educació, salut,
oci, patrimoni cultural) i dona suport a economies locals per una important orientació directa*
c n " o g t e c v " w t d « 0 ö " * r 0 " 8 +

U k " g u " v g p g p " g p " e q o r v g " g n u " f k x g t u q u " q d l g e v
pot sub- e n c u u k h k e c t " f g " f k h g t g p v " o c p g t c 0 " G u " r q f g
la producció individual, en què hi ha els horts familiars i els horts municipals. I per una
altra banda, les que produeixen de manera col·lectiva. En aquest darrer grup hi ha els

horts educatius, els horts terapèutics i els horts comunitaris. A part, també existeixen els horts ocupats, que poden formar part tant dels horts de producció individual com col·lectiva (Lohrberg et al., 2016:22).

A continuació es detalla en què consisteix cadascuna de les tipologies anteriorment citades (Lohrberg et al., 2016):

- Agricultura Urbana de producció individual:

- » Hort familiar: El principal objectiu que persegueix és el de proveir de

h t w k v g u " k " x g t f w t g u " g n u " r t q r k g v c t k u " f g
c n v t c " r c t v k e w n c t k v c v " f ø c s w g u v " v k r w u "
f ø q t i c p k v | c e k q p u 0 " que la supervisió, per tant, no entra en
n ø c i g p f c " r q n " v k e c " f g " n c " e k w v c v 0

- » J q t v u " o w p k e k r c n u < " G u " v t c e v c " f ø w p " j q t v

en petites parcel·les que es lloguen en virtut de l'acord de propietat. En
c s w g u v " e c u . "atives municipals p'èstaf adscripta a una
regulació formal ja sigui de caire regional o estatal. A part, la propietat
g u v « " g p " o c p u " f ø q t i c p k v | c e k q p u 0

- Agricultura Urbana de producció col·lectiva:

- » Horts educatius: Aquests ofereixen els horts com a eina educativa per

aprendre sobre la producció, processament i consum dels productes
agrícoles i, a més a més, permeten que la comunitat es conscienciï sobre
v g o « v k s w g u " e q o " n ø k o r c e v g " c o d k g p v c n " k "

desenvolupar pràctiques que afavoreixin el medi ambient. Aquest tipus
f ø j q t v u " g u " r q f g p " v t q d c t " c " n g u " g u e q n g
f ø c s w g u v u " q t i c p k u o g u 0 " R g t " v c p v . " g p " v g
relacionats amb polítiques municipals.

- » Horts terapèutics: Normalment es tr q d g p " f k p u " f g n u " g f k h k e k

de salut física i mental i tenen com a objectiu formar part de la teràpia de
o c n c n v k g u " e q o " n ø c f f k e e k » . " n ø c w v k u o g " c

- » Horts comunitaris: Aquests tenen com a objectiu tant cultivar fruites i

verdures com est c d n k t " x k p e n g u " g p v t g " n c " e q o w p k v
F ø c s w g u v c " o c p g t c . " n ø j q t v " u g t x g k z " e q o
col·lectiu és el tret característic principal i per aquesta raó estan molt

ligats a activitats culturals i educatives. La regulació dels horts la realitza la pròpia organització, què és qui estableix la normativa.

- Horts ocupats: Els horts ocupats fan servir territori inactiu per cultivar els
r t q f w e v g u 0 " N c " o c l q t k c " f ø c s w g u v u "
profit de la v g t t c " u g p u g " e c w u c t " e q p h n k e v g
horts estan vinculats a propietaris amb dificultats econòmiques. Com es tracta
f ø j q t v u " k n n g i c n u . " n ø c f o k p k u v t c e l
conseqüència, no estan subjectes a cap normativa vigent.

W p c " c n v t c " f k u v k p e k » " f g " n ø W C " 2 u " n c " u g x c " k p f k t . " n ø À u " f g " t g u k f g p v u " w t d c p u " e q o " c " v t g d c n el compostatge de matèries orgàniques, les polítiques públiques i la sobretot la competència entre els diferents usos urbans (IERMB, 2016). Segons Serra, et al. (2017) és necessari diferenciar entre agricultura comercial intensiva, produïda en les zones periurbanes com el Parc Agrari del Baix Llob t g i c v . " k " n ø c i t k e w n v w t c " urbana, desenvolupada amb propòsits socials i recreacionals.

Pel que fa a Catalunya, Montasell (2003) defineix com agricultura periurbana aquelles característiques peculiars condicionades pel contacte ciutat-medi rural. Aquesta agricultura cobreix dues funcions: la producció de productes i la contribució a la qualitat del medi ambient. El Barcelonès, el Baix Llobregat, el Baix Penedès, el Garraf, el Maresme, el Tarragonès i el Vallès Occidental serien les comarques periurbanes de Catalunya (Montasell, 2003).

2.2 Sobirania alimentària

N o G u v t c v ³ i k c " f o K o r w n u " s f v g g " n t c g " c R d n ¶ e k' e n c o " C d n k p
 Barcelona (2019) defineix n c " u q d k t c p k c " c n k o g p v « t k c " e q o " ò g n
 les polítiques agrícoles i c n k o g p v « t k g u " s w g " g n u " c h g e v g p ö 0 "

alimentari que sigui capaç de substituir el mode n " c e v w c n " f ø c i t k e w n v w
globalitzada ja que, tal i com afirma, Gustavo Duch (2014: 94) . " c s w g u v " ò j c " r g t
r t q r ¼ u k v " k p k e k c n " f g " u g t " w p " œ k " v r l q « d " A f i g e " k » k ö f c " "
doncs, la sobirania alimentària ha nascut amb la voluntat que els ciutadans tornin a tenir

c e e ² u " c n u " t g e w t u q u " p c v w t c n u " k " g u " r w i w k p " c
 iniciativa, a més a més, pretén regular coherentment el comerç agrícola interior per
 assegurar un desenvolupament sostenible i segur. (Ajuntament de Barcelona, 2019).

A l'ò k p h r e s u m o *Indicadors de sobirania alimentària a Catalunya* es defensa el
 e q p e g r v g " f g " u q d k t c p k c " c n k o g p v « t k c " e q o " ò w
 e q p u v (Aran de Torà II, 2018: 7) 0 " C o d " c k z ¼ ò l p o s a r d e m a q i f e s k c e k » " x
 s w g " c s w g u v c " k f g c " j c " c p c v e n r i q u i f p r o g r e s s i v m e n t . A q w u " o c v
 r t q r ¼ u k v " f ø c k z ¼ . " c e v w c n o g p v " n c " u q d k t c p k c "
 exemple: g n " e q o g t ± " l w u v . " g n " f t g d a b l e , c l a " s i t u a c i ó d e l e s g t t g u " k
 f q p g u " g p " n ø « o d k v " c i t q c n k o g p v c t k . " n c " t g n c e l
 desenvolupament, etc.

Aquest concepte es va posar sobre la taula per primera vegada a la Cimera Mundial
 f g " n ø C n k o g p v c e k » " u e e x p o r t s d e d i f e r e n t s à m b i t s d e l m o n ; a g r a r i " g p " s
 x c p " g x k f g p e k c t " n c " p g e g u u k v c v " f ø w p c " c n v g t
 u ø g z g t e g k z g p " g p " n ø « o d k v " c i d t " c g t n k u " " * c N p c { " u X . k " c n " c E " c k o
 canvi en la indústria alimentària ha agafat for ± c 0 " V c p v " ² u " c k z ¶ " s w g " n ø C
 Nacions Unides ha aprovat la Declaració dels drets dels camperols, camperoles i altres
 persones que treballen en zones rurals (La Via Campesina, 2018). Amb aquesta mesura
 u ø j c " t g c h k t o c v " n c i à a l i m e n t à r i a p e r t a l p e l d i à l l e s p r o f u n d e s " u q d k t c
 e t k u k u " c " n g u " s w c n u " u ø g p h t q p v c " n c " u q e k g v c v 0

A Catalunya la situació també ha anat variant en aquest sentit i gràcies al
 u c e u g l c o g p v " u q e k q r q n ¶ v k e " s w g " x k x k o " c e v w c n o
 cap x k . " g u r g e k c n o g p v . " g p " n ø « o d k v " u q e k q g e q p ¼ o
 c n k o g p v « t k c " g u v « " c i c h c p v " o ² u " r t q v c i q p k u o g 0 '
 duen a terme iniciatives per fer efectiu el procés de canvi cap a un sistema més ecològic,
 just i sostenible.

V g p k p v " g p " e q o r v g " n g u " s Æ g u v k q p u " c p v g t k q t u .
 sobirania alimentària a Catalunya?

Pep Tusón, enginyer tècnic agrícola, ha avaluat quin és el percentatge
 f ø c w v q c d c u v k o g p v a s s o l i v g p E w p ÷ h w p ψ c O e h H e s p r e n k w g u v " g u

que l'autoproveïment és possible al país. A més a més, argumenta que fins i tot es poden arribar a acumular excedents.

Així doncs, podem veure que si realment es promoguessin mesures per a que la societat realitzés una alimentació de proximitat més saludable i ecològica, la sobirania alimentària seria possible. Però fer-ho possible suposaria dibuixar un nou full de ruta r g t " c n " u k u v g o c " c i t ¶ e q n c " f g n " r c ¶ u " l c " s w g " considerar com un servei a tota la societat i no pas com una eina especulativa (Tusón, 2014). Per una altra banda c . " v c n " k " e q *Estratègia d'impuls* " d a l o p l o p i d a q t o g " *alimentària*, fet per l'ajuntament de Barcelona (2019) també seria indispensable que les r q n ¶ v k s w g u " f g " r t q o q e k » " f g " n ø c e v k x k v c v " c i t compromís polític, una major solidesa organitzativa, així com una major integració v g t t k v q t k c n 0 " K " c " o 2 u " c " o 2 u . " u ø j c w t k c " f g " proximitat, posant especial atenció en la urbana i periurbana.

Tanmateix, n ø g u ¶ ø w ' f k ' k o g p u k » " g e q p ¼ o k e c " f g " u k u v g *Metropolitana de Barcelona: Abast, reptes i oportunitats*, de l'AMB presenta dades de consum i producció » " f ø c n k o g p v u q ù e , a c t u a l m e n t , d ' a c a q m e t r o p o l i t a n a és netament consumidora i l'únic aliment produït que supera la demanda és la carxofa, amb un proveïment positiu del 359%. La resta de conreus es troben en un proveïment negatiu d'entre el -33% de l'enciam i l'escarola i el -100% de cultius com la maduixa i el meló.

Per a Marina Barrosso, tècnica en polítiques alimentàries de l'ajuntament de Barcelona, la ciutat afronta una sèrie de problemàtiques que fan difícil apropar-se a la sobirania alimentària: "Potser la gent està sensibilitzada, però cal donar un pas més enllà. És important que hi hagi un consumidor conscient a Barcelona, però també penso que a nosaltres, els que venim dels moviments socials, ens aniria bé sortir una mica dels nostres entorns i de petites iniciatives, a vegades precàries, i, potser sona malament el que diré, incorporar lògiques més comercials o capitalistes per poder tirar endavant r t q l g e v g t a u e n f r a d u r a . S i n ò c o s t a m o l t . La xarxa de mercats municipals ha de ser un gran catalitzador. I hi ha feina a fer. Hem de saber en quin grau aquests mercats estan afavorint la pagesia local, venent productes de proximitat i demés. Finalment, la divers k v c v " f ø c i g p v u " k o r n k e c v u 0 " i u " c " f k n ø c f o k p k u v t c e k » " s w g " x q n " v t c p u h q t o s i n ò a " g n " u k u v v q v " G u r c p { c . " p q " u g " u c r " d g p " d 2 " e q o " k p v g i t c

entitats i empreses més conscienciades. Que no siguin sempre els mateixos que al final generen les mateixes dinàmiques. Necessitem experteses i visions diferents, sinó estarem sempre en un sostre. Un altre dels drames que tenim és el teixit comercial que desapareix. Vull dir, hi ha temes estructurals de ciutat que influeixen en el model."

2.3 Agroecologia

El concepte de "noció de qualitat de vida" ja és present a les Nacions Unides, no és un concepte nou. Com indica la FAO (2018). "La noció de qualitat de vida apareix a documents científics des dels anys 20 del segle passat. I mostra evidències del seu ús en les pràctiques agrícoles, a moviments socials i polítics (FAO, 2018). El concepte ha anat evolucionant al llarg dels anys tal i com ha passat amb la idea de sobirania alimentària. I poc a poc, se li han afegit noves connotacions que han complementat els seus objectius finals.

Sevilla (2006) defineix l'agroecologia com:

La noció de qualitat de vida és un concepte que s'ha desenvolupat al llarg dels últims 40 anys i que pretén un desenvolupament alternatiu des dels àmbits de la producció i la circulació alternativa dels seus productes, intentant establir formes de producció i de consum que contribueixin a encarar la crisi ecològica i social, i amb això poder enfrontar-se al canvi climàtic i a la degradació dels recursos naturals (López, 2015: 24, 25).

El concepte de "noció de qualitat de vida" ja és present a les Nacions Unides, no és un concepte nou. Com indica la FAO (2018). "La noció de qualitat de vida apareix a documents científics des dels anys 20 del segle passat. I mostra evidències del seu ús en les pràctiques agrícoles, a moviments socials i polítics (FAO, 2018). El concepte ha anat evolucionant al llarg dels anys tal i com ha passat amb la idea de sobirania alimentària. I poc a poc, se li han afegit noves connotacions que han complementat els seus objectius finals.

- Una dimensió ecològica i tecno-agronòmica: Desenvolupar un procés de producció integral capaç de preservar les característiques ecològiques i de qualitat dels aliments i dels recursos productius de caràcter físic.
- Una dimensió socioeconòmica i cultural: Afavorir el creixement de les comunitats rurals amb el propòsit que romanguin en el sector agrari i millorin els recursos naturals. Per tal de fer-ho seria indispensable revaloritzar els recursos

locals posant el focus en la potenciació dels recursos naturals, les cultures locals, la inclusió del món agrari dins de les activitats econòmiques del territori i de la circulació curta dels productes locals.

- La dimensió que s'ha de tenir en compte és la dels processos de presa de decisions dins del sistema agroalimentari perquè des dels sectors locals es puguin desenvolupar projectes que afavoreixin la sostenibilitat i els permetin prendre decisions que siguin més adequades.

Paral·lelament la FAO (2018) en el Segon Simposi Internacional sobre agroecologia vincula els processos de producció amb la gestió dels recursos naturals i la cultura local. Els processos de producció que poden conduir a la societat cap a nous sistemes alimentaris, entre els quals hi destaca la sobirania alimentària. Els 10 fonaments són els següents (FAO, 2018):

1. **Seguritat i nutrició:** La producció i el sistema socioeconòmic. Si es gestiona correctament la diversitat es poden millorar els ecosistemes ja que s'augmenta la capacitat de resistència i es redueix el risc de pèrdua de producció.
2. **Creació conjunta i compartir coneixements:** Desenvolupar xarxes de coneixement que connectin la ciència amb la cultura tradicional dels productors locals.
3. **Sinergies:** Considerar tots els factors que participen del sistema agrari (animals, vegetació, cultius, comunitat...) i crear sinergies entre ells.
4. **Eficiència:** Potenciar la utilització de recursos locals i evitar el malbaratament.
5. **Reciclar:** Recolzar els processos biològics que impulsin el reciclatge de nutrients, biomassa i aigua en els sistemes de producció.
6. **Resiliència:** Potenciar la resiliència del sistema alimentari diversificant els processos de producció i reduint el risc de pèrdua de producció del conreu irreversible.
7. **Valors humans i socials:** Protegir la comunitat agrícola tot respectant els seus valors. Amb això s'aconsegueix reduir les desigualtats entre territoris.
8. **Cultura i tradicions alimentàries:** Preservar la cultura i tradicions agrícoles per garantir la sostenibilitat i la seguretat alimentària.

9. Governar responsablement: Promoure polítiques igualitàries, transparents i de justícia social que ofereixin l'accés a terres i recursos de manera equitativa.
10. Geopk c " e k t e w n c t " k " u q n k f c t k v c v < " T g e q n | c la cadena de consum.

Així doncs, es pot observar c q o " n ø k p v g t ³ u " r g t " n ø c i t q g e q n q i l o ² u " f g u v c e c v " f k p u " f g " n ø c i g p f c " k p v g t p c e k q p resposta als diferents dubtes que genera la indústria alimentària, especialment, aquells relacionats amb el canvi climàtic, la seguretat alimentària, la salut, la pèrdua de biodiversitat i recursos naturals i els problemes de fam i pobresa a molts dels territoris del planeta.

2.4 Producte de proximitat

Una de les mesures que podria facilitar la sobirania alimentària a Catalunya seria el desenvolupament de la venda de proximitat. Recentment, els productors agraris han mostrat interès per aquest tipus de comercialització ja que podria suposar una millora socioeconòmica important pel sector. A banda dels pagesos i ramaders, els consumidors també han mostrat certa predilecció pels productes locals. Segons dades facilitades per w p " g u v w f k " t g c n k v | c v " n ø C i ³ p e k c " f g " F g u g p x q n w c o d " n ø K p u v k v w v " E g t f « " * 4 2 3 : + . " g p u e " k f g g w " c f n ø j c « " d s k w v de vida més saludables i consideren important el següent: Un 74% dels consumidors en n ø « o d k v " g u v c v c n " e t g w " g u u g p e k c n " u g i w k t " w p c " productes locals o de proximitat és important per aconseguir un estil de vida sa i un 38% està disposat a pagar més per productes que ajudin a prevenir malalties.

Així doncs, les institucions catalanes estan començant a apostar pels productes de proximitat i així ho han establert en el DECRET 24/2013, de 8 de gener, en què especificuen i es regulen aquestes pràctiques.

Tal i com detalla el Decret (2013: 3) la venda de proximitat seria:

õ N c " x g p f c " f g " r t q f w e v g u " c i t q c n k o g p v c t k u . " r t q e g f f ø w p " r t q e ² u " f ø g n c d que es realitza en favor del consumidor i h q t o c e k » " e q p u w o k f q t c " h k p c n . " f k t g e v c o g p v " q " o k v l c p ± c p v " n o part dels productors o agrupacions de productors agraris. La venda de proximitat inclou la venda directa i la venda en circuit curt."

Per tant, la venda de proximitat contempla dues vessants diferents: la venda directa i el circuit curt. La primera fa referència a la que fan els productors agraris directament al consumidor final de manera que no hi intervé cap intermediari. Tal i com especifica la *Guia per a la venda de proximitat dels productes agroalimentaris* de la Agència de Salut Pública de la Generalitat de Catalunya (2013: 21) «els productors agraris, en mercats locals, en fires-mercats o en altres llocs que no siguin establiments de forma ambulant ja que així ho marca la normativa actual (Agència de Salut Pública de la Generalitat de Catalunya, 2013). La segona, en canvi, és el circuit curt, aquella que consisteix en la venda directa dels productes agraris, en establiments de turisme rural i en establiments de turisme urbà». De «Desenvolupament Econòmic de l'AMB (2018) afegeix, però, que la cadena de circuit curt ha de contribuir a pal·liar els efectes del canvi climàtic; la comercial, és a dir, ha de tenir un paper clau en la promoció i comercialització dels productes agraris, i, a més, ha de contribuir a la preservació del medi ambient, i, finalment, ha de contribuir a la preservació del patrimoni cultural i a la preservació del patrimoni socioeconòmic, que hauria de preservar les relacions entre productors, societat, institucions i territori.

Tenint en compte les mesures que està desenvolupant la Generalitat de Catalunya «el valor afegit i el benefici econòmic dels productes del sector de la pagesia i la ramaderia catalana. Aquest es pot considerar un primer pas perquè la ciutadania pugui conèixer de primera mà els productes que ofereix el territori i, consegüentment, la possibilitat de reconèixer la feina dels treballadors agraris del país. A més a més, també és una mesura positiva si realment es vol potenciar el consum de productes de qualitat i la preservació del medi ambient.

Actualment, hi ha 2.532 productors a tot Catalunya matriculats als registre de Venda de Proximitat i Canals Curts. Del total, un 34% realitza venda directa, un 20% a través de canals curts i un 46% a través de canals de venda indirecta. A la zona metropolitana, els productors adherits al registre representen el 8% respecte al conjunt de Catalunya (Agència de Desenvolupament Econòmic de la AMB, 2018).

R g t ¼ . " o c n i t c v " u ø g u v k i w k p " f w g p " c " v g t o g " x c
proximitat, és evident que encara hi ha certs dubtes en referència amb aquesta qüestió.

O q n v u " f g n u " k p v g t t q i c p v u " g u v c p " t g n c e k q p c v u "
*Reptes i oportunitats dels canals curts de comercialització al territori metropolità de
Barcelona* de l'AMB (2018) evidencia incoherències en aquest sentit. En primer lloc,
destaquen que la distància que separa el productor i el consumidor és flexible ja que
n ø À p k e " s w g " g u " x c n q t c " g u " s w g " n ø g p v t g i c " f g
intermediari. I en segon lloc, remarca que tampoc es defineix un límit geogràfic de
forma expressa. De totes maneres, és important subratllar que el Departament de
Territori i Sostenibilitat (2018) considera com a locals aquells circuits que es donen en
un radi de 50 o 60 quilòmetres. Tot i que també afegeixen que el e q p e g r v g " f g " ò n q e
confús, ja que normalment depèn del context en el qual es comercialitzen i no
s'identifiquen amb facilitat (Departament de Territori i Sostenibilitat, 2018). A més a
o ² u . " g n u " c p q o g p c v u " r t q f w e v g u " fleg manõra o " 2 ö " v
e q p u g p u w c f c 0 " C " f k c " f ø c x w k . " w p " r t q f w e v g " f g "
v g t t k v q t k c n " t g u r g e v g " c n " e q p u w o k f q t . " r g t ¼ " g
aquesta distància.

G p " f g h k p k v k x c . " u ø q d u g t proximitatwaga"vegada"heh " s w g " g n
un pes més significatiu en el sistema alimentari, encara existeixen certes incoherències
g p " n c " t g i w n c e k » " f ø c s w g u v u " r t q f w e v g u 0 " K " c
negativament en la proliferació de la venda de proximitat.

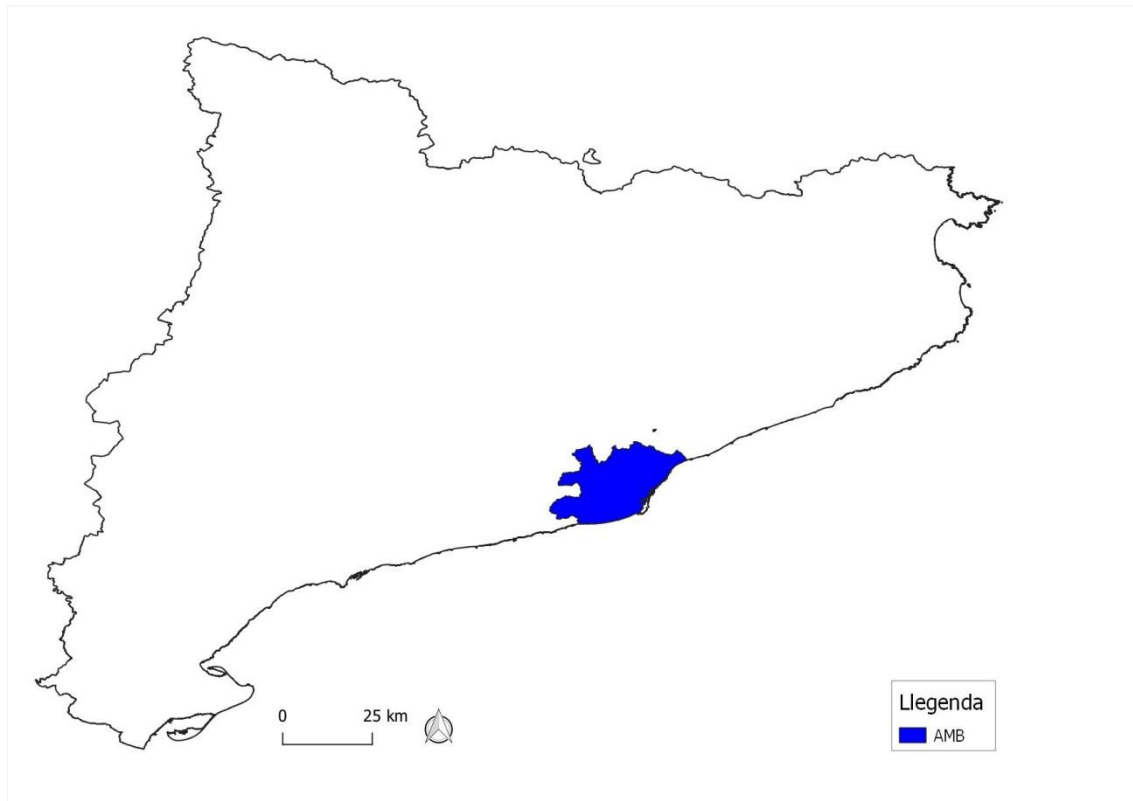
3. L'agricultura urbana a l'àrea metropolitana de Barcelona

3.1 Definició territorial

L'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) és una de les regions metropolitanes més grans d'Europa i ocupa la vuitena posició quant a població, després de Milà i Madrid. La componen 36 municipis de les comarques del Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme i el Vallès Occidental.¹

Un total de 3.239.337 persones habiten 636 km² de superfície. Això representa el 42,8% de la població i només el 2% de la superfície de Catalunya. La ràtio habitant/km² és de 5.093, quan la mitjana del país és de 236 hab/km².

Mapa 1. Situació geogràfica de l'AMB a Catalunya.

Font: Elaboració pròpia.

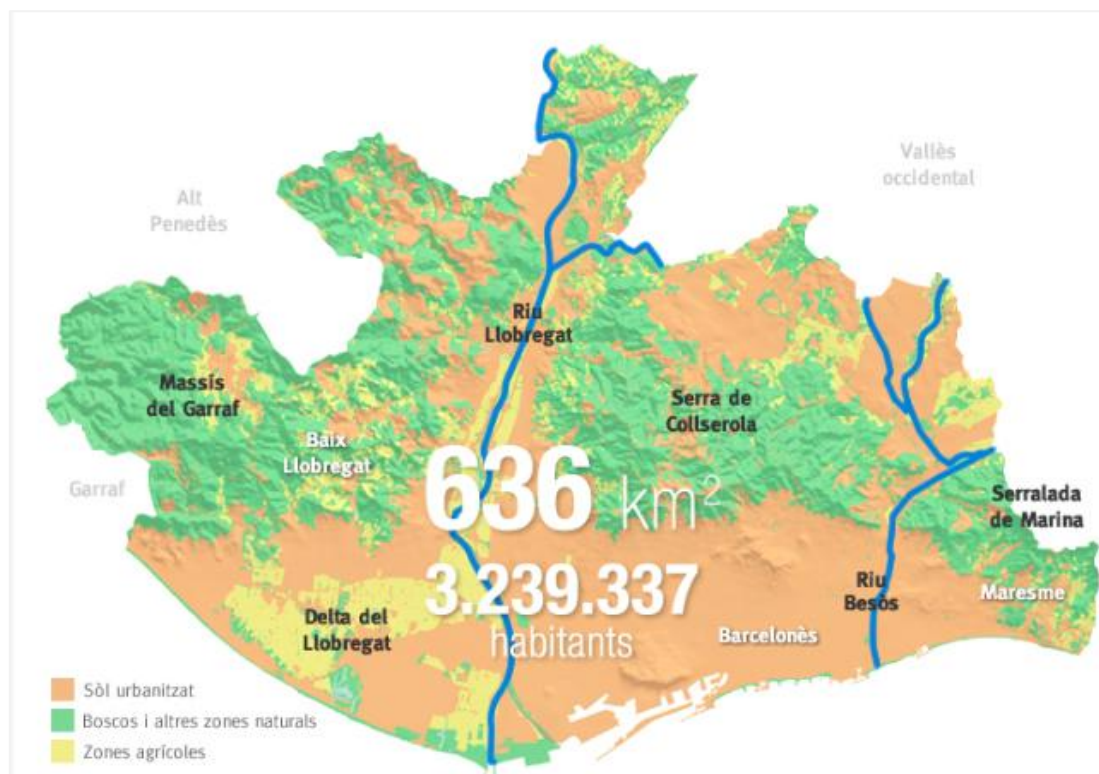
¹ Els municipis són: Badalona, Badia del Vallès, Barberà del Vallès, Barcelona, Begues, Castellbisbal, Castelldefels, Cerdanyola del Vallès, Cervelló, Corbera de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Gavà, L'Hospitalet de Llobregat, Molins de Rei, Montcada i Reixac, Montgat, Pallejà, La Palma de Cervelló, El Papiol, El Prat de Llobregat, Ripollet, Sant Adrià de Besòs, Sant Andreu de la Barca, Sant Boi de Llobregat, Sant Climent de Llobregat, Sant Cugat del Vallès, Sant Feliu de Llobregat, Sant Joan Despí, Sant Just Desvern, Sant Vicenç dels Horts, Santa Coloma de Cervelló, Santa Coloma de Gramanet, Tiana, Torrelles de Llobregat i Viladecans.

El 50,4 % de la superfície és agrària, de la que el 6,4% és agrícola. El 49,6% restant és superfície urbanitzada repartida de la següent manera: 20% residencial; 7% industrial; 12% equipaments i infraestructures i serveis, el 3% parcs, i el 6% restant té indicis d'urbanització o d'altres usos.

Com s'observa en el mapa 3.2, hi ha diferents zones agrícoles dins dels límits de l'àrea metropolitana. El Parc Agrari del Baix Llobregat és el més important, amb una superfície agrària de 9.662 ha. També hi trobem la plana del Vallès, que tot i mesurar més de 110.000 ha, només 6.207 ha (un 5,6% del total) es troben dins de la delimitació metropolitana. En aquest sentit cal fer un esment a l'espai rural de Gallecs² (entre els dos vallesos) que, tot i no formar part estrictament de l'AMB, sí que pertany a l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona. Declarat espai d'interès natural l'any 2009, té una superfície de 733 ha, i l'agricultura representa el 75% del territori (535 ha).

L'altre gran concentració agrària és el Parc del Maresme, que inclou els municipis de Tiana i Montgat, i té 719 ha de sòl agrari dins de l'AMB (Institut Cerdà, 2017), tot i que en global de la comarca arriba a les 29.954 ha.

Mapa 2. Usos del sòl a l'AMB.

Font: AMB

² Formen part de l'espai rural de Gallecs els municipis de Mollet del Vallès, Santa Perpètua de Mogoda, Parets del Vallès, Lliçà de Vall, Montcada i Reixac i Palau-solità i Plegamans.

Finalment, cal destacar els municipis de Begues, Castellbisbal, Torrelles de Llobregat i Sant Climent de Llobregat que, tot i no formar part de cap parc, sumen 8.717 ha de sòl agrari.

Pel que fa a la superfície agrícola, el total de l'AMB suma 4.063 ha, de les quals 3.913 ha estan destinades a conreus, mentre 150 ha estan dedicades a les pastures permanents. Per espais agraris, la taula reflecteix el pes del Parc Agrari del Baix Llobregat, seguit de la Plana del Vallès i els municipis amb una activitat agrícola destacada.

Taula 1. Hectàrees destinades a superfície agrícola en els espais agraris de l'AMB (2015).

	Superfície agrícola	Terres de conreu	Pastures permanents
Parc Agrari del Baix Llobregat	2.264	2.264	-
Plana del Vallès	702	702	-
Parc del Maresme	91	71	20
Fora dels parcs	687	1054	49

Font: Institut Cerdà

3.2 Tipus d'agricultor i horta

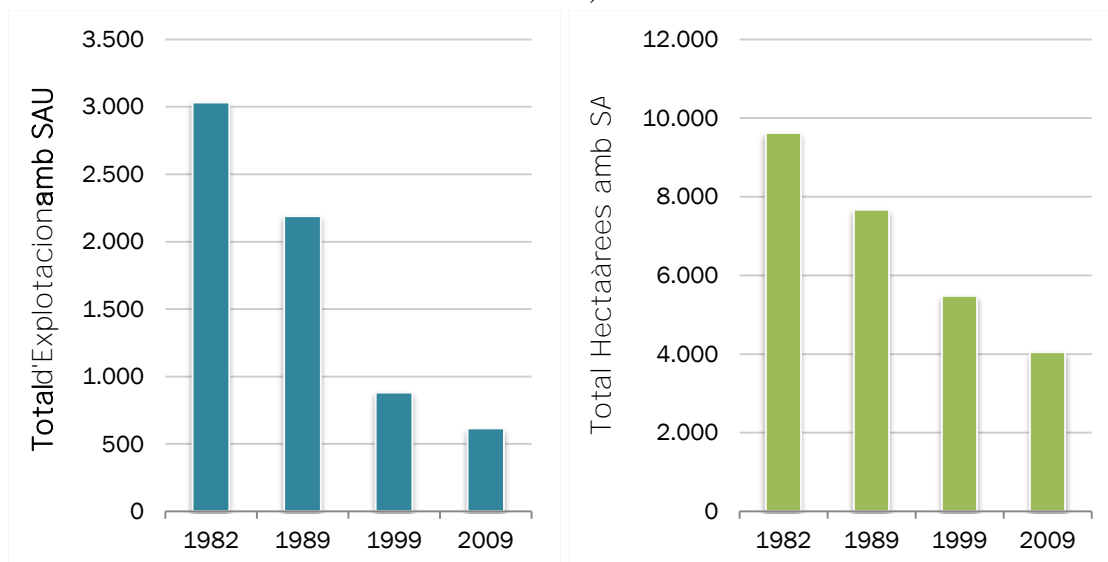
3.2.1 L'agricultura professional

L'àrea metropolitana de Barcelona manté un patrimoni agrari periurbà, de caràcter professional, que intenta sobreviure a les pressions urbanístiques i a les dinàmiques globals de la indústria agroalimentària (IERMB, 2017). Segons l'estudi, des dels anys cinquanta s'ha destruït el 78% de la superfície agrària, és a dir, s'ha passat d'unes 24.600 ha l'any 1956 a unes 5.400 ha l'any 2009. L'època amb un ritme més alt de destrucció de la superfície agrícola es va donar a principis del segle XXI, quan es va perdre una mitjana anual del 6,7%, degut, principalment, a la bombolla immobiliària.

Un altre fet característic és la disminució d'explotacions agràries, alhora que augmentava la superfície mitjana d'aquestes, en consonància amb el que succeïa a la resta de la província i a Catalunya. Si agafem com a referència les dades que parlen estrictament de superfície agrícola utilitzada (SAU) - les terres llaurades i les terres per a pastures permanents - l'any 2009 hi havia un total de 614 explotacions amb terres, un

30% menys que l'any 1999 i gairebé un 80% menys respecte l'any 1982. Quant a la superfície, l'any 1982 hi havia un total de 9.617 ha de SAU, mentre el 1999 la xifra va caure a les 5.477 ha (un 43% menys) i l'any 2009 fins a les 4.042 ha (un 57% menys).

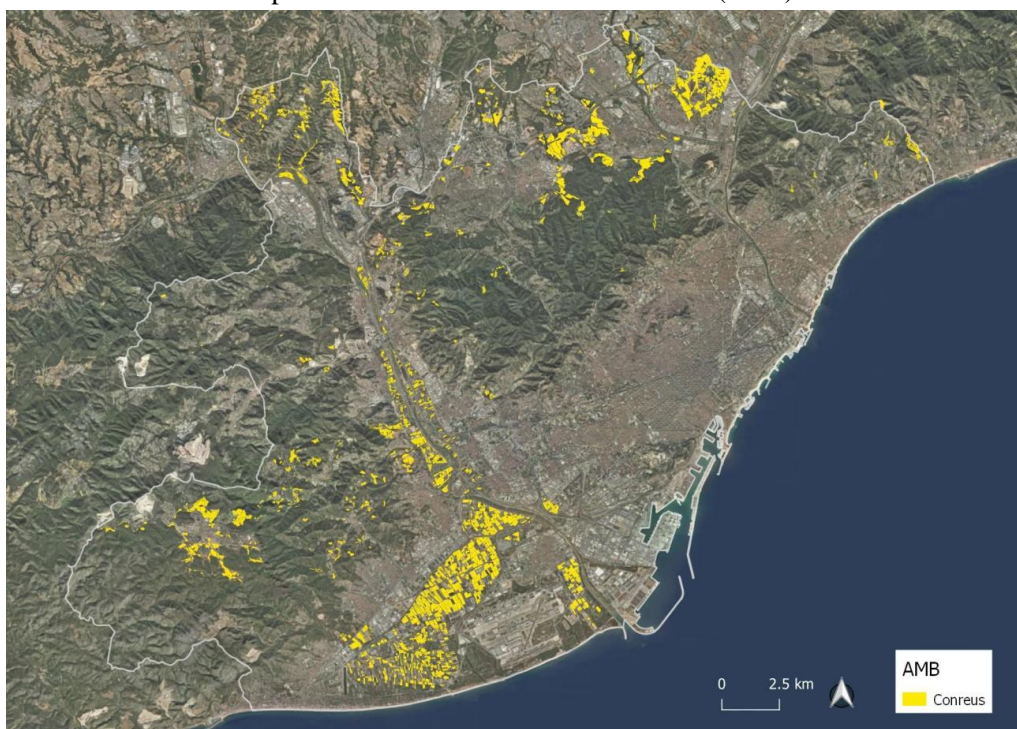
Gràfic 1. Nombre i superfície d'explotacions agràries amb SAU a l'AMB (1982, 1989, 1999 i 2009)

Font: IERMB i Idescat

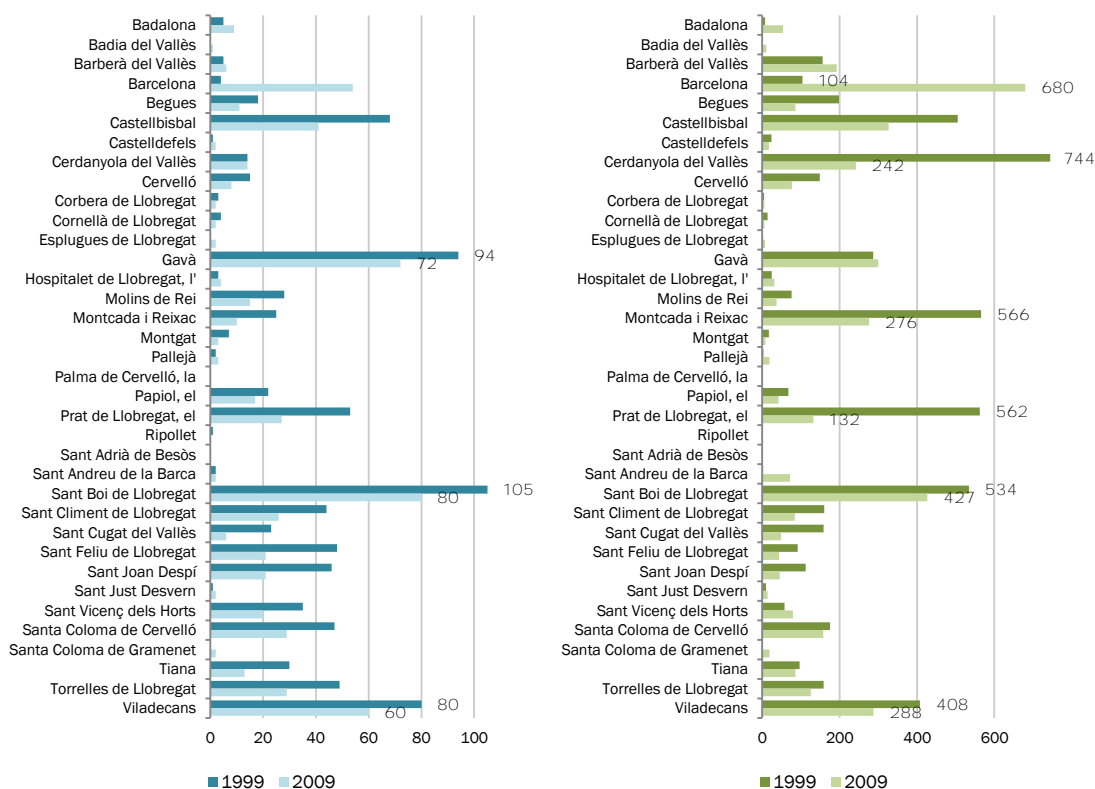
Els municipis amb major nombre d'explotacions actuals són Sant Boi de Llobregat, Gavà i Viladecans, que formen part del Parc Agrari del Baix Llobregat, l'espai de conreus més gran de l'AMB (veure mapa). Observant les gràfiques es pot apreciar la caiguda generalitzada a excepció de la ciutat de Barcelona, on el nombre d'explotacions ha crescut un 1250% en 10 anys. El mateix succeeix quan parlem de superfície, on són especialment rellevants els descensos a El Prat de Llobregat i Cerdanyola del Vallès, amb caigudes del 76% i del 67% respectivament. Com indica el mapa, el Parc Agrari del Baix Llobregat segueix sent la zona amb més presència de conreus.

Mapa 3. Distribució de conreus a l'AMB (2018).

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. Generalitat de Catalunya.

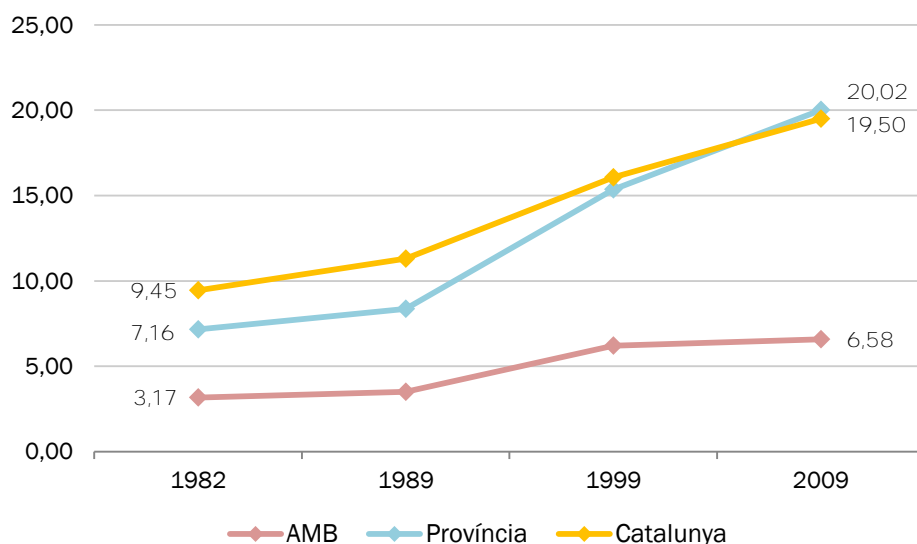
Gràfic 2. Nombre d'explotacions i hectàrees amb SAU per municipi de l'AMB (1999 i 2009).

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IERMB i Idescat

Per tant, la superfície mitjana l'any 2009 era de 6,6 ha per explotació agrícola, mentre el 1999 era de 6,2 ha i el 1982 de 3,2 ha. Això suposa el doble d'hectàrees per explotació, en sintonia amb la concentració de superfície existent a la resta de la província i al país. Els municipis de l'AMB amb una superfície mitjana d'explotacions més elevada són Sant Andreu de la Barca (33 ha) i Montcada i Reixac (27,6 ha).

Gràfic 3. Concentració mitjana d'ha per explotació amb SAU a l'AMB, província de Barcelona i Catalunya (1982, 1989, 1999 i 2009)

Font: Elaboració pròpia amb dades d'Idescat i IERMB

Segons l'estudi de l'IERMB:

"La disminució de la superfície es dona per la forta pressió urbanística que pateixen les àrees periurbanes i l'abandonament de les mateixes, degut a la disparitat cada vegada més gran entre el valor capitalitzat de les terres agrícoles i el seu cost d'oportunitat per a l'ús urbà.

Un altre fenomen que contribueix a la pèrdua d'activitat agrària és l'abandonament de la producció agrària. Els principals motius d'aquest fenomen són la convicció de que arribarà la requalificació urbanística de les terres amb les plusvàlues corresponents [...], la manca de reemplaçament generacional, una legislació molt rígida i una manca de demanda adient pels propietaris" (2017: 26).

L'espera a què arribi aquesta possible requalificació, tot i trobar-se en espais protegits com el Parc Agrari del Baix Llobregat, fa que l'accés a la terra de nous pagesos, sobretot els joves sense tradició a la família, sigui complicada o gairebé impossible. Com afirma l'Albert, de Can Capellans (veure entrevista a l'Annex), és molt difícil accedir a la terra en propietat, sobretot per a la gent jove: "és estrany que un propietari tingui una parcel·la d'una hectàrea i mitja (com el cas on estic jo) i no la

fragmenti per llogar-la a jubilats o a gent que vol tenir hort per fer barbacoa. Treuen un dineral". Només un agricultor dels entrevistats tenia la terra en propietat (Can Miano, a Sant Feliu de Llobregat).

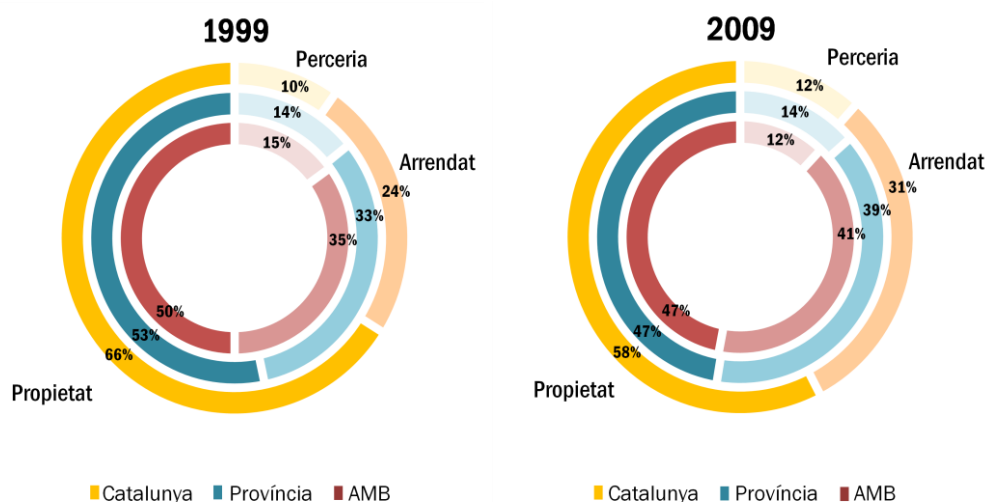
En la mateixa línia s'expressa l'Eduard Díaz, agricultor a Can Santoi (Molins de Rei). Afirmar que els actuals propietaris, molts pagesos ja jubilats, tenen por de vendre les seves terres, a l'espera d'una possible requalificació. Afegeix, a més, que tot i què el

R c t e " g u v c d n g k z k " g n " n n q i w g t " c " 3 2 2 2 p 1 j c . " n c " aquests pagesos feien parcel·les de 100 metres i les llogaven a 5 2 p " o g p u w c h a u 0 " K " e n n k " u q t v k c " c " 4 2 0 2 2 2 " q " 5 2 0 2 2 2 p " c p w c n u 0 " R g t " v c

Josep Espluga, membre de l'IGOP, també creu que accedir a la terra, per a la nova pagesia, és molt complicat, sobretot si no vens de família de pagès. Segons l'expert, "ningú sol tenir accés a la terra pel preu i per un mecanisme pervers com la PAC (Política Agrària Comuna, *nota de l'editor*) que paga només per tenir la terra. [...] Se sap que hi ha unes 10.000 ha cultivables a l'AMB però se'n cultiven entre 4.000 i 5.000. La resta estan abandonades per si les poden requalificar."

Les dades de l'estudi de l'IERMB (2017) expliquen que el règim de tinença més habitual segueix sent la propietat, tant a Catalunya (58%) com a la província de Barcelona (47%), tot i que l'arrendament ha guanyat pes en el període 1999-2009. Pel que fa a l'AMB, les explotacions continuen treballant superfícies de la seva propietat majoritàriament, tot i que també hi ha un augment de sis punts en les terres arrendades.

Gràfic 4. Distribució de la SAU per règim de tinença a Catalunya, província de Barcelona i AMB (1999 i 2009).

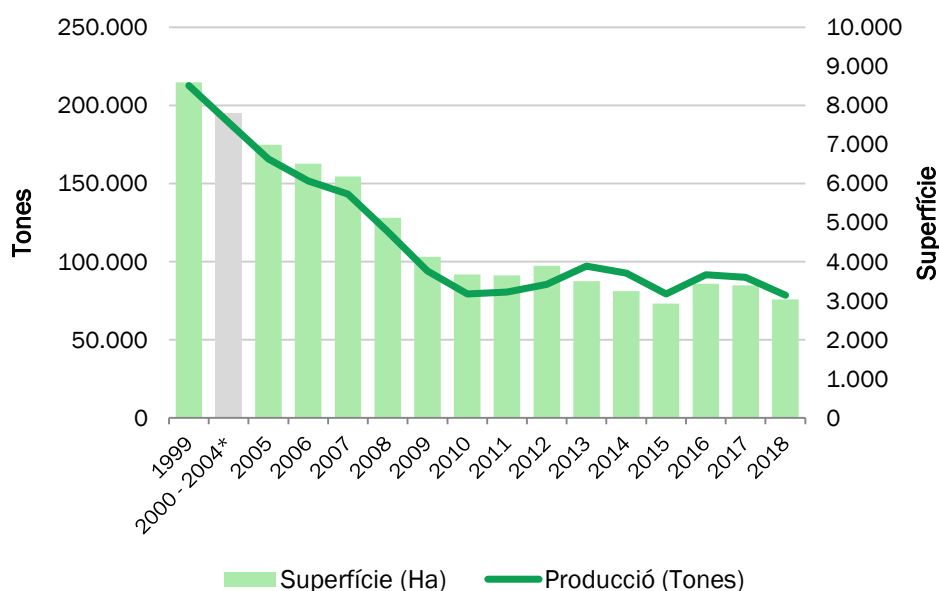
Font: Elaboració pròpia amb dades d'Idescat i IERMB

Producció

En una zona densament urbanitzada, on només el 6% de la seva superfície és agrícola, la seva producció es basa principalment en el conreu de fruites i hortalisses (Institut Cerdà, 2017). El pes de la ramaderia és inferior, amb 315 explotacions, mentre la pesca amb prou feines representa el 12% del sector respecte al total de Catalunya.

El pes de les hortalisses a la província de Barcelona (no hi ha dades desagregades per a l'AMB) indica una forta baixada d'aquest conreu en els últims 20 anys. Segons l'estudi de l'IERMB (2017), al total de la demarcació es produïen 212.642 tones d'hortalisses en una superfície de 8.856 ha l'any 1999, mentre al 2018 se'n produïen 78.356 tones en 3028 ha.

Gràfic 5. Superfície i producció agrícola d'hortalisses a la província de Barcelona (1999-2018).

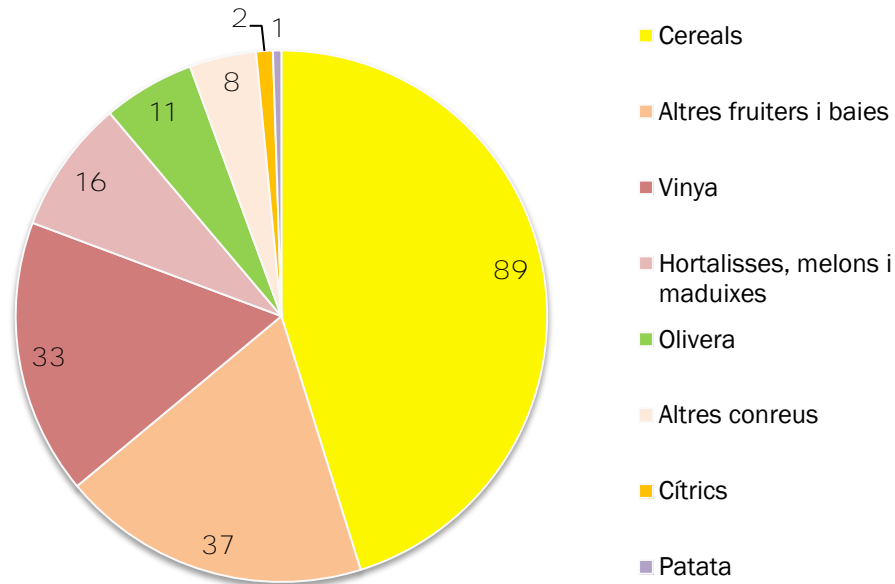
Font: IERMB i Idescat (*no hi ha dades del 2000 al 2004. S'hi representa el promig entre 1999 i 2005).

Els conreus més significatius a l'AMB són: la carxofa, el tomàquet i la patata al Parc Agrari del Baix Llobregat; l'ordi a la Plana del Vallès; la vinya al Parc del Maresme i Begues; i les cireres a Torrelles de Llobregat, Sant Climent de Llobregat i Begues (Institut Cerdà, 2017).

Per acabar, cal fer un esment a la producció d'agricultura ecològica. Les dades són antigues, de 2009, i reflecteixen un total de 197 ha destinades a aquest tipus d'agricultura en l'àmbit de l'AMB. Com s'observa en el gràfic 3.6, cereals i vinyes són els conreus amb més superfície ecològica. Quant a municipis, la ciutat de Barcelona va

al capdavant amb 92 ha, Castellbisbal en té 40 ha, Begues 16 ha i Badalona 15 ha. La resta de municipis tenen menys de 8 ha de SAU dedicada a la producció ecològica.

Gràfic 6. Superfície d'agricultura ecològica (en ha) a l'AMB (2009).

Font: IERMB

En el cas d'aquest estudi, tots els agricultors professionals afirmen produir en base als preceptes de l'agricultura ecològica, i la gran majoria han començat la seva activitat en els últims 10 anys.

3.2.2 L'agricultura d'autosuficiència

L'agricultura d'autosuficiència s'emmarca principalment en el concepte d'autoconsum. És a dir, treballar la terra per produir bens destinats al consum propi i sense venda a un tercer. Parlar d'autosuficiència en l'àrea metropolitana actual dista molt de fer-ho en la de fa 40 anys.

A principis dels 80 van sorgir hortets de manera il·legal en diferents indrets de l'àrea metropolitana, sobretot en poblacions formades majoritàriament per grans bosses d'immigració i properes als rius Llobregat i Besòs (Martín, 1987). Se'ls anomenava horta marginal, per ser instal·lacions fora de la legalitat i per la marginalitat que sentien les persones que les treballaven.

Les dades del treball *L'horta marginal: el cas de Ripollet* d'Elena Martín (1970) reflecteixen un perfil d'agricultor que treballava la terra principalment per una necessitat econòmica (61,1% del total), dels quals només una tercera part tenia feina. Eren principalment homes aturats o amb pensions baixes, procedents de l'èxode rural, amb pocs recursos econòmics i baix nivell formatiu, tocats per la crisi industrial i econòmica que vivia el país (IERMB, 2017).

L'accés a la terra era a través de l'ocupació, sigui de sòl públic o terres privades (amb o sense consentiment del propietari). En els casos on s'estipulava un lloguer a pagar al propietari de la terra, moltes vegades apareixien construccions informals, sobretot barraques, consolidades i destinades a segona residència i, fins i tot, primera residència (IERMB, 2017). És per les construccions informals i l'ocupació no regulada ni planificada que aquest tipus d'horta rep el nom d'hort en precari. En el mateix article de l'AMB (2017) es fan ressò del nombre total d'horts que hi havia a principis dels 80 gràcies a l'estudi de Camós et. al (1983) sobre l'horta familiar en l'àmbit metropolità. Fins a 8.052 horts es repartien en 206 ha, principalment al delta del Llobregat i al Vallès.

La situació d'aquesta horta marginal ha canviat molt. Tot i que segueixen existint els horts en precari, la majoria d'aquestes terres els cultiven jubilats amb objectius clarament d'oci o terapèutics. És per això que, en aquest treball, s'ha decidit col·locar el cas d'en Julian, un agricultor d'horta en precari a la falda del rec comtal, dins dels casos d'agricultura social. Com bé explica Espluga, "[els agricultors que treballen l'horta en precari] són i g p v " s w g " r t q x g p k c " f) « t g g ue vart avribac n u " f ø c n aquí a treballar en la indústria i que els caps de setmana o quan sortien necessitaven un e q p v c e v g " c o d " n c " v g t t c " k " q e w r c x c " g n u " x q t c n u h w p e k » " f ø g u v t w e v w t c t " g n "convivència i flnsfi totremuhal w d k n c v dimensió de gènere. Són homes que no tenen un rol domèstic al estar socialitzats en els paràmetres més patriarcals. Tenir aquest espai els hi dóna una sortida i és el que permet la convivència familiar."

Tanmateix, en el transcurs del treball s'ha detectat l'existència d'horts, d'entre 0,5 i 2 ha, destinats única i exclusivament a l'autosuficiència. En aquests casos, però, el motiu principal per treballar l'horta es basa en l'activisme i no en la necessitat econòmica o terapèutica.

És el cas de la Sabine Amedee, que treballa els horts dels Jardins de la Serreta, a la Floresta (Sant Cugat del Vallès). Tot i començar en l'agricultura ecològica amb l'objectiu de vendre i formar persones, fa tres anys va decidir fer el salt a la permacultura, una tècnica d'horticultura que, segons la mateixa Sabine, "vindria a voler dir no treballar el sòl, no llaurar, i anar amb la natura". La terra és arrendada però suficient (mitja hectàrea) per a produir el que necessita la seva família durant un any (en verdures, fruites i hortalisses): "Ara estic en el tema de conservació. Ahir vaig collir sis conserves de tomàquet la vaig acabar fa dues setmanes. Ara estic en un impàs fins al juliol (entrevista feta al maig de 2019). Al final és millorar la conservació per poder conservar més temps. La principal motivació de no vendre, segons l'agricultora, és la possibilitat de poder plantar variat i tenir de tot, sense preocupar-se per grans produccions.

L'altre cas que ha analitzat aquest estudi són els horts de Can Masdeu, un antic hospital per a leprosos situat a la falda de Collserola, al districte de Nou Barris de la ciutat de Barcelona, ocupat fa 18 anys. La vall compren 35 ha de sol qualificat com a equipaments i forma part del Parc Natural de la Serra de Collserola. Un dels motius de l'ocupació va ser la defensa agroecològica i la socialització de terres. En un espai de 2 ha conreades, l'horta comuna, que alimenta els que hi viuen, comparteix espai amb d'altres parcel·lacions cedides a jubilats y veïns dels barris limítrofs. És per això que aquest hort també podria classificar-se com a agricultura social.

L'Iñaki, una de les persones que viu a Can Masdeu, assegura que l'hort contribueix fins al 70%, durant els estius, del menjar que consumeixen: "Producción, producimos para la casa. Es una producción familiar, para 23 personas. No nos da para comer todo lo que necesitamos. Nos da entre un 40 y un 70% depende del momento del año. En invierno un 40% y en verano un 70%. Y fruta, por supuesto, ninguna.". De l'horta s'encarrega una comissió de tres de les persones que hi viu i també reben voluntaris que volen aprendre l'ofici.

3.2.3 L'agricultura social

La crisi econòmica de finals de 2007 va suposar un procés de desacceleració econòmica

especialment en el mercat laboral (Laparra i Pérez Eransus, 2012). Aquest fet ha contribuït a empitjorar les condicions de vida dels ciutadans més desfavorits.

G p " c s w g u v " e q p v g z v " j c p " e q o g p ± c v " c " u q t i k t " k p que moltes persones han vist la impossibilitat de formar part del mercat laboral.

E q p e g r v w c n o g p v . " n ø c i t k e w n v w t c " u q e k c n " p q " j c la teòricament, especialment, als llocs on encara és una pràctica emergent, com és el cas de Catalunya. Però, g p " n ¶ p k g u " i g p g t c n u . " u g i q p u " f g h k p g l r q f t k c " f k t " s w g " n ø c i t k e w n v w t c " u q e k c n " ò k p e n q agraris amb la finalitat de promoure o generar activitats o serveis terapèutics, de rehabilitació, d ø k p e n w u k » " u q e k c n . " g f w e c v k w u " k " f g " h q t c " n g u " « t g g u " t w tirado, et al., 2017) g t k w t d c p g u ö 0 " * I

V c n " k " e q o " k p f k e c " n c " H C Q " * 4 2 3 6 + " c s w g u v " v k r bàsica. En primer lloc, oferir servei assistencial a diferents col·lectius de la societat. I la segona, fer possible la integració i rehabilitació de persones en risc d'exclusió social * r g t u q p g u " c o d " f k u e c r c e k v c v " h ¶ u k e c " q " o g p v c n F ø c s w g u v c èstocol·legit per "adhesiu g " c n " o g t e c v " n c d q t c n " k certa independència econòmica de manera que els és més fàcil integrar-se socialment.

V c o d ² . " i t « e k g u " c " n ø c i t k e w n v w t c " u q e k c n " r q f g que treballen, se s g p v g p " o ² u " x c n q t c v u " k " f g u g p x q n w r g p " w g n u " r g t o g v " i g u v k q p c t " n c " u g x c " x k f c " f ø w p c " o c p

C k z ¶ " f q p e u . " u ø q d u g t x c " e q o " n ø c i t k e w n v w t c " u c primera, té una finalitat de caire o ² u " v g t c r ³ w v k e " q p " u ø j k " k p e n q w amb animals, horts i jardins que ofereixen els centres sanitaris. I la segona, té un q d l g e v k w " q e w r c e k q p c n " s w g " r t g v ² p " f w t " c " v g t o econòmicament, a parts igua n u ö tirado, et al., 2017:14)

C " o ² u " c " o ² u . " n ø c i t k e w n v w t c " u q e k c n " g u v « " q d t l a aquestes pràctiques els pagesos i ramaders poden diversificar la seva activitat i oferir nous serveis. Consegüentment, tal i com a h k t o g p " Q ø E q p p q t . " g v " c n 0 " * f g " n ø c i t k e w n v w t c " k " g n u " u g t x g k u " u q e k c n u " r t q r mateix temps que redefineix el seu paper en el marc de les estratègies de f g u g p x q n w r c virgdp, et al., 2017:19) n ö 0 " * I

R g t ¼ . " c " r c t v " f g n " h c e v q t " u q e k c n . " n ø c i t k e w n v v
 respectuosa amb el medi ambient i que, per tant, desenvolupi pràctiques sostenibles i
 ecològiques com per exemple; no utilitzar pesticides o conrear varietats locals i de
 temporada.

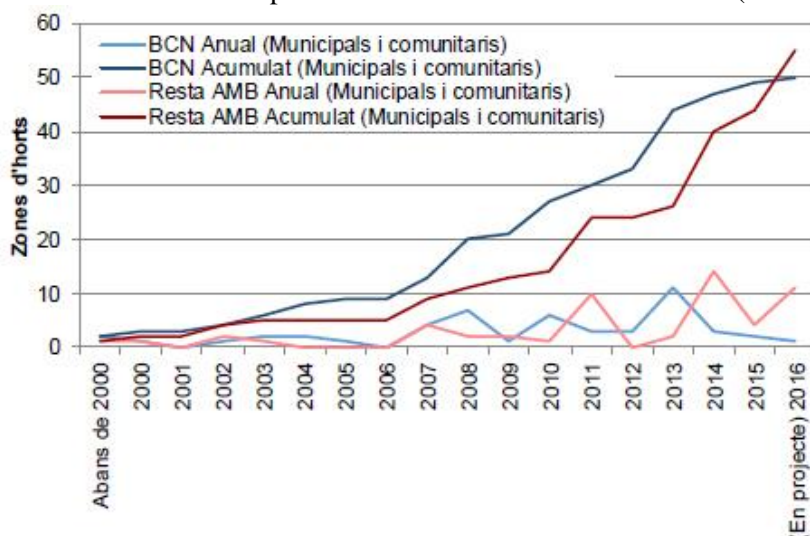
A Catalunya hi ha diverses institucions privades (empreses privades i cooperatives) i
 u q e k c n u " * h w p f c e k q p u " k " c u u q e k c e k q p u + " s w g "
 Actualment hi ha 42 entitats identificades. (Guirado, et c n 0 . " 4 2 3 9 + 0 " O q n v g u "
 iniciatives fan servir recursos locals per dur a terme la seva activitat agrícola. Així
 f q p e u . " n ø k p f t g v " q p " g u " f g u g p x q n w r c " n ø c e v k x k "
 s w k p " v k r w u " u g t « " n ø s w k k a k t g e w t w g ü ü ø ø k v k n k e y k

En l'agricultura social també hi entren els horts municipals i comunitaris (analitzades
 les seves característiques i tipologies en l'apartat 2.1 *Agricultura Urbana*) amb una forta
 presència tant a la ciutat de Barcelona com a l'AMB. Aquest tipus d'horts permeten
 satisfer diverses demandes i necessitats de manera simultània. Com expliquen
 Fernández Casadevante i Morán (2011: 4), l'horta comunitària permet:

- Recuperar espais degradats o amb una percepció social negativa.
- Augmentar l'interès i la responsabilitat pel bon ús i manteniment de les zones de
verd urbà
- Potenciar experiències de participació ciutadana amb perfils socials diversos.
- Generar nous espais de trobada i convivència que promouen la identitat de barri
i el sentit de pertinença.
- Una alternativa d'oci intergeneracional.
- Fomentar la reflexió i la implicació de la ciutadania cap a la sostenibilitat.
- Promoure hàbits de vida saludables.

El primer hort comunitari de la ciutat de Barcelona va ser l'Hort de l'Avi, al districte
 de Gràcia, fruit de la petició d'un grup de veïns. L'any 1997 l'ajuntament de la ciutat va
 impulsar el programa Horts per la Gent Gran, estenent la pràctica a la majoria de
 districtes de la ciutat. Es tracta de petites parcel·les, d'entre 25 i 40 m², on es conreen
 verdures i hortalisses, a més d'herbes aromàtiques i flors. Tal va ser l'impuls, que fins al
 2010 més de la meitat dels horts comunitaris de l'AMB es trobaven a la capital
 (IERMB, 2017). Com s'observa a la gràfica, a partir de 2010 es percep un augment
 d'horts a la resta de l'AMB, tot i que el pes de Barcelona segueix sent elevat.

Gràfic 7. Zones d'horts municipals i comunitaris a Barcelona i l'AMB (2000 a 2016).

Font: IERMB.

Tot i el major pes de Barcelona en nombre d'espais, quan es parla de parcel·les totals, el conjunt de municipis de l'AMB és molt superior. Com afirma l'estudi de l'IERMB, aquest fet indica que l'oferta de parcel·les individuals a la capital és inferior a la mitjana, amb 16 parcel·les per zona, mentre a la resta de l'àrea metropolitana se situa en les 30.

L'evolució d'aquest tipus d'horta és molt positiva en els últims anys, sobretot arran de la crisi econòmica i de moviments socials de resposta com el 15-M, gran impulsor d'horts comunitaris més enllà dels planificats per els ajuntaments. Si es comparen les dades de 2009 i 2015 s'observa un creixement del 139% de zones d'horts, el que suposa un augment del 61% en les hectàrees de sòl destinades a aquesta activitat. La taula separa els horts municipals, entesos com aquells gestionats pels ajuntaments, i els horts comunitaris, autogestionats però amb el suport institucional.

Taula 2. Horts municipals i comunitaris en el conjunt de l'AMB (2009 i 2015).

2009	2015	Diferencial 09 - 15
31 zones d'horts	74 zones d'horts	+139%
23 municipals	56 municipals	+144%
8 comunitaris	18 comunitaris	+125%
13,907 ha	22,384 ha	+61%
13,123 ha municipals	20,850 ha municipals	+59%
0,784 ha comunitaris	1,534 ha comunitaris	+96%
1.049 parcel·les municipals	1.611 parcel·les municipals	+54%
Mida mitjana parcel·la: 126 m ² Mida mitjana parcel·la: 129 m ²		

Font: IERMB

Pel que fa a horts comunitaris no impulsats pels ajuntaments, les diferències entre Barcelona i la resta de l'àrea metropolitana són molt grans. Només l'Hortet de l'Autònoma consta com a iniciativa comunitària fora de la capital.

Map of the 2015 municipal limits of the Horta de Sant Joan region. The map shows the geographical boundaries of the region, with various towns and villages marked by blue dots. A scale bar indicates 5 km. A legend in the bottom right corner identifies the blue dots as 'Horta municipal' and the grey outline as 'Limits municipal'.

Legend:

- 2015
- Horta municipal
- ▭ Limits municipal

36

s w k p " o q f g n " f g " e q p u w o " k " f ø c i t k e w n v w t c " x q n g
n ø c l w p v c o g p v " g u " h q o g p v c b'ana viggi 'respectuosa amb el" c e v k x k
medi ambient i que fomenti una sèrie de pràctiques positives".

En Julián, l'hortolà amb una petita parcel·la a la vora del rec comtal, al barri de Vallbona, treballa la terra per oci i per no quedar-se a casa: " El huerto es mi ocupación principal porque no tengo otra cosa que hacer. Salgo de casa y me vengo aquí 2 o 3 horitas y me evito de bar y me evito de todo. [...] Y mira, si me llevo dos pepinos, por decirte algo, pues eso que me llevo para casa. Y que me gusta mucho vamos". Originari d'un poble rural de Còrdova, després de treballar tota la vida al sector de la construcció va decidir iniciar-se en l'horta per la vinculació de la seva família amb l'agricultura.

És el cas, també, d'en Vidal, encarregat de l'hort comunitari Huerta La Vanguardia, al barri del Poblenou de Barcelona. Ocupat l'any 2015 en un solar de l'ajuntament de Barcelona destinat a equipaments i espais verds, l'àrea acull dues parcel·les petites d'horta que gestionen els veïns de la zona. Actualment s'hi construeix un hotel just al costat, i fa encara més palès el contrast entre el desenvolupament turístic i les accions per recuperar espais per als veïns

En Vidal, originari de Burgos i funcionari públic de baixa per malaltia, treballa l'horta amb objectius terapèutics: "Como estoy de baja, necesito tener un entretenimiento y un contacto con la tierra. Yo soy de un pueblo de Burgos y siempre me ha gustado la naturaleza. Para mí es la sensación de que produzco algo y así no estoy en casa tirado. Piensa que estoy de baja por depresión y fatiga crónica. Cuando tengo fuerzas, vengo aquí para sentirme útil. [...] Y a nivel social, encontré un grupo muy majo, muy comprometido con el barrio".

Els fruits que donen aquests horts no es mesuren en tones i rendiment, sinó en satisfacció personal, entreteniment o salut. Així, és difícil parlar de xifres de producció. Els entrevistats per a aquest treball destaquen la poca rendibilitat dels horts, amb una producció destinada principalment a l'autoconsum, moltes vegades per a amics i familiars i, en el cas de la Huerta La Vanguardia, als dinars i sopars que organitza la comunitat. Tanmateix, tots destaquen per apostar per l'agroecologia com a mètode de producció, descartant fertilitzants o pesticides.

El cas de l'Ortiga, a Valldoreix, és una mica diferent. Alhora que aposten per l'agricultura social com a factor de canvi i impulsen cursos i formació per a aquelles persones aturades o amb risc d'exclusió social, també tenen una secció productiva que té per objectiu final arribar al mercat. El seu producte principal són les cistelles tancades que distribueixen arreu de l'àrea metropolitana. És la mateixa empresa, en la seva part de distribució, qui s'encarrega d'entregar les cistelles. Aquest sistema, segons en Kevin Ficher, els ha portat a assumir algunes contradiccions, sobretot arran de la demanda dels seus clients: Tot és producció ecològica certificada. No estipulem un mínim. La cistella s w g " h g o " u ø g u v t w e v w t c " g p " d c u g " c n " s w g " n ø j q t v Després també és oberta, i la gent demana de tot, com tomàquets fora de temporada. Això queda dins de criteri de la distribució comercial de com donar resposta a això. Ells treballen amb molts altres pagesos. Nosaltres representem un 25% del total. Haig de dir que es generen moltes contradiccions i casuístiques. Com per exemple, que hi hagi demanda de pomes ecològiques i no puguem trobar- p g " c n " o g t e c v 0 " K " c n " h oferint pomes italianes. En qualsevol cas, a nosaltres ens preocupa que el *nostre* producte estigui col·locat, i ho està. Pensa que nosaltres treballem amb planificació anual. Plantem el que la cistella pot assumir".

Finalment, cal destacar que Can Masdeu, classificada com a horta d'autosuficiència en aquest treball, també disposa de parcel·les comunitàries que cedeixen als veïns de la zona. Segons l'Iñaki, un dels ocupants de l'antic hospital, es van cedir aquestes terres ocupades a qui ho sol·licites per fer un exercici de "defensa de la terra" i perquè l'espai era massa gran per gestionar-lo només amb les persones de la casa.

3.3 Polítiques públiques de l'administració

3.3.1 L'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB)

G p " n ø « o d k v " o g v t q r q n k v « " g u v c p " u q t i k p v " p q x g v alimentàries per promocionar un sistema més sostenible i crear una xarxa conjunta amb altres ciutats que sigui capaç de compartir projectes i bones pràctiques de consum c n k o g p v c t k " k " c i t k e w n v w t c 0 " V q v " k " s w g " g p e c t c v la el Pacte de Polítiques Alimentàries de Milà i, paral·lelament, ha creat la Carta Alimentària Metropolitana, una iniciativa que servirà per apropar les propostes polítiques sobre alimentació als diferents actors socials. Tal i com indica el *Pla*

Estratègic Metropolità de Barcelona (2019) els objectius de la Carta Alimentària Metropolitana són bàsicament tres: Ampliar els compromisos del Pacte de Polítiques C n k o g p v « t k g u " W t d c p g u " f g " O k n « . " g u v c d n k t " w p " per dur a terme les polítiques i desenvolupar projectes capaços de millorar el sistema alimentari metropolità.

Prenent com a punt de partida aquests objectius, la Carta Alimentària Metropolitana j c " r n c p v g l c v " g n " u g w (Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, g p " v t g u 2019): l c " r t k o g t c " e q p u v c " f ø g u v c d n k t " w t p e ñ e b c t e " e q o u k u v g o c " c n k o g p v c t k 0 " F ø c s w g u v c " o c p g t c " j k " j c v privades podran començar a traçar les línies dels projectes que voldran dur a terme; en segon lloc, es posaran sobre la taula els compromisos i es buscarà un acord amb els grups de control per desenvolupar propostes concretes; per acabar, la tercera fase servirà per realitzar el seguiment de les propostes i avaluar la seva transcendència per saber si u ø g u v c p " e q o r n k p v " g n u " c e q t f u " r t g u q u " r t ³ x k c o g

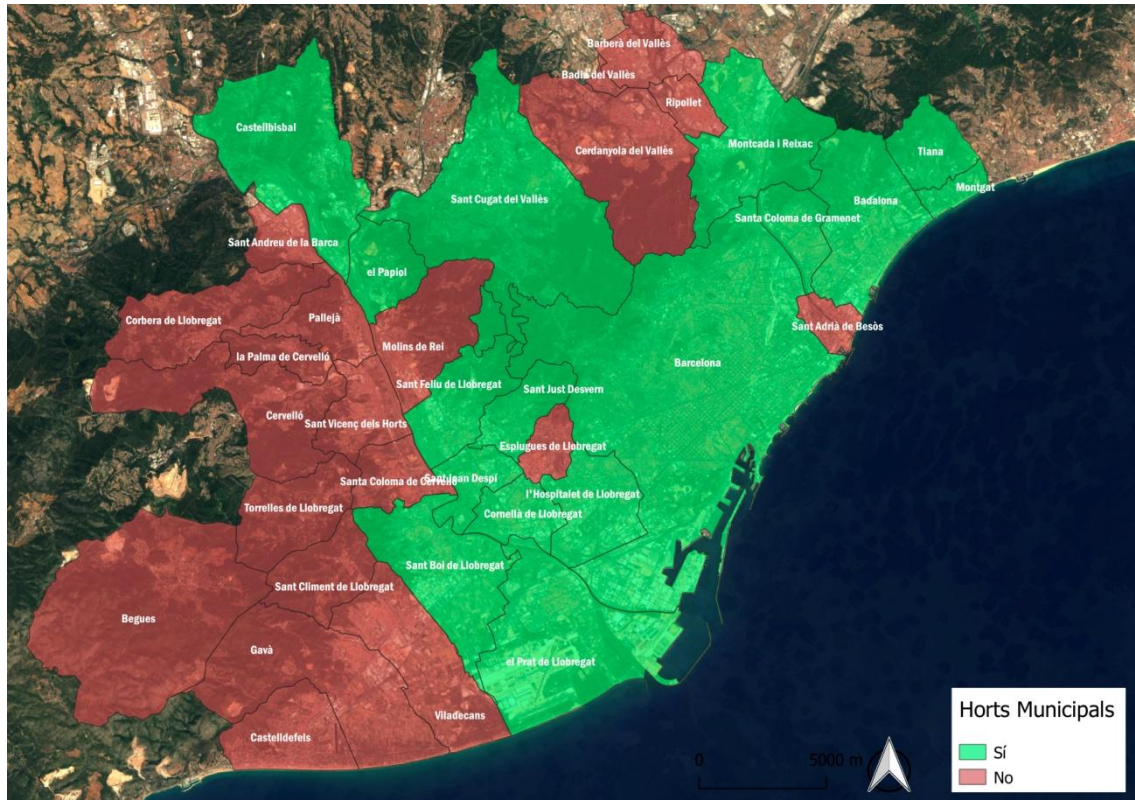
3.3.2 Els ajuntaments

N c " k p s w k g v w f " f g " o g p l c t " u c " k " r t q r g t " j c " h g v " e j k " j c " 3 5 " o w p k e k r k u " c " n ø C O D " s w g " f k u r q u g p " f Pràcticament tots els horts impulsats pels ajuntaments es creen amb una finalitat social i g f w e c v k x c 0 " N c " o c l q t " r c t v " f ø c s w g u v u " g u " t g u vulnerabilitat (persones en atur, majors de 65 anys, discapacitat u . " g v e 0 + . " r g t ¼ " v c j c o b e r t s a tothom.

La majoria de les poblacions inclouen propos v g u " f g " v t c p u h q t o c e k » " f ø v g t t g p { u " c i t c t k u " r g t " v c n " f g " h q o g p v c t " n c " r w t d c p c " f g " n g u " e k w v c v u . " q h g t k t " h q t o c e k » . " c o recuperar espais públics i de conreu i incrementar la sostenibilitat de la ciutat. A més a més, els seus programes també inclouen mesures que afavoreixen i donen prestigi a n ø c e v k x k v c v " c i t « t k c 0 " W p c " f g " n g u " o ² u " t g r g v k r g t s w ³ " r w i w k p " f f k ø u j r q q t u v c " t g " u f e ø q w n p c " t g " u k r " c f k g u g p x q n w r t g n c e k q p c f g u " c o d " n ø c i t k e w n v w t c 0 " F k p u " f g n u " q h g t g k z g p " n c " r q u u k d k n k v c v " f g " s w g " g n u " j c d k v parcel·les perquè puguin culti x c t " n c " v g t t c 0 " G p " c s w g u v u " r t q i

condicions i taxes econòmiques. Val a dir però, que cada municipi disposa de diferents e q p f k e k ajuntament de Badalona per exemple, només poden optar a demanar un hort urbà les persones de 60 o més anys que no estiguin exercint cap activitat laboral. I u k " u g ø n u " c f l w f k e c . " p q o (Butlletí Oficial de la Província h g t " À u " de Barcelona, 2009).

Mapa 6. Ajuntaments amb horts municipals a l'AMB (2017)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut Cerdà.

L'a l w p v c o g p v " f g " D c t e g n q p c " j c " k o r w n u c v " n c " Z r t q i t c o c " t g c n k v | c v " r g t " n ø î t g c " f g " O g f k " C o d k f ø k p e q t r q t c t " c " n c " r q d n c e k » ùltim ecòlogica. Anfbg " 8 7 " c p c s w g u v c " o g u w t c " u ø j c " x q n i w v " h q o g p v c t " g n u " x c r els ajuda a establir nous vincles amb la comunitat i a mantenir la forma física (Ajuntament de Barcelona, 2019). A més a més, els horts urbans de Barcelona han creat activitats destinades al públic més jove. Varies escoles de la ciutat han participat de les c e v k x k v c v u " f g " n c " Z c t z c " f ø J q t v u " W t d c p u " f g " D s w ³ " ² u " n ø c i t k e w n v w t c " g e q n ¼ i k e c 0

Tal i com indica el propi Ajuntament de Barcelona (2019) els horts es desenvolupen a petites parcel·les de 25 a 40 m2, en les quals es conreen hortalisses i verdures, i també plantes aromàtiques i flor de temporada.

C " o 2 u " c " o 2 u . " n ø C l w p v c o g p v " política alimentària v « " c r q u s w g " f g h g p u k " n c " u q d k t c p k c " c n k o g p v « t k c 0 " F ø c s circuit curt de la cadena alimentària en què prenen especial rellevància aquells qui produeixen i conreen en el territori però també la ciutadania que consumeix aquests c n k o g p v u 0 " CCu"vvt tccvx³²iuk"cf"gf"øKø r w n u " f g " n ce\$ R q n ¶ v k e treballa per aconseguir els següents objectius (F g r c t v c o g p v " f ø G e q p q o k c " Social i Solidària i Consum de l'Ajuntament de Barcelona, 2019):

1. Estendre la sobirania alimentària en la producció, la distribució i el consum.
2. Fomentar la producció agroecològica.
3. Fomentar els circuits curts de comercialització i la presència del producte agroecològic i de proximitat a la xarxa de mercats municipals.
4. Fomentar el consum responsable i lluitar contra el malbaratament alimentari.
5. Vetllar per la seguretat alimentària.

K " r g t " v c n-ño fe l ø consisti en desenvolupar polítiques en els àmbits de (F g r c t v c o g p v " f ø G e q p q o k c " E q p u w o < " E q p u v k v w g k z " w p c " c e v k x k v c v " f g " v k r Barcelona, 2019):

1. Producció: Impulsar projectes de producció agroecològica, preferentment f ø g e q p q o k c " u q e k c n " k " u q n k f « t k c 0
2. Distribució: El punt de partida del canal de distribució és el productor; el punt final o de destinació, el consumidor.
3. E q p u w o < " E q p u v k v w g k z " w p c " c e v k x k v c v " f g " v k r per consumir i el consum genera producció.
4. U g p u k d k n k v | c e k » . " f k h w u k » " k " h q t o c e k » < " E q p dur a terme els objectius vinculats als altres àmbits de la política alimentària.
5. Prevenció i gestió de residus: Minimitzar els residus generats pel sistema alimentari, i fer-ne una bona gestió.
6. Seguretat alimentària: Vigilància i control de la cadena alimentària per minimitzar els possibles riscos per a la salut derivats.

3.3.3 La ciutat sostenible

El 1998 va tenir lloc un debat sobre el concepte de ciutat sostenible al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. En aquest context es va començar a plantejar quina seria la línia estratègica que seguiria la ciutat de Barcelona en el futur. Knight (1994) va deixar constància " s w g " ò g z k u v g k z " n c " r q u u k d k n k v c v " f g " creixement econòmic basat en polítiques que sostinguin i ampliïn la base de recursos ambientals" (Molas, 1999).

Ja fa anys que Barcelona és conscient que necessita desenvolupar un model de ciutat s w g " h c e k " h t q p v " c n u " t g r v g u " u q e k c n u " k " o g f k c o Per tant, és evident que qualsevol ciutat que es vulgui considerar sostenible haurà de lluitar contra el patró de ciutat difusa ja que aquest provoca greus problemes en f k h g t g p v u " « o d k v u " e q o " g n " v t c p u r q t v . " n c " e q p v i la cohesió social.

Gary Gardner (2016), director de publicacions del World Watch Institute, va definir en el seu estudi *E k w v c v " u q u v g p k d n s e t p u n t s " c l a u p e r ' a s s e g u r a r p u n k " c " n ø c* model de ciutat sostenible. Aquests són els següents (José Bellver, 2016: 257):

ò T g f w k t . " h g t " e k t e w n c s t d e m a t è r i a l s ; i n v e r t i r e n i n f r a e s t r u c t u r e s c p v u " g n u verdes que donin espai a la naturalesa; que el desenvolupament de la ciutat sigui compacte, connectat i a escala humana; dedicar espais per a la trobada de la gent; enfortir les ciutats com a centre de benestar cuidant els serveis sanitaris o evitant la contaminació atmosfèrica; que el f g u g p x q n w r c o g p v " u g " e g p v t k " g p " n g u " r g t u q p g u = " k . "

N ø C i ³ p e k c " f ø G e q n q i (2012) *W g h g p u ç " f g w D " ò w g h q q f g* compacta i diversa és el que millor es posiciona en aquest procés cap a la sostenibilitat g p " n) g t c " f g " n c " k p h q t o c e k » ö 0 " L c " s w g " c s w g u v " c recursos i energia i també a preservar sistemes agrícoles i espais naturals (Agència f ø G e q n q i, 2012). En aquest sentit, Salvador Rueda (2007) proposa quatre n ¶ p k g u " d « u k s w g u " f ø c e v w c e k » " r g t " v c n " f ø g p e c c Aquests pilars són els següents (Rueda, 2007):

- Compacitat: fa referència a conceptes com la densitat de les edificacions, la f k u v t k d w e k l m o d e l d e m o b i l i t a t . I d e f e n s a q u e s ' e s l i m i t e n e l s u s o s k " n g u " h w p e k q p u " w t d c p g u " g u " r q f g p " h q t o c t "

manera és més fàcil teixir vincles afectius entre els ciutadans i entre els ciutadans i la seva ciutat.

- **Complexitat:** la complexitat contempla una organització urbana variada que permeti crear interaccions entre les persones i les diferents institucions, associacions i equipaments ja siguin públiques o privades. Amb l'objectiu que tots els elements organitzats comparteixin els mateixos objectius estratègics de la ciutat. C o d " c k z ¼ " u ø c e q p u g i w g k z g p " t g f w k t " g n u serveis i els llocs de treball se situen a prop dels habitatges dels ciutadans. A més a més, també propicia que hi hagi més riquesa econòmica i social.
- **Eficiència:** l ø g h k e k ³ p e k c " ² u " w p " e q p e g r v g " s w g " h c " recursos per tal de preservar els ecosistemes de la ciutat. En aquest àmbit proposa generar reduir la quantitat de matèries primeres i reduir l'impacte contaminant.
- **Estabilitat i cohesió social:** és a dir, crear espais i equipaments de manera transversal per garantir les necessitats bàsiques de tothom independentment de la seva edat, cultura, renda, condició física etc. La barreja de gent diferent garanteix sistemes de ciutat més sostenibles perquè proporciona estabilitat i maduresa. A més a més, d ø c s w g u v c " o c p g t c " g u " r q f g p " g f ø k p g u v c d k n k v c v . " f) de manera que és fàcil establir la relació entre els diferents actors de la ciutat.

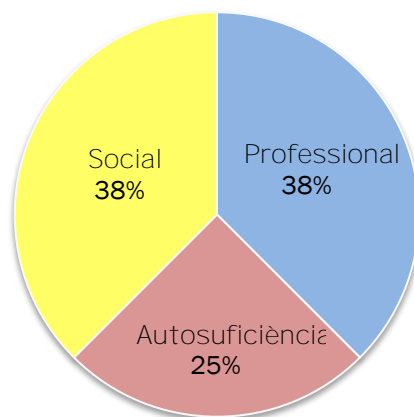
4. Anàlisi de casos i resultats

Les entrevistes qualitatives a agricultors s'han fet amb qüestionaris unificats amb l'objectiu de fer comparables les respostes i extreure'n resultats quantitatius. Un total de vuit hortolans han accedit a ser entrevistats amb preguntes sobre l'accés a la terra, les motivacions personals o els seus punts de vista sobre termes recollits en el treball com u q d k t c p k c " c n k o g p v « tkk» c" " f qø "c cs iw tg qi gy au q' ne qc iu kq cu 0" "gNüø" gdnoc f ø j q t v c " s w g " t g c n k v | g p " k " n ø c A continuació de k n k v c v " mostren els resultats en base a les dades extretes i s'acompanyen amb cites qualitatives de les entrevistes per enriquir-ne el contingut.

Els agricultors

En aquest apartat es classifica els agricultors segons els tipus d'agricultura urbana definits en aquest treball: professional, d'autosuficiència i social. Com indica el gràfic, el 38% dels hortolans, respectivament, es dediquen a l'agricultura professional i a l'agricultura social, mentre el 25% dels enquestats fa agricultura d'autosuficiència.

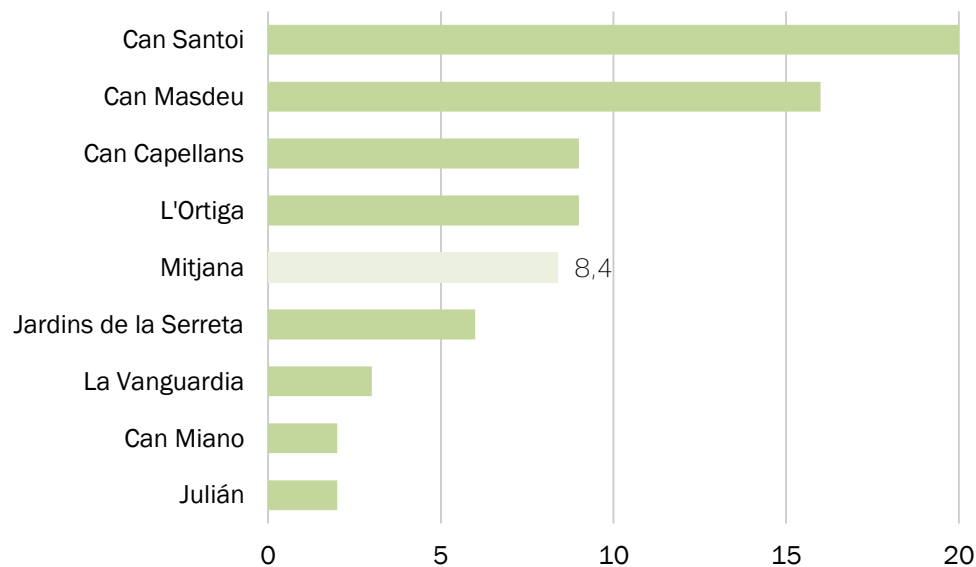
Gràfic 8. Activitat agrícola dels hortolans entrevistats.

Font: Elaboració pròpia.

Pel que fa al temps que porten dedicant-se a l'agricultura, la mitjana se situa en 8,4 anys. Un indicador de què la majoria de casos van començar la seva activitat en la dècada dels 2010, en plena crisi econòmica, i que molts venien d'altres sectors productius. Les úniques excepcions per sobre de la mitjana són els casos de Can Santoi, amb 20 anys d'experiència, i Can Masdeu, amb 16.

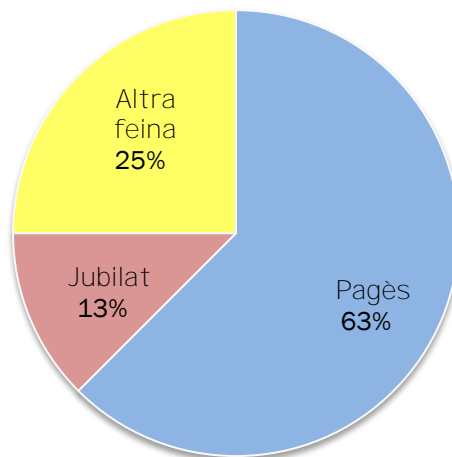
Gràfic 9. Nombre d'anys dedicats a l'agricultura dels agricultors estudiats.

Font: Elaboració pròpia

Tot i la procedència d'altres sectors, el 63% dels enquestats afirmen ser pagesos a temps complet, mentre un 25% es dediquen a altres tasques i un 13%, el cas d'en Julián al rec comtal, està jubilat. Només un dels casos, l'Albert (no arriba als 35 anys d'edat) de Can Capellans, ha dedicat tota la seva vida professional a l'agricultura.

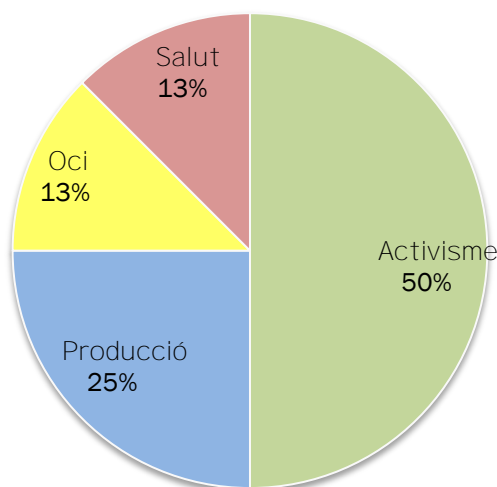
Gràfic 10. Ocupació principal dels hortolans.

Font: Elaboració pròpia.

El canvi de sector productiu dels enquestats està molt arrelat a les motivacions que els van dur a iniciar-se en l'agricultura, sobretot per activisme (50% dels casos) i per producció (25%), és a dir, per a guanyar-se la vida.

Gràfic 11. Motivació principal per treballar l'hort.

Font: Elaboració pròpia.

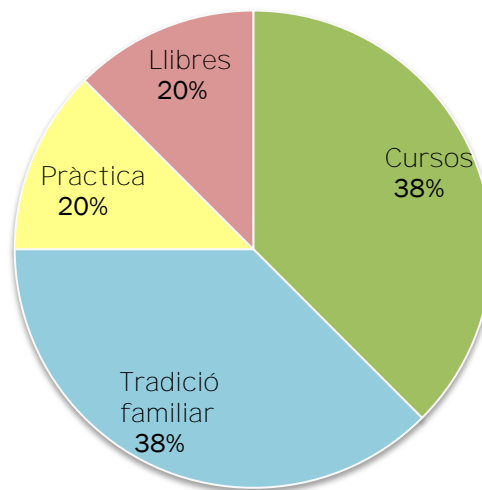
El casos més destacats d'activisme són els de la Sabine Amedee, de Jardins de la Serreta, i Eduard Díaz, de Can Santoi. La Sabine era traductora i treballava en una ONG abans de fer el salt: "hi ha una part d'activisme, de què g p u " r q f g o " c n k o g p v c t " manera. Entenc que no tothom començarà a alimentar- u g " c o d " w p " j q t v " f ø c w v com estic fent jo, però sí que pot generar consciència en la gent: es pot consumir local, de temporada." L'Eduard era professional del sector de la comunicació: "un dia, després f ø c p { u " f g " v t g d c n n c t " c n " u g e v q t " f g " n c " e q o w p k e faig pagès. Vaig e u v w f k c t " w p " i t c w " f ø c i t q g e q n q i k c " k " x c pagès. [...] El treball des de fa 20 anys per activisme pur i dur".

Quant a la producció, l'aposta per l'agricultura va servir als germans que gestionen Can Miano per impulsar una activitat econòmica que els permetés viure: "Mi hermano tiene una incapacidad laboral y yo también. Pero somos gente activa. Lo que no vamos a hacer es quedarnos en casa comiéndonos las uñas. Queríamos emprender algo nuevo." Per a l'Albert, de Can Capellans, més enllà de l'activisme, que també, l'horta té una funció purament utilitària: "la meva raó per fer de pagès era que jo vo n k c " u c d g t " f ø c sortia el que menjava. Per viure necessito dormir, menjar i beure. Jo produeixo perquè tinc despeses a la vida, tinc una família. Però la meva intenció principal és no haver de consumir res de fora".

És interessant conèixer els nivells de formació en agricultura dels entrevistats, ja que l'amplia majoria provenen d'altres sectors professionals. Un 38% afirmen haver après

per tradició familiar, ja sigui per el que han vist a casa o per els coneixements que els familiars els hagin pogut transmetre. Un altre 38% assegura haver après a base de formació i cursos, i la resta d'entrevistats ho relacionen amb la pràctica o amb el que han llegit als llibres.

Gràfic 12. Formació en agricultura dels casos estudiats.

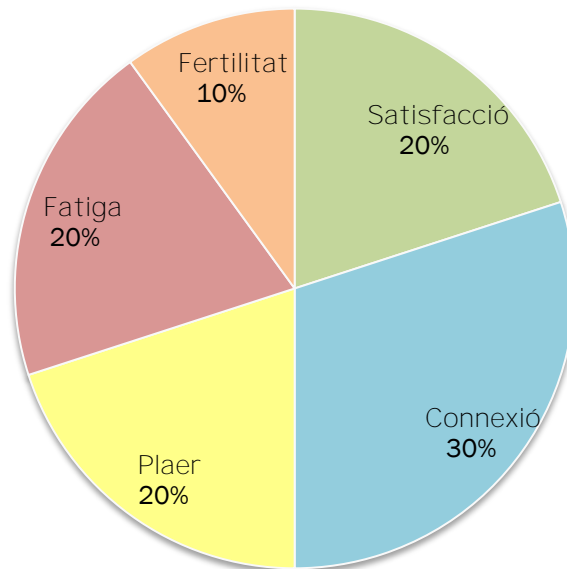

Font: Elaboració pròpia.

En Julián, del rec comtal, i en Vidal, de La Vanguardia, valoren en aquest cas els seus orígens (Còrdova i Burgos, respectivament) en el món rural i la tradició familiar alhora de treballar la terra. Per als agricultors més centrats en la producció a través de la *permacultura*, com l'Eduard Díaz i la Sabine Amedee, tenen molta importància les formacions que van seguir per poder aplicar criteris, en general, més estrictes a l'hora de produir. Per a Díaz, a més, la tradició familiar també té un pes fonamental: "El meu avi p q " u c d k c " t g u r q p f t g ø o " r g t " s w ³ " r n c p v c x c " c o d " r les patateres. Fonamentalment, a nivell pràctic, el que aprens ho aprens al llibre de camp". L'Albert, de Can Capellans, és enginyer agrícola, però afirma que tot ho ha après d'en Jerónimo, un home que l'ajuda dues tardes a la setmana, i és taxatiu: "La carrera no em va servir per res. Només serveix per si et vols dedicar a la indústria agroalimentària i per viure dels pagesos."

Un altre aspecte que es va preguntar als agricultors era què sentien quan treballaven la terra. En un 30% dels casos afirmaven sentir una connexió amb la terra, un 20% satisfacció, un altre 20% plaer i un altre 20% fatiga.

Gràfic 13. Sensacions al treballar la terra dels casos estudiats.

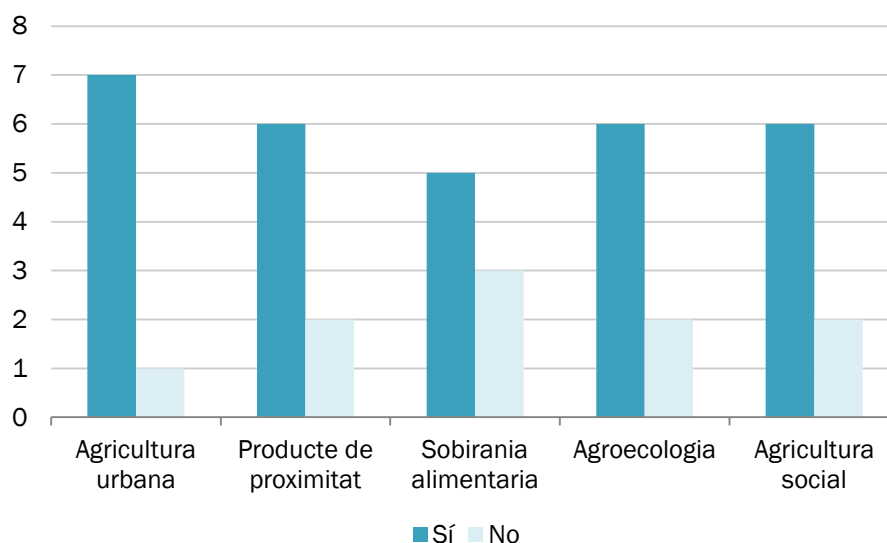

Font: Elaboració pròpia.

Per en Kevin, de l'Ortiga, el que sent quan treballa a la terra és fertilitat, i ho expressa així: "Venim de cultivar a llocs molt mal parits i tenim la sensació que anem millorant la fertilitat de la terra. Potser és el més transcendent al projecte i ser 15 treballadors. Així que malgrat hi hagi coses que no o c i t c f k j p q " f h g g " o e . q " o g o " u g o d n c " s w g " s w c p " o c t z g o " f quan vam arribar."

Per acabar aquest apartat, s'ha qüestionat als hortolans sobre el seu coneixement de termes que es consideren claus en aquest treball: agricultura urbana, producte de proximitat, sobirania alimentària, agroecologia i agricultura social. A més de preguntar-los si els era familiar cap d'aquests conceptes, se'ls demanava que intentessin definir-ho amb les seves paraules.

Gràfic 14. Coneixement dels conceptes clau per part dels hortolans.

Font: Elaboració pròpia.

El concepte que més identifiquen és agricultura urbana. Només dos dels entrevistats es consideren a sí mateixos un agricultor urbà (en Julián, del rec comtal, i l'Iñaki, de Can Masdeu). Els altres, sobretot els que es dediquen a l'agricultura com a ocupació principal, consideren que l'agricultura urbana com la que es dona en un entorn urbà i fora de l'àmbit professional. Per l'Albert, de Can Capellans, l'agricultura urbana és "és g n u " s w g " f g f k s w e g h o b b y a p e n i r u n h o r t p e r a ú t o c o n s u m . P e l s c a p s d e s e t m a n a .

D'altra banda, el concepte menys identificat és el de sobirania alimentària. Per a l'Eduard Díaz, de Can Santoi, és un terme fonamental: "És vital i súper important. Les grans forces, fa uns anys, van especular per crear una crisi gegant i *putejar-nos* a tots. I actualment aquestes forces estan treballant amb el dinar. Tu podries viure sota un pont, r g t ¼ " u k " p q " o g p i g u " j q " v k p f t « u " o c n c o g p v 0 " E n c d i n s d e l o » p " f g " n ø c n k o g p v c e k » " u » p " v c n u 0 0 0 s w g " r g p a l q u e m e n j a . I e l q u e m e n j a v e n e l s n o s t r e s p a r e s , j a n o d i c e l s a v i s , j a n o t é r e s a v e u r e c o d " g n " s w g " o g p i g o " p q u c n v t g u 0 " R c t v " f ø c s w g u f o n a m e n t a l r e t o r n a r l a m e m ò r i a h i s t ò r i c a , s e r u n a c t i v i s t a p e r a q u è u n a g r a n e m p r e s a n o p u g u i m a n i p u l a r l a n a t u r a p e r d e s p r é s v e n d r e - h o i t i n d r e u n a p a t e n t . N o s a l t r e s f e m d i s t r i b u c i ó d e l l a v o r s i n o l e s v e n d r e m e n l a v i d a . Q u i e s p e c u l a a m b l e s l l a v o r s é s u n n n c f t g 0 " J g o " f g " e q o r c t v k t " c s w g e s . É s g i n i c o m n c x q t u " a c o n s e q u e m l a s o b i r a n i a " . E n l a m a t e i x l í n i a s ' e x p r e s s a l ' A l b e r t , d e C a n C a p e l l a n s : " P e r m i é s e l c o n c e p t e q u e q u a l s e v o l p a í s h a u r i a d e t e n i r . A l i m e n t a r - s e d e l q u e p r o d u e i x k " e q o " c " o q n v " r q t v c t " c n i w p c " e q u g v c " f ø w p " c n v

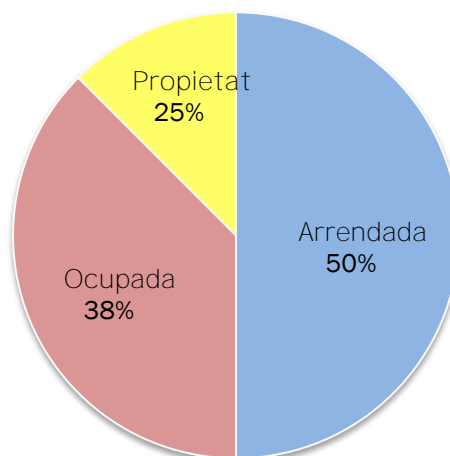
mal vendre el préssec i la poma a altres països perquè aquí no ho consumim, i al final
 c e c d g o " r q t v c p v " r k p { g u . " r q o g u . " gna estimaf ø c n v t g u
 diferent pel producte que és francès. Si veuen producte espanyol o marroquí, per
 exemple, no el trien. Crec que aquest sector va ser un dels primers en patir la
 globalització, i ara *lo bo* és que ho està patint tothom."

La terra

En aquest apartat s'avaluen les característiques més tècniques, ja sigui la superfície del
 sòl, l'accés a la terra, les hores de treball o a què està destinada la producció.

De tots els agricultors entrevistats, només un té les terres en propietat, Can Miano.
 La terra sol ser per arrendament o ocupació, com indica la gràfica següent.

Gràfic 15. Règim de tinença.

Font: Elaboració pròpia.

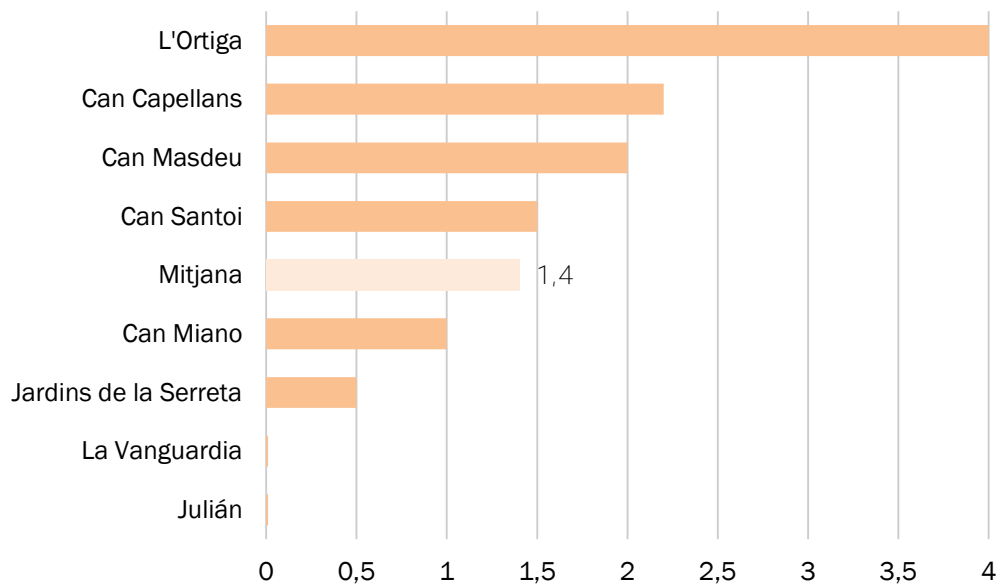
L'accés a la terra és un dels factors que complica el manteniment de l'activitat
 agrícola a l'àrea metropolitana. La pressió urbanística i la por a malvendre fan que molts
 propietaris optin per abandonar l'ús de les terres a l'espera d'una possible requalificació.
 Per als agricultors entrevistats, és un dels grans problemes als que s'han enfrontat. En
 paraules de l'Albert de Can Capellans, "*lo raro* és que un propietari, com el meu, tingui
 w p c " r c t e g n n c " f ø w p c " j g e v « t-lg æjubikatš, onkpodrlac " k " p q "
 v t g w t g " w p " f k p g t c n 0 " G p " c s w g u v c " | q p c " x c p " d w u c
 per fer barbacoa. [...] Estic arrendat a totes les terres, no tinc cap seguretat de què el

projecte de vida que tinc d'aquí a 30 anys pugui seguir endavant. De Collserola, només un és propietari, això canvia molt el joc. Per tant, el dia de demà no sabrem on serem".

En el mateix sentit s'expressa l'Eduard Díaz, de Can Santoi: "El problema és n ø g u r g e w n c e k » 0 " G p " c s w g u v " e c u " e q p e t g v . " s w g " r c t e " p c v w t c n . " k " g n " s w g " u ø g u v « " x k x k p v " c s w ¶ " 2 i u " n c o n q u e e s p r e v e u f e r a i x ò d i n s d e l s t e r r e n y s d e p a r c n a t u r a l . P e n s a q u e g u v « x g o " g p " w p c " u k v w c e k » " c n g i c n . " f g u " f g n u " 8 un marc legal i estan en el rollo de que aquestes 480 parcel·les són urbanitzables. Per tant, qui vol accedir al camp es troba que: u, no hi ha un recanvi generacional; i dos, el r t q r k g v c t k " f ø w p " e c o r " r g t k h ³ t k e " c " D c t e g n q p c vida, que es troba amb què els fills no volen continuar la seva tasca. Doncs la gent jove que vol accedir a la terra en propietat mai podrà, perquè aquest pagès té una por a perdre alguna cosa. Molts pagesos han venut les terres, ja sigui per fer infraestructura, a I c u " P c v w t c n . " r g t " n ø C X G í " k " e n c t e s p a s f a g a " a u q d v g . " x c n f t g " o k i " o k n k » " f ø g w t q u 0 " N n c x q t u " c s w g u v " r c jove agricultor perquè li demanarà unes quantitats desorbitades. Llavors accedeixes a nivell de lloguer, però aquests també són especuladors."

Un altre aspecte important és la superfície del terreny. Com s'ha vist en l'apartat 3.2.1 *L'agricultura professional*, la concentració de terres per explotació s'ha doblat en els últims 30 anys tant a l'AMB com a la resta del país. En el cas dels entrevistats, la terra més gran és la que ocupa L'Ortiga, a Valldoreix, amb prop de 4 ha. La superfície mitjana és d'1,4 ha, considerada suficient per tots els estudiats.

Gràfic 16. Superfície en hectàrees dels casos estudiats.

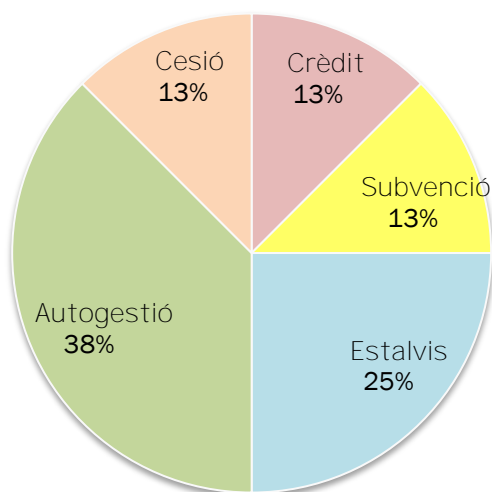

Font: Elaboració pròpia.

La superfície mitjana és d'1,4 ha, considerada suficient per tots els estudiats. Només en Kevin, de l'Ortiga, assegura que no és suficient i que voldrien tenir-ne més. Per als habitants de Can Masdeu l'espai és massa gran, i per això van impulsar els horts comunitaris que cedeixen als veïns dels barris limítrofs.

Els hortolans també han respòs sobre el finançament que els va permetre impulsar la seva activitat. Com es pot veure a la gràfica, els casos estan repartits heterogèniament, essent l'autogestió la més emprada. S'entén per autogestió el finançament de les activitats arran dels beneficis obtinguts per altres activitats o per l'horta, sense comptar estalvis, préstecs o subvencions. Aquest tipus es dona principalment en les terres ocupades.

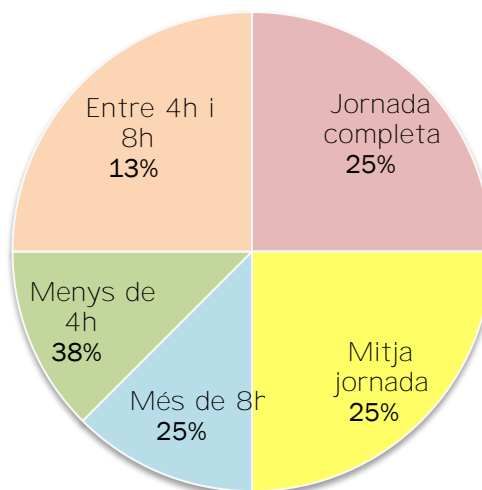
Gràfica 17. Finançament de l'activitat agrícola dels casos estudiats.

Font: Elaboració pròpia.

Pel que fa a la jornada laboral, les opcions també estan molt repartides. Alguns dels hortolans hi dediquen tots els dies de la setmana i més de vuit hores, mentre d'altres opten per la mitja jornada. Els agricultors que treballen per oci o per salut acostumen a dedicar-hi entre 2 i 3 hores.

Gràfic 18. Jornada laboral dels agricultors estudiats.

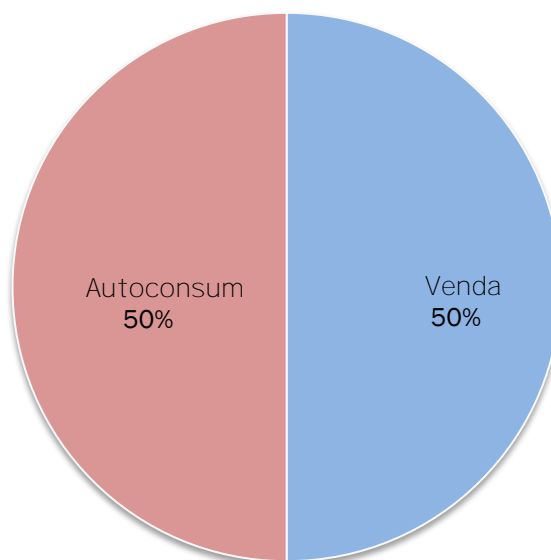
Font: Elaboració pròpia.

Per als germans de Can Miano, és imprescindible treballar cada dia durant 8 o 10 hores, sobretot perquè han de cuidar dels cargols, l'activitat ramadera que combinen amb els conreus. Tanmateix, valoren la flexibilitat que els hi dona ser els seus propis caps: "nosotros estamos aquí de lunes a domingo, aunque sí que es cierto que los fines

de semana nos rotamos. Estamos aquí unas 8-10 horas diarias. Aún así valoramos la flexibilidad que nos da ser nuestros propios jefes". Als Jardins de la Serreta, a l'Ortiga i a Can Santoi opten per una mitja jornada llarga, d'entre 5 i 6 hores, que els permet conciliar feina i família. A Can Masdeu només treballen la terra els dijous, com una activitat més de les que s'han de fer a la casa. Finalment, l'Albert de Can Capellans afirma que treballa poc per ser pagès i que " les hores que hi dedico no les he comptat mai perquè vaig alternant segons les necessitats de la família (anar al metge, portar les p g p g u " c " n ø g u e q n c \$ 0 "

La producció obtinguda d'aquesta feina es destina al 50% entre els que opten per l'autoconsum i els que la venen. El 100% dels hortolans afirmen no utilitzar químics ni fertilitzants en les seves plantacions i defensen el valor del producte ecològic.

Gràfic 19. Finalitat de la producció dels casos estudiats.

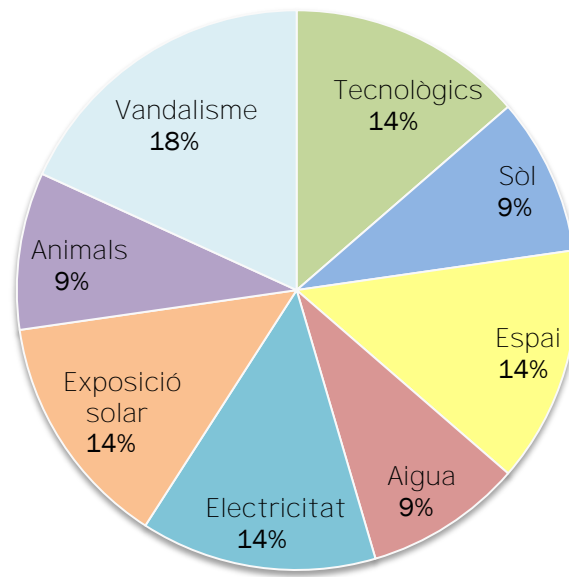

Font: Elaboració pròpia.

Els agricultors que venen la seva producció són els professionals (Can Capellans, Can Santoi i Can Miano), però també els de la cooperativa L'Ortiga. La resta treballa la terra per a l'autoconsum.

Per acabar, els agricultors han respòs a les limitacions que s'han trobat a l'hora de produir. El vandalisme és el factor més repetit i l'associen al fet de trobar-se molt a prop de la ciutat. Les dificultats tecnològiques, l'exposició solar o l'accés a l'electricitat també es consideren importants.

Gràfic 20. Limitacions a l'hora de produir en els casos estudiats.

Font: Elaboració pròpia.

Per al Julián, que té una petita parcel·la al rec comtal, el vandalisme és el principal fruit dels seus maldecaps: "Te entran, porque han visto los tomates, y ellos no van con miramientos de coger los tomates con cuidado. Van a cogerlos y salir corriendo. Y así se rompen las plantas o destrozan la tierra". En la mateixa línia s'expressen els germans que gestionen Can Miano, que tenen la seva propietat molt a prop de la trama urbana: "Es mala zona, siempre debemos cerrar las puertas.". Per a l'Eduard Díaz, de Can Santoi, al Llobregat hi ha molt vandalisme, "sobretot del veí". L'Albert, de Can Capellans, afirma que la sensació de saber que et poden robar és estressant i que al camp ho té tot amagat. A la Huerta La Vanguardia, que es troba al barri del Poblenou de Barcelona, asseguren que han tingut temporades on els han robat de tot, però que la cosa s'ha relaxat en els darrers temps.

5. Conclusions

L'agricultura urbana a l'àrea metropolitana de Barcelona avança per camins oposats. Per una banda, l'agricultura professional, propera al model agroindustrial clàssic, perd força cada any. El nombre d'explotacions i d'hectàrees de superfície agrícola segueix en recessió degut a la pressió urbanística, mentre la concentració de sòl en grans tenidors augmenta i impedeix l'accés a la terra a nous pagesos. I tot això mentre les condicions econòmiques i laborals dels agricultors actuals empitjoren constantment en un mercat altament globalitzat, on els costos de producció superen moltes vegades el costos de venda i on el relleu generacional està cada cop més estancat per la falta d'oportunitats.

A l'ombra de la crisi del sector tradicional, han crescut nous actors que opten per un altre tipus d'agricultura: de producció ecològica, sense utilitzar químics ni fertilitzants, amb una finalitat clara de venda de circuit curt, a un consumidor proper, que busca el valor afegit i està conscienciat amb la petjada mediambiental i les condicions laborals i econòmiques que pateixen els pagesos que formen part del model hegemònic vigent.

De l'altra banda, l'horta urbana segueix el seu desenvolupament al calor dels moviments socials i les institucions que l'impulsen, amb un fort augment de parcel·les destinades a aquesta activitat en la majoria de ciutats de l'àrea metropolitana. Gestionades per ajuntaments, entitats o associacions, algunes vegades en terres que són cedides o ocupades, l'horta urbana dona resposta a les necessitats d'oci, de salut, d'interacció social o de connexió amb la terra dels urbanites que demanen una relació més propera amb el món rural.

L'horta urbana no és un fenomen recent. L'agricultura sempre ha estat vinculada amb la ciutat, tot i que la industrialització i l'expansió urbana l'hagi expulsat de les ciutats del segle XX. L'àrea metropolitana barcelonina de finals del 70 va viure l'explosió de l'horta informal, impulsada per l'èxode rural, que se situava a les lleres dels rius Llobregat i Besòs, sovint ocupant terrenys públics i privats. Aquesta horta no planificada, de caràcter social i vinculada a l'autoconsum, seria la primera pedra de l'agricultura social i comunitària a l'AMB.

Tot i que el fenomen no és nou, sí que ho són les causes que el generen. L'horta informal, anomenada *marginal* en alguns textos acadèmics per les instal·lacions fora de la legalitat i la marginalitat que sentien les persones que les treballaven, tenia una gran

finalitat econòmica: complementar amb verdures i hortalisses els pocs recursos econòmics de la classe treballadora tocada per la crisi industrial i econòmica que vivia el país. El nou moviment d'horta urbana, tot i venir precedida per una gran recessió econòmica, també intenta donar resposta a una crisi social i a una crisi ambiental. La seva finalitat, a més de l'oci o la connexió amb la terra, és també la de generar conscienciació sobre l'origen dels productes que mengem, la petjada ecològica dels nostres actes i la situació particular de la pagesia actual.

És aquí on s'evidencia el pes de l'agricultura urbana en el paradigma de la sostenibilitat i en el model de ciutat del futur. Reduir, fer circulars i no contaminants els fluxos de materials, impulsar les infraestructures verdes, generar espais de trobada i enfortir els entorns urbans com a centre de benestar són algunes de les característiques que identifiquen a les ciutats sostenibles. L'impuls de l'agricultura urbana pot donar resposta a cadascun d'aquests objectius.

Per acabar, una consideració metodològica que ha condicionat el treball. Els agricultors entrevistats no han sigut escollits en base a una representació mostral que extrapoli i defineixi realment quins són els perfils que es donen en l'agricultura urbana de l'àrea metropolitana de Barcelona. Formen part del treball perquè ha sigut fàcil contactar amb ells i perquè han volgut cedir una part del seu temps per respondre les meves preguntes. Per tant, es fa difícil afirmar que les expressions versades i les dades extretes en aquest treball siguin un reflex fidedigne de la realitat actual. Tanmateix, ajuden a il·lustrar i posar llum, qualitativament parlant, a l'agricultura urbana metropolitana. Futurs treballs acadèmics hauran d'aprofundir i millorar la mostra per analitzar qualitativament la visió dels agricultors urbans metropolitans.

6. Referències bibliogràfiques i digitals

AGÈNCIA D'ECOLOGIA URBANA DE BARCELONA: *Modelo de ciudad sostenible*. [Consulta: 30 de juny de 2019]: <http://www.bcnecologia.net/es/modelo-conceptual/modelo-de-ciudad-sostenible>

AGENCIA DE SALUT PÚBLICA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (2013): *Guia per a la venda de proximitat dels productes agroalimentaris*. Recuperat de http://acsa.gencat.cat/web/.content/Documents/eines_i_recursos/guia_venda_proximitat_productes_agroalimentaris.pdf

AJUNTAMENT DE BARCELONA: *Horts urbans*. [Consulta el 30 de juny de 2019]: <https://ajuntament.barcelona.cat/ecologiaurbana/ca/serveis/la-ciutat-funciona/manteniment-de-l-espai-public/gestio-del-verd-i-biodiversitat/horts-urbans>

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2019): *Guia de la cadena alimentària*. Recuperat de https://ajuntament.barcelona.cat/omic/sites/default/files/eipa_web.pdf

AMB (2017): *Necessitats i oportunitats de la cadena alimentària a Barcelona: Abast, reptes i oportunitats*. [Consulta: 27 de juny de 2019] <http://www.amb.cat/es/web/desenvolupament-socioeconomic/estudis-socioeconomic/detall/-/estuditerritorial/la-dimensio-economica-del-sistema-alimentari-metropolitana/6255915/11708>

AMB (2018): *Reptes i oportunitats dels canals curts de comercialització al territori metropolità de Barcelona*. [Consulta: 27 de juny de 2019] <http://www.amb.cat/es/web/desenvolupament-socioeconomic/estudis-socioeconomic/detall/-/estuditerritorial/canals-curts-de-comercialitzacio/7059942/11708>

ARRAN DE TERRA II (2018): *Indicadors de Sobirania Alimentària a Catalunya*. [Consultat el 2 de juliol]: <http://indicadors.arrandeterra.org/resum/>

BELLVER, José (2016): *Ciudades sostenibles, del sueño a la acción*. Revista de Economía Crítica, 22 (segon semestre) 2016. Consultat a http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n22/JBellver_WorldwatchInstitute_Ciudades-sostenibles.pdf

CAMÓS et. al. (1983): *Els horts familiars a l'àmbit territorial de l'Entitat Metropolitana de Barcelona*. Barcelona.

CAN MASDEU [Consulta: 5 de juny 2019]. <https://www.canmasdeu.net/>

CONSORCI DE GALLECS [Consulta: 1 de juliol 2019].

<http://www.espairuralgallecs.cat/>

DECRET 24/2013, de 8 de gener, sobre l'acreditació de la venda de proximitat de productes agroalimentaris. [Consulta: 1 de juliol de 2019]

https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?documentId=625113&action=fitxa

DEPARTAMENT DE TERRITORI I SOSTENIBILITAT [Consulta: 30 de juny de 2019] http://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/educacio_per_a_la_sostenibilitat/suport_educatiu/experiencies_centres/alimentacio/informacio/6/

DUCH, Gustavo. (2014) *No vamos a tragar. Soberanía Alimentaria: una alternativa frente a la agroindustria*. Barcelona: Los libros del lince.

FERNANDEZ, José Luis i MORAN , Nerea (2011): *Sembrando otras formas de habitar la ciudad*. Ecologista (70). [Consulta: 3 de juny de 2019]

<https://www.ecologistasenaccion.org/19648/huertos-comunitarios/>

FAO, (2014): *Agricultura social: un enfoque innovador para promover el empoderamiento económico de las mujeres, el empleo rural digno y la inclusión social. ¿Qué funciona en los países en desarrollo?* Recuperat de <http://www.fao.org/fsnforum/es/activities/discussions/care-farming?page=2>

FAO, (2018). *The 10 elements of agroecology guiding the transition to sustainable food and agricultural systems*. [Consulta: 1 de juliol 2019].

<http://www.fao.org/3/I9037EN/i9037en.pdf>

FAO. <http://www.fao.org/urban-agriculture/es/> [Consulta: 1 de juliol 2019].

GUIRADO, Carles; VALLDEPERAS, Natàlia; TULLA, Antoni.F. (2017):

N o C i t k e w n v w t c " U q e k c n " c " E c v c n w p { c 0 " F g u g p x q n w g p " t k u e " f ø Barcelona Cosketània Edicions c n 0

INSTITUT CERDÀ (2017): *La dimensió econòmica del sistema alimentari a l'àrea metropolitana de Barcelona: Abast, reptes i oportunitats*. Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB). Recuperat de

http://www.amb.cat/ca/web/desenvolupament-socioeconomic/estudis-socioeconomic/detall/-/estuditerritorial/la-dimensio-economica-del-sistema-alimentari-metropolita/6255915/11708?_EstudiTerritorialSearchListPortlet_WAR_AMBSearchPortletportlet_pageNum=3&_EstudiTerritorialSearchListPortlet_WAR_AMBSearchPortletportlet_detailBackURL=%2Fca%2Fweb%2Fdesenvolupament-socioeconomic%2Festudis-socioeconomic

LAPARRA, Miguel; PÉREZ ERNASUS, Begoña (2012): *Crisis y fractura social en Europa Causas y efectos en España*. Fundació La Caixa: Colección Estudios Sociales (35).

LA VIA CAMPESINA, MOVIMIENTO CAMPESINO INTERNACIONAL [Consulta: 2 de juliol de 2019] <https://viacampesina.org/es/que-es-la-soberania-alimentaria/>

LA VIA CAMPESINA, MOVIMIENTO CAMPESINO INTERNACIONAL [Consulta: 2 de juliol de 2019] <https://viacampesina.org/es/historica-victoria-campesina-la-asamblea-general-de-la-onu-adopta-la-declaracion-sobre-los-derechos-campesinos-ahora-el-foco-esta-en-su-implementacion/>

LA VIA CAMPESINA, MOVIMIENTO CAMPESINO INTERNACIONAL [Consulta: 2 de juliol de 2019] <https://viacampesina.org/es/que-es-la-soberania-alimentaria/>

LLORACH, Pere (2017): *Mitigating the environmental impacts of Urban Agriculture: innovative materials, GHG emissions analysis and new by-products*. Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.

LOHRBER, Frank; LICKA, Lilli; SCAZZOSI, Lionella; TIMPE, Axel Timpe (2016): *Urban Agriculture Europe*. Berlín: Jovis Verlag

LÓPEZ, Daniel (2015): *Producir alimentos, reproducir comunidad. Redes alimentarias alternativas como formas económicas para la transformación social y ecológica*. Madrid: Libros en Acción

MARTÍN, Elena (1987): *L'horta marginal: el cas de Ripollet (Vallès Occidental)*. Documents d'Anàlisi Geogràfica (DAG), nº 11, 13-34.

MOLAS, Alba (1999): *La ciutat sostenible. Un debat barceloní*. Revista Bibliogràfica de Geografia y Ciencias Sociales, (150) Recuperat de <http://www.ub.edu/geocrit/b3w-150.htm>

MONTASELL, Josep (2003): *Present i futur dels espais agraris en zones periurbanes*. Institució Catalana d'Estudis Agraris. Barcelona.

PARC NATURAL DE COLLSEOLA [Consulta: 19 de maig de 2019].
<https://www.parcnaturalcollserola.cat/>

PLA ESTRATÈGIC METROPOLITÀ DE BARCELONA [Consulta: 3 de juliol de 2019] https://pemb.cat/ca/projectes-estrategics/carta_alimentaria_metropolitana/103/

REGLAMENT DE RÈGIM D'ÚS DELS HORTS DE TITULARITAT OFICIAL.
Butlletí Oficial de la Província de Barcelona, Núm 245. Barcelona, Epanya, 13 d'octubre de 2009.

RURALCAT (2019): *La nova Llei d'Espais Agraris vol assegurar la capacitat productiva del camp i afavorir el relleu generacional*. [Consulta: 1 de juliol de 2019]
https://ruralcat.gencat.cat/noticia/-/journal_content/2002/20181/5908436/la-nova-llei-d-espais-agraris-vol-assegurar-la-capacitat-productiva-del-camp-i-afavorir-el-relleu-generacional-i-l-equilibri-territorial

RUEDA, Salvador (2007) *Barcelona, ciudad mediterránea, compacta y compleja. Una visión del futuro más sostenible*. Recuperat de
http://www.bcnecologia.net/sites/default/files/publicaciones/docs/bcnecologia_barcelona_ciudad_mediterranea.pdf

SAMPIETRO, Pilar (2019, maig, 27): *El último gran huerto de Barcelona*. El País.
[Consulta: 28 de juny de 2019]
https://elpais.com/elpais/2019/05/26/alterconsumismo/1558899649_785350.html

SERRA, Pere; SAURÍ, David; SALVATI, Luca (2018): *Peri-urban agriculture in Barcelona: outlining landscape dynamics vis à vis socio-environmental functions*, Landscape Research, 43:5, 613-631, 10.1080/01426397.2017.1336758

TORNAGHI, Chiara (2014): *Critical geography of urban agriculture*, Progress in human geography, Vol. 38 (4) 551-567

TUSÓN, Pep (2014): *N'è pas possible la nostra "E c v c" sobirania alimentària?* Revista Agro cultura, (55)

7. Annex

7.1 Entrevistes

Es presenten les 11 entrevistes presencials realitzades per nodrir el treball: tres a experts i vuit a agricultors. Els experts, de l'àmbit acadèmic i institucional, han contestat una sèrie de preguntes relacionades amb els àmbits del seu coneixement. Els agricultors, en canvi, han contestat un qüestionari estàndard que ha permès comparar respostes i facilitar-ne el seu anàlisi.

La data en què es van fer estableix l'ordre de presentació.

Vidal, encarregat de Huerta La Vanguardia. Dissabte 25 de maig de 2019.

Des de quan fas l'hort?

Hará unos 3 años.

Per què treballes l'hort? (oci, supervivència, producció, activisme, aprenentatge)

Pues, como estoy de baja, necesito tener un entretenimiento y un contacto con la tierra. Yo soy de un pueblo de Burgos y siempre me ha gustado la naturaleza. Para mí es la sensación de que produzco algo y así no estoy en casa tirado. Pienso que estoy de baja por depresión y fatiga crónica. Cuando tengo fuerzas, vengo aquí para sentirme útil.

Quines raons et van motivar a iniciar-te en l'horta?

Pues, como te decía, sobre todo a nivel terapéutico. Pero también a nivel social, encontré un grupo muy majo, muy comprometido con el barrio.

De què treballes? L'hort és la teva ocupació laboral principal?

Soy auxiliar administrativo, funcionario.

Com vas accedir a la terra? És de la teva propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu
n ø j q t v " q " l c " g u v c x c " h g v A

El huerto es ocupado. Pertenece al ayuntamiento de Barcelona y lo tienen catalogado como zona verde. Lo ocupamos a sabiendas de esto.

Pues con un grupo de 4 nos apuntamos a conocer esto. Y cuando vinimos y vimos que no había obligaciones, que todo era de todos, nos pareció genial. No buscábamos un huerto normal.

Quina és l'extensió del terreny, aproximadament? És suficient?

Pues no tengo idea.

Com has finançat l'hort? Has demanat un crèdit? Has rebut alguna ajuda? De qui?

Nos financiamos con las fiestas que organizamos.

Quantes hores de treball hi dediques? Durant quina part del dia o la setmana treballes l'hort?

La verdad que yo soy muy irregular. Igual le dedico 5 días a la semana, un par f g " j q t k n n c u 0 " V c o d k 2 p " j c { " s w g " f i g e k ö 0 s w g " o Porque se está muy a gusto.

Ets l'única persona encarregada de l'hort o hi treballa més gent? En cas de ser diverses persones, com es reparteix la feina? I la producció i/o els guanys?

Trabajamos muchos aquí. Nos organizamos un poco por intuición. Las tareas no están determinadas. Viene a ser un poco cuando viene alguien y ve que no g u v a " t g i c f q . " r w g u " t k g i c 0 " Q " õ s w g " o c n " g u v Aunque con el tiempo sí que algunos hemos tomado un poco más de responsabilidad. Pero no se establece nada. Lo pensamos más en el sentido de lo que puede ofrecer cada uno.

Què se'n fa de la producció?

Normalmente hacemos alguna comida. Y si no, pues cada uno va cogiendo. Lo paradójico del sitio, y que a mí me llama mucho la atención, es que dirías: si todo el mundo va cogiendo, no hay nada para repartir. Pues siempre sobran

cosas. La gente se corta mucho a la hora de coger. Hay veces que se nos quedan cosas sin coger y se echan a perder.

Quins productes hi plantes? Varies la teva collita?

Básicamente cebollas, tomates, pimientos, berenjenas, mucha lechuga. Y luego ya depende de la temporada. Como en Barcelona tenemos un buen clima, nos permite plantar bastante durante todo el año.

Què en fas de la teva collita? És suficient per al consum familiar? En cas de vendre la collita, quines càrregues representa? (controls de qualitat, mínim de producció, logística). Si ho vens, on hi vas?

Como ya te he dicho, hacemos alguna comida grande. En lugar de comprar, lo sacamos del huerto. Pero no representa nada en mi consumo diario de comida. El huerto no da para tanto. Parece grande pero no lo es.

D'on has obtingut el coneixement sobre la producció agrícola? (cursets, llibres, coneguts, etc.) Quin sistema de producció empres? Intentes actualitzar els teus coneixements amb noves pràctiques? Quin és el teu objectiu alhora d'aplicar solucions més eficients?

Un poco de todo. Pero básicamente del pueblo, de la familia. Desde bien pequeño. Allí siempre se ha tenido huerto, cultivábamos para comer. Siempre nos ha tocado plantar, regar, recoger..Así que todo eso ya lo sabíamos.

Utilitzeu algun sistema de producció específic?

Deberíamos, pero no. Es un poco aprendizaje sobre la marcha. Al principio había un jardinero que nos iba dando instrucciones. Pero se ha ido des x k p e w n c p f q í " c u ¶ " s w g " e c f c " o c g u v t k n n q " v k g un poco a nuestra manera. A veces choca un poco, pero bueno. Creo que con el tiempo habrá un estándar (risas).

Quins límits t'has trobat a l'hora de produir? (tecnològics, de terra, d'espai, d'accés a l'aigua o l'electricitat, exposició solar, contaminació o vandalisme).

El tipo de tierra, principalmente. En dos factores: un tipo de tierra que es muy pobre, hemos tenido que meter muchos sacos de tierra; y por otro, que era una fábrica antes. No estamos convencidos al 100% de que sea buena del todo. El ayuntamiento quiere hacer catas, pero de mientras aquí seguimos. Si no nos ha pasado nada hasta ahora, si está contaminada es relativamente pobre.

No tenemos electricidad, pero agua sí, de una toma del ayuntamiento. Y bueno, un poco de vandalismo. Nos han robado cosas, pero no sería el principal problema. Hubo una temporada que nos quitaban de todo, pero parece ser que se ha relajado el tema.

Al principio teníamos mucho sol, pero ahora ya no (están construyendo un hotel justo al lado).

Formes part d'alguna associació, cooperativa o organització?

Más allá del huerto, yo personalmente no.

Ets familiar amb algun d'aquests termes:

Prefereix no contestar

- **Agricultura urbana**
- **Producte de proximitat**
- **Sobirania Alimentària**
- **Agroecologia**
- **Agricultura social**

Què sents quan treballes la terra?

Mucha satisfacción. Me siento muy cómodo conmigo mismo y siento que ofrezco algo a los demás. Siempre he sido una persona asocial, así que me viene muy bien. Por eso siempre digo que estoy aquí a título egoísta. Para mí es terapia.

Quin futur hi veus en l'hort urbà? En general i en el teu en concret.

En general, creo que es algo que está en avance. Cada vez habrá más porque hay más concienciación ambiental contra el cambio climático. Todo lo que sea

naturaleza irá en aumento. Creo que el huerto urbano es necesario en una ciudad.

En cuanto a este huerto, es una incógnita. Estamos hablando con el ayuntamiento. Pero piensa que es un espacio muy goloso. Queremos que nos lo cedan el máximo tiempo posible, pero ya nos han dicho que están proyectando un espacio verde. Que como mucho, a la larga, nos cederían un espacio de ese futuro espacio. Vamos que hay una ligera posibilidad de que siga existiendo, más pequeño, pero no tal como está ahora (autogestionado). No te puedo decir en cuánto tiempo, algunos dicen 1 año otros 3 años, etc... Todo depende de las elecciones.*

**L'entrevista es va realitzar un dia abans de les eleccions municipals de 2019.*

Germans Moreno, de Can Miano. Dilluns 27 de maig de 2019.

Des de quan fas l'hort?

Pues que nos hagamos puesto en serio, este año. El año pasado sembramos, pero no lo vendimos. En principio, lo que salga este año sí debería ir al cliente.

Per què treballes l'hort? (oci, supervivència, producció, activisme, aprenentatge)

Por producción. Nuestra idea es vender.

Quines raons et van motivar a iniciar-te en l'horta?

Pues muy sencillo: mi hermano tiene una incapacidad laboral y yo también. Pero somos gente activa. Lo que no vamos a hacer es quedarnos en casa comiéndonos las uñas. Queríamos emprender algo nuevo.

De què treballes? L'hort és la teva ocupació laboral principal?

Ahora mismo nos dedicamos al 100% a esto. Empezamos con el caracol (por lo que se nos considera ganaderos) y la huerta vino como un extra, como un complemento. Pero a la larga será otro oficio que desempeñaremos. Queremos

q h t g e g t " g u " ò r c e m ö " c n " e n k g p v g < " g n " e c t c e q n "

Com vas accedir a la terra? És de la teva propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu
n ø j q t v " q " l c " g u v c x c " h g v A

La compramos hace 4 años. Creemos que antes eran viñas, aunque esta tierra estuvo abandonada mucho tiempo. Cuando la compramos estaba llena de basuras. Hemos estado 2 años limpiando.

Quina és l'extensió del terreny, aproximadament? És suficient?

Tenemos 1 hectárea. Ahora mismo, para sobrevivir nosotros, es suficiente.

Com vas finançar l'hort? Has demanat un crèdit? Has rebut alguna ajuda? De qui?

Conseguimos la ayuda de Joven Agricultor, aunque perdimos otra porque el ayuntamiento no nos dio la licencia de actividad a tiempo. También tenemos un crédito.

Quantes hores de treball hi dediques? Durant quina part del dia o la setmana treballes l'hort?

Nosotros estamos aquí de lunes a domingo, aunque sí que es cierto que los fines de semana nos rotamos. Estamos aquí unas 8-10 horas diarias. Aún así valoramos la flexibilidad que nos da ser nuestros propios jefes.

Ets l'única persona encarregada de l'hort o hi treballa més gent? En cas de ser diverses persones, com es reparteix la feina? I la producció i/o els guanys?

Somos nosotros tres los encargados. La parte de huerta se encargan ellos y yo me encargo más de la parte de administración (Paqui). Repartimos la producción y los beneficios equitativamente.

Quins productes hi plantes? Varies la teva collita?

Hacemos temporada. Este año, por ejemplo, hemos hecho 5 variedades de tomate. También tenemos calabacín, pimiento y judía.

Què en fas de la teva collita? És suficient per al consum familiar? En cas de vendre la collita, quines càrregues representa? (controls de qualitat, mínim de producció, logística). Si ho vens, on vas?

La vendemos, y una parte pequeña va al consumo familiar claro. Nosotros queremos estar en la venta kilometro cero y en la venta de proximidad. Para nosotros la huerta va muy ligada al caracol. Por ejemplo, si tenemos un restaurante que te pide caracoles, el mismo cliente te va a pedir lo que tienes en la huerta. Ese mismo restaurante hace temporada.

En cuanto a cargas, no nos comprometemos con nadie. Vendemos lo que da la tierra y si una cosecha va mal, la mala suerte es para nosotros. Hasta que no lo tienes no lo ofreces. No vamos a ir a Mercabarna para comprarle a Mercabarna y ofrecerlo al cliente como si fuera nuestro.

Nosotros hacemos venta directa, es decir el cliente viene aquí a por su producto. Y luego también tenemos una red de bares y restaurantes.

D'on has obtingut el coneixement sobre la producció agrícola? (cursets, llibres, coneguts, etc.) Quin sistema de producció empres? Intentes actualitzar els teus coneixements amb noves pràctiques? Quin és el teu objectiu alhora d'aplicar solucions més eficients?

Nos hicieron unas formaciones. Al principio quedábamos mucho con representantes del parque agrario de Sant Feliu. Y seguimos haciendo
" f q p f g " p q u " g p e q p v t c o q u " i g p v g " o w
en todo.

Quins límits t'has trobat a l'hora de produir? (tecnològics, de terra, d'espai, d'accés a l'aigua o l'electricitat, exposició solar, contaminació o vandalisme).

Sobretudo vandalismo. Es mala zona, siempre debemos cerrar las puertas. Por lo demás todo bien.

Formes part d'alguna associació, cooperativa o organització?

R w g u " h q t o c o q u " r c t v g " f g " ò R c i g u q u " f g " E q n n u g
con el parque como con el ayuntamiento de Sant Feliu, porque nos han puesto técnicos siempre que lo hemos necesitado.

Ets familiar amb algun d'aquests termes:

- **Agricultura urbana**

Para nosotros agricultura urbana es la idea de un huertecito de no más de 40 metros cuadrados en la azotea de tu casa, que riegas cada mañana durante un rato. El hu Nostrós no es que nos consideremos agricultores rurales, simplemente consideramos que hacemos agricultura profesional. Ahora, es innegable que estamos cerca de la ciudad y eso es una ventaja.

- **Producte de proximitat**

Para nosotros un producto de proximidad es aquél que puedes vender, como máximo, a un tercero. Es decir, si yo le vendo a un restaurante y este lo sirve, esa venta directa, es producto de proximidad.

- **Sobirania Alimentària**

No la hemos escuchado nunca.

- **Agroecologia**

De momento nuestra producción no es ecológica, pero es nuestra voluntad. En el caracol ya estamos haciendo la transición

- **Agricultura social**

Tampoco estamos familiarizados con el término.

Què sents quan treballes la terra?

Cansancio (risas). Pero también tranquilidad, relajación y sobre todo la conexión con la tierra. Claro, cuando ves cómo sale el producto después de todo

v w " v t c d c l q í " g u " w p c " i t c p " u c v k u h c e e k » p 0

Quin futur hi veus en l'hort urbà? En general i en el teu en concret.

En general, creemos que hay mucho futuro. Todo el mundo está cogiendo ese camino. Y hay muchas ayudas e interés. Mucha gente como nosotros, que no venimos propiamente de la agricultura, está empezando, sobre todo gente joven.

En cuanto al nuestro, le vemos futuro. Nos vemos viviendo de esto. El tema está en que lo hemos dejado todo, una vida atrás.

Josep Espluga, investigador de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) i col·laborador del Grup de Recerca sobre Agricultura, Ramaderia i Alimentació en la Globalització (ARAG-UAB). Dimarts 28 de maig de 2019.

Com definiria un hort urbà? Quins tipus d'horts urbans considera que existeixen?

És un espai de terreny productiu però que té múltiples funcionalitats. Es poden distingir en funció de la seva finalitat, si són individuals o col·lectius, el tipus de gestió que tenen, si és més col·laboratiu o més institucional, els autogestionats, etc.

Tenim els horts més de tipus social, impulsats per institucions. Els horts més comunitaris. De fet aquí mateix, a ciutat Badia, on hi anem de tant en tant amb

g n u " c n w o p g u . " u ø j k " v t q d c " n ø j q t v " e q o w p k v c t k
t k u e " f ø g z e n w u k » " u q e k c n 0 " E c u q u " f ø c s w g u v u "
f ø c n v t g u " w ø p k e k q d g 0 " V ø c n v t g u " c f t g ± c v u " c " l
u g w " g u r c k " f ø c w v q r t q f w e e k » 0 " K " h k p c n o g p v . "
n ø c w v ¼ p q o c " g p " v g p k o " w p " o w p v 0 " U » p " c " n ø c r c t
n ø c w v q r k u v c 0 " i u " v g e s t a g e p p a t p e r f u n h u n t d e g e n p
s w g " h c " j q t v 0 " P ø j k " j c " c n i w p u " s w g " h c " 6 2 " c p
t g e g p v u 0 " N ø g u v w f k " s w g " j c p " h g v " g n u " c n w o p g u
j c p " q d u g t x c v " s w g " 2 u " i g p v " s w g ø G r u t r q c x p g { p c k " c " f)

que van arribar aquí a treballar en la indústria i que els caps de setmana o quan
u q t v k g p " p g e g u u k v c x c " w p " e q p v c e v g " c o d " n c " v g
g n " t k w 0 " C t c " v g p g p " u q d t g v q v " w p c " h w p e k » " f ø
permet la convivència, fins i tot en una dimensió de gènere. Són homes que no
tenen un rol domèstic al estar socialitzat en els paràmetres més patriarcal.
Tenir aquest espai els hi dóna una sortida i és el que permet la convivència
familiar.

Els horts, ja se sap, també tenen una funció més ambiental, més productiva, més social, i serveixen urbanísticament per regenerar zones degradades. Un barri amb una certa degradació urbanística i social, pot regenerar espais, endreçar el territori i establir vincles socials. Sobretot els horts de tipus comunitari.

Com ha evolucionat l'agricultura urbana en els últims 40 anys? És semblant l'agricultura urbana actual amb l'existent a finals dels anys 70? Quines característiques les diferencien? I quines no?

Per mi és w p c " f g " n g u " e q u g u " o ² u " h c u e k p c p v u " f ø c s
w t d c p ¶ u v k e c o g p v . " g u " x c " r g p u c t " e q o " w p c " | q p
j k " j c x k c " g u v c x g p " g p " n n q e u " g u r q p v c p k u . " v g t
canviant la visió des dels ajuntaments i els òrgans planificadors de la ciutat,
primer per destinar horts a jubilats de parcel·les individuals (finals dels 90 i
principis dels 2000) i amb la crisi a partir del 2008 i fins ara, es va obrir un altre
fase on molts consistoris van veure que aquests espais també tenien virtuts des
f ø c n v t g u " r w p v u " f g " x k u v c 0 " F g " h g v . " n ø c e v k x k
quedat en atur de llarga durada i que els ajudava a estructurar el seu temps,
desenvolupar activitats, establir contactes a o d " f ø c n v t c " i g p v . " g v e 0 0 0
C " n ø « t g c " o g v t q r q n k v c p c " g u r g e k c n o g p v . " f g u "
polítiques públiques locals que promouen horts, ja no només la parcel·la
i p f k x k f w c n . " u k p » " g z r g t k ³ p e k g u " o ² u " e q n n g e v
o q f g t c f q t " * f k p c o k v | c f q t + " f g " n ø g u r c k " q " w p
g u v c p " c n n « . " k " c k z ¹/₄ " v ² " o q n v g u " x k t v w v u " g p " v

Quin és el perfil de l'agricultor urbà o periurbà actual? Com accedeix a la terra i com la gestiona (producció, distribució, formació)? És un agricultor conscienciat a nivell mediambiental, que produeix pensant en el territori o en un mercat globalitzat?

Els gestors del parc agrari del Llobre i c v " u ø c w v q f g h l i g o p g r k l z g p " e q o " w
urbà (riures). És a dir, un polígon f ø c e v k x k v c v " c i t « n s o l s c " w t d c p c .
es reconeixen com a periurbans. El periurbà queda més enllà perquè ells estan
rodejats per tot arreu i sotmesos a una pressió molt forta de requalificació de
terrenys per fer més polígons industrials, més urbanitzacions, més
infraestructures, etc. Per tant, ells es consideren al centre de la ciutat.

E t g e " s w g " j k " j c " 4 " r g t h k n u " e q o " c " o ¶ p k o " f ø c
c e v k x k v c v < " r g t " w p " e q u v c v . " n ø c i t k e w n v w t c "
aliment c t k " k " f g " e q o r n g o g p v " f ø q e k . " f k i w ² u u k o " g
tenim el productors que produeixen per un mercat, que viuen professionalment

f ø c k z ¼ 0 " C s w g u v u " u » p " g n u " f g n " r c t e " c i t c t k " k
 Són diferents. Ara matei z . " e t g e " s w g " g u v g o " g p " w p " r w p v " f ø
 aquests pagesos han seguit el mateix model que la pagesia estàndard de la resta
 f g n " r c ¶ u 0 " N g u " k p u v k v w e k q p u " s w g " g n u " i q x g t p
 la Unió de Pagesos) segueixen el model agroindustrial clàssic del país. Penso
 s w g " l c " u ø j c p " c f q p c v " s w g " j k " j c " w p c " e g t v c "
 paper diferent, o el poden jugar. Ara mateix, els pagesos del Delta del Llobregat
 produeixen milions de quilos de carxofes per exportar-los, amb Mercabarna allà
 o c v g k z 0 " G n u " j k " r c i w g p " r g t " u q v c " f g n " r t g w " f
 Amb aquest model no poden persistir. No quadren els costos.

G p " e c p x k . " c r q u v c p v " r g t " w p " o q f g n " o ² u " f ø c
 fresc i ecològic, com estan molt a prop de la gran massa de consum, poden
 trobar canals per trobar persones interessades en pagar els preus que toquen per
 un producte de més qualitat. Fins ara està molt poc explotat, però ja han
 començat a fer passes en aquest sentit. El propi consorci del parc agrari del
 Baix Llobregat ha muntat una mena de xarxes de distribució de mercats locals
 c o d " d q p u " t g u w n v c v u " r g t " c n u " r c i g u q u " s w g " u
 línia de menjadors escolars, amb la qual cosa podrien fer un salt de qualitat
 important. Tot i això, la majoria de pagesos del parc agrari segueixen els criteris
 de la gran agroindústria, exportar i rebre un retorn escàs.

Per tant encara no tenim un agricultor conscient mediambientalment.

Exacte. Si ens hem de creure el tema del pic del petroli, de les polítiques
 f ø c f c r v c e k » " k " o k v k i c e k » " e q p v t c " g n " e c p x k
 c f o k p k u v t c e k q p u " r À d n k s w g u " e q o g p ± c t c p " c "
 o c p v g p k t " n ø c i t k e w n v w t c " w t d t g e p e r q u e e n r g t k w t d c p
 termes ambientals pot compensar efectes com ara la contaminació. Que
 n ø c n k o g p v c e k » " r t q x k p i w k " f ø w p " n n q e " r t q r g t "
 e q p u w o " g p g t i ³ v k e . " f g " i c u q u . " f g " E Q 4 . " g v e í "
 mercat agrari no ha aconseguit, ho aconsegueixin aquestes polítiques
 c o d k g p v c n u 0 " V q v " k " c k z ¼ . " c " j q t g u " f ø c t c . " g
 s w g " n ø « t g c " o g v t q r q n k v c p c " j c " e q o g p ± c v " c " v
 pagesos també hi estan entrant, però encara són minoria.

Creu que les polítiques públiques de planificació i protecció de l'agricultura urbana actuals van en la bona direcció?

C s w ¶ " u ø c x c p ± c " g p " f k t g e e k q p u " e q p v t c f k e v ¼ t k
urbanització, més carreteres i autopistes, i alhora es fan polítiques per
e q o r g p u c t " v q v " c k z ¼ 0 " E t g e " s w g " c t c " o c v g k z " p
és un avenç. Fins no fa gaire el que hi havia era una política de
f g u g p x q n w r c o g p v " w t d « " v q v c n 0 -hi Calgués q t g u " f ø c
síntomes 0 " R g t " g z g o r n g . " u ø g u v « " f k u u g p { c p v " g n " l
ha una redacció bastant avançada del nou Pla Director. Aquest considera totes
les arees agràries de la zona metropolitana poden ser interpretades com a
infraestructura verda i que juguen un paper en tota la provisió de serveis
ecosistèmics. Tot això, combinat amb la idea de què pot existir un sistema
alimentari més resilient, de proximitat, encaixa molt bé. Les peces per avançar
cap aquí hi són. Una altra cosa és la voluntat política de cada moment.

Existeix una gran contradicció: una forta davallada de les hectàrees

f g f k e c f g u " c " n ø c i t k e w n v w t c " k " c " n c " x g i c f c " e
j q t v u " w t d c p u 0 " R q f t k c " n c " v g t t c " v q t p c t " c " n c
de la ciutat?

E n c t . " e q o " j g " f k v " c d c p u . " n c " e k w v c v " g u v « " f k
c t c " o c v g k z . " c o d " v q v " n ø g u e g p c t k " f g " e t k u k " g
v c o d ² " f g " e t k u k u " g e q p ¼ o k s w g u " k " h k p c p e g t g u
agrària urbana pot tenir més sentit.

El que passa és que la convivència no és fàcil. És una activitat peculiar. En
w p " f q e w o g p v " f g " n ø C O D " x c o " h g t " w p c " v c w n c " f
u q d t g " c x c p v c v i g u " k " k p e q p x g p k g p v u " f g " n ø c i t
o q n v u 0 " R g t " w p " e q u v c v " j k " j c " n c " r t g u u k » " w t
aquí 300 ha al delta del Llobregat per cultivar carxofes si ho podem
requalificar, fer-n q " o ² u " t g p f k d n g " c o d " f ø c n v t g u " c e v k
e q o r t c t g o " c " C e l n m o d e l t e d o n è A i c o e s t à n d a r d n o t é s e n t i t . P e r ò
s w c p " r g p u g o " g p " f ø c n v t g u " h k i w t g u " n n c x q t u "
pressió econòmica, sinó també el tema de la contaminació. Si jo vull fer
e c t z q h g u " g e q n ¼ i k s w g u . " t g s t a v i n l a v o r a d e l a g " g u v k e " c

incineradora, de la fàbrica de ciment, etc..., tinc unes carxofes ecològiques amb un munt de metalls pesants. No és una convivència fàcil.

Føcnvtc " dcpfc . " jk " jc " gn " vgo c " és øceeguu k c massa fàcil per a la gent que va a robar carxofes, per exemple, o roba eines i estris. Els pagesos tenen molts més problemes que els que estan a Lleida. I hi ha tot un tema de plagues, com la plaga del senglar a Collserola. Aquí mateix al Campus, cada vegada que posen un pctvgttg " pqw " fg " hnqtu . " nøg remogut tot.

Nøceeguu kdknkvcv " cn " ecor . " eqo " fke . " rgt robatoris o plagues, però alhora és difícil pels propis pagesos. Un pagès, per poder fer rendible la seva parcel·la necessita unes certes dimensions i poder cpc t " cod " gn " vtcevqt " fowp " nswg " c " mØCØD'tg0 anar en tractor és molt difícil. És tan complicat que fins i tot, al parc agrari, alguns pagesos tenen parcel·les a banda i banda del riu, i fins no fa gaire hi havia un pont per creuar. Doncs bé, la diputació va ampliar el pont i ara és una autovia i està prohibit el pas a tractors. Els pagesos van protestar i tenen un pont 7 " q " 8 " swkn¼ogvtgu " o²u " cowpv0 " Cn " hkpcn " uø repeteix per qualsevol autopista o línia de ferrocarril que creua per allà. Per fer una activitat agrària rtqhguukqp cn " c " nøCOD " pq " ²u " vcp " h «

Finalment també hi ha la part de qui fa aquesta activitat agrària. Fins ara, swk " uøjk " jc " fg f k pagesos o'tenidof de terra. En els últims hco ¶ nk anys, hi ha una nova pagesia amb orígens i estudis molt diversos que han decidit que aquesta activitat podria ser interessant. Doncs bé, l'accés f ø c s w g u v " col·lectiu a la terra és molt difícil. Ningú sol tenir un metre de terra. Pel preu i per un mecanisme pervers com la PAC (política agrària comunitària) que paga només per tenir la terra, pràcticament. Els pagesos, tot i jubilar-se, no venen la vgttc " rgtsw³ " ugiwgkzgp " eqdtcpvdè la iwcn0 " Vqv PAC no es paguen tant, pel tipus de cultius que hi ha. Se sap que hi ha unes 10 okn " jc " ewnvkxc dng u " c " nø « tgc.000bi 5.000. q r q n k v c p c La resta estan abandonades perquè els propietaris estan esperant a veure si les poden requalificar. En els últims anys, molts ajuntaments han començat a comprar terres o a llogar terres, o a cedir terres públiques, per aquestes iniciatives amb la condició de què siguin ecològiques, de proximitat i que

Cal dir que, en el cas espanyol, la producció de productes frescos és molt baixa. Els consumidors han de dependre de la importació de productes frescos.

Té capacitat l'AMB, i Catalunya en el seu conjunt, per encaminar-se cap a la sobirania alimentària? És a dir, creu que l'agricultura urbana i periurbana pot abastir d'aliments la població metropolitana? Sobretot quan el tipus d'hort urbà que normalment es troba en les ciutats és aquell destinat principalment a funcions socials o de lleure. (l'agricultura professional ha passat d'ocupar 24.000ha el 1982 a 5.300ha el 2015).

Segons Pep Tusón, el Parc Agrari podria alimentar amb producte fresc a mig país. Amb el que hi ha es podria cobrir una part. Caldria fer un càlcul en termes de petjada alimentària. Ser autosuficient ho veig difícil. Però amb les reformes prèvies pertinents, sobretot el canvi de dieta, reduint el consum de carn a dos dies per setmana, i augmentant la de llegums i fruita i verdura fresca, més o menys, el territori català dona.

En tot cas, són càlculs i crec que una mica utòpics. Pensa que el sistema alimentari és el més globalitzat de totes les activitats. Hi ha una interacció global molt forta. Bona part dels governs, diguéssim de bona qualitat, han fet estudis de com alimentar la població en el cas de que aquest circuit mundial uoc No hi ha garantia de que aquest flux perduri.

Fa cinc anys els russos van fer un veto a un munt de productes europeus, gairebé tots els productes frescos. Ara mateix estan tancant explotacions de préssec per un tubo. Fa cinc anys que no cobreixen costos. Al estar en un model tan dependent de la modernització permanent i de la inversió, bona part dels pagesos estaven endeutats amb els bancs i amb la PAC, entre altres canals, però els de la fruita encara no. Ara mateix estan tancant explotacions de préssec per un tubo. Fa cinc anys que no cobreixen costos. Al estar en un model tan dependent de la modernització permanent i de la inversió, bona part dels pagesos estaven endeutats amb els bancs i amb la PAC, entre

No sé si ho veurem, però el dissenyar sistemes alimentaris més territorialitzats i més independents dels fluxos globals pot ser un element positiu fins i tot en termes geoestratègics. No tots els governs estan en condicions de fer-ho.

Ara mateix, el 80% de la terra cultivable cultiva cereal per alimentació animal. En el cas català, la gran majoria de terra va dedicada a fer pinso i encara

de pantans al Pirineu i has de fer fora un munt de gent per poder regar 200 mil ha per produir tot un munt de pinsos per alimentar uns porcs que envies a la Xina. Així, hi ha un càlcul per saber quanta aigua has exportat a la Xina.

Sabine Amedee, de Jardins de la Serreta. Dimarts 28 de maig de 2019.

S w k p " v k r w u " f ø j q t v " h c u A

ecològica, tot i no tenir el segell degut a la mida del terreny. Des de fa tres anys

Llavors, sense treball del sòl, tinc uns bancals, i això de no llaurar permet que tinguis uns microorganismes i altres tipus d'éssers vius al teu terra. Són ells els que ajuden a les plantes a agafar del terra el que necessiten. Realment, que ja fa 3 anys, estic notant diferències. He parat, fins i tot, amb qualsevol tractament [de la terra] que no sigui completament natural. Realment noto que les plantes estan prou sanes. També haig de dir que aquest hort, abans de la meua arribada, portava 10 anys en Eco.

En resum, podria dir que des de fa 3 anys estic intentant anar amb la natura,

Quant a les varietats, cada cop anem més a varietats tradicionals. Noto que aquí, si poso una varietat convencional, com ara un tomàquet híbrid, que en teoria hauria de produir molt més, aquí no ho fa. Produeix igual que la varietat

tradicional. Penso que els cultius tradicionals que es fan avui en dia estan pensats per un tipus de conreu mecanitzat i fertilitzat.

C " o ² u . " g n " s w g " d w u e q " c o d " n g a n a " r e c u p e r a r k g v c v u " v t o
les, també busco sabor.

Des de quan fas l'hort?

Al setembre farà sis anys. Sóc néta de pagesos i he viscut molts anys al camp.

F g u r t ² u " g o " x c k i " h q t o c t " e q o " c " v t c f w e v q t c " k
2011 i des de llavors estic en t g o c " f ø j q t v c 0 " X c k i " e q o g p ± c t " c
creixent.

Per què treballes l'hort? (oci, supervivència, producció, activisme, aprenentatge)

F q p e u " e t g e " s w g " j k " j c " n c " r c t v " f ø c e v k x k u o g
f ø w p c " c n v t c " o c p g t c c 0 m e n t a r a g l i m e n t a r - s e u n g b " u n p q " v q v j q o
j q t v " f ø c w v q u w h k e k ³ p e k c " e q o " g u v k e " h g p v " l q .
la gent: es pot consumir local, de temporada. També faig formacions per a què
la gent pugui conrear un trosset a casa, al balcó. Un tros petit, però que tingui
contacte amb la terra.

Quines raons et van motivar a iniciar-te en l'horta?

N c " t c » " r t k o g t c . " f g u r t ² u " f g " o c t z c t " f ø w p c " h
u q e k c n " f ø j q t v u " h c o k n k c t u " s w g " e w k f c t k c " w p
Era maco i ambiciós, però no va coincidir amb temps amb les realitats
r q n ¶ v k s w g u " f g " n ø c l w p v c o g p v " f g " U c p v " E w i c v 0
x q n k g p . " f g u r t ² u " c o d " w p " r t k x c - m e " a m b w g " p q í " g v
aquest hort i va ser amor a primera vista. Així que va sorgir això. Si hagués
u g i w k v " c o d " n q " c n v t g . " g u v c t k c " v q v " g n " f k c " i
aquí i tenir les mans plenes de terra.

De què treballes? L'hort és la teva ocupació laboral principal?

N ø j q t v " ² u " i ó p r i n c i p a l . x c " q e w r c e

Com vas accedir a la terra? És de la teva propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu
n ø j q t v " q " l c " g u v c x c " h g v A

No sé la qualificació del terreny. Els anys 50 es va fer la terra per a què fos

podria arribar a construir aquí.

Quina és l'extensió del terreny, aproximadament? És suficient?

Mitja hectàrea. 4000 i escaig metres quadrats.

Bé, crec que per produir i viure de la producció no seria suficient. A més pensa que és horta de muntanya. Per la meua primera idea de projecte, que era de producció, on la gent venia aquí a collir *in-situ*, sempre era justet. Per a la nova idea, la de produir per a l'autosuficiència i fer formacions, sí, és suficient.

Com has finançat l'hort? Has demanat un crèdit? Has rebut alguna ajuda? De qui?

Amb estalvis, diners propis.

Quantes hores de treball hi dediques? Durant quina part del dia o la setmana treballes l'hort?

Normalment és una mitja jornada llarga. 5-6 hores al dia de dilluns a divendres.

Ets l'única persona encarregada de l'hort o hi treballa més gent? En cas de ser diverses persones, com es reparteix la feina? I la producció i/o els guanys?

Bé, venen voluntaris. Això va ser com casual. Al principi havia tingut una no sortien els números. En una fira vaig conèixer la gent del Banc del Temps a ells venen gratuïtament, aprenen, i jo rebo la seva ajuda. Només rebo voluntaris inscrits al Banc del Temps, perquè tampoc vull tenir gent que vingui perquè sí.

Normalment dono molta llibertat. No vull que la gent estigui obligada a venir. Depèn del dia tinc persones molt regulars. Llavors al matí decideixo segons la prioritat i reparteixo les tasques. No hi ha una planificació setmanal perquè no

sé qui vindrà exactament ni quantes hores estarà. Jo els he dit que poden venir

f k n n w p u . " f k o g e t g u " k " f k x g p f t g u " c n " o c v ¶ . " k "

I la producció i els guanys com els reparteixes?

F q p e u " s w c p " e q n n k o " l q " o ø g o r q t v q " w p c " r c t v "

això no és part del voluntariat, no està estipulat. Així que si hi ha excedents

u g ø n u " r q f g p " g o r q t v c t 0 " C n " h k p c n " l q " v k p e " f g

autosuficient per a mi i la meva família.

Quins productes hi plantes? Varies la teva collita?

Planto tot tipus d'hortalisses del temps. Per a la permacultura, a part de no

treballar el sòl, és molt important el disseny. A mi em va molt bé, pensant en un

disseny de zones, tinc a la part de dalt conreus que demanen atenció gairebé

diària. Conforme te'n vas cap avall, tinc conreus que, entre cometes, van sols.

Abaix hi ha patata, carbassa, mongeta de secà, una mica de cigró. També tinc

fruiters, alguns molt antics que ja es v c x g p " c s w ¶ . " k " f ø c n v t g u " s w g

h k i w g t c . " c n d g t e q s w g t . " e k t g t g t u í " G p " r g t o c e

només hortalissa sinó també el fruiter.

Aleshores, a d c k z " v c o d ² " v k p e " h c x g u . " w p " d c p e c n " f ø g

també tin e " e q n u . " g u r k p c e . " d n g f g u . " g p e k c o 0 " G p " c

r c u v c p c i c " c s w ¶ " p q " g u " h c p " o c u u c " d ² " r g t s w ³ "

doncs tomaqueres, albergínies, pebrot, meló, mongeta tendra, maduixa, gerds,

grosella. Porros, pèsols.. De tot intento fer varies varietats. I clar, moltes

aromàtiques per afavorir els insectes.

Què en fas de la teva collita? És suficient per al consum familiar? En cas de vendre la collita, quines càrregues representa? (controls de qualitat, mínim de producció, logística). Si ho vens, on hi vas?

Doncs en principi és suficient. Ara estic en el tema de conservació. Ahir vaig

collir sis quilos de maduixes i ja estan congelats. Quan parlem

f ø c w v q u w h k e k ³ p e k c . " ² u " k p v g p q u e s t a n y h e g p k t " v q v "

c e q p u g i w k v " v g p k t " e g d g u " v q v " n ø c p { 0 " Q " n c " e

dues setmanes. Ara estic en un impàs fins al juliol. Al final és millorar la

e q p u g t x c e k » " r g t " r q f g t " r c u u c t " n ø c p { 0

Per tant ja no vens la teva collita.

Aquest any la idea és no vendre. Si tinc molt excedent ja es veurà. És per això que puc plantar més variat. Ara ja no estic pensant en fer collita.

S w c p " x g p k g u í " q p " j q " h g k g u A

Sempre aquí. La gent venia amb el seu cistell. I tenia més demanda que oferta.

N n c x q t u "haj red~~nick~~ els" h~~of~~aisc segons la producció. Pensa que al principi obria els diumenges i ho deixaven tot pelat, massa clients. Així que

x c k i " r q u c t " g p v t g " u g v o c p c " w p " r c t g n n " f ø j q t g

Per tant no tenies gaires càrregues, com ara mínim de producció..

Correcte. El que hi havia a la terra és el que es podia endur la gent.

D'on has obtingut el coneixement sobre la producció agrícola? (cursets, llibres, coneguts, etc.) Quin sistema de producció empres? Intentes actualitzar els teus coneixements amb noves pràctiques? Quin és el teu objectiu alhora d'aplicar solucions més eficients?

Formant-me sobretot a base de cursos. Primer com amateur, després ja amb grups més professionals.. I moltes lectures. Sóc una mica cul inquiet i no puc fer el o c v g k z " f q u " c p { u " u g i w k v u 0 " N c " u q t v " 2 u " s w g

Quins límits t'has trobat a l'hora de produir? (tecnològics, de terra, d'espai, d'accés a l'aigua o l'electricitat, exposició solar, contaminació o vandalisme).

Mira molta sort i toco fusta perquè vandalisme res. Estic molt contenta amb això. Però evidentment tinc limitacions.

V k p e " n k o k v c e k » " f ø c k i w c 0 " V t g d c n n q " c o d " 5 " o ø j g " s w g f c v " u g e c " c " r n g " c i q u v 0 " C k z ¼ " o ø j c " principi treballava amb la forma clàssica de la mànega, ara ho tinc tot amb f g i q v g k i 0 " R g t " v c p v . " e c f c " i q v c " f ø c k i w c " e q automàtic per quan no hi sóc, però el tinc connectat a la xarxa.

També tinc limitació en la il·luminació, estic vessant no t f 0 " C " n ø j k x g t p í " f g per això vaig deixar de vendre, perquè tenia molt poca cosa. Un hort on només

r q v u " x g p f t g " u k u " o g u q u " c " n ø c p { " g v " n k o k v c "

p k x g n n " f g " h g t " g n " e q o r q u v " q " r q t v c t " h g o u í
descarregar un camió de fems.

Formes part d'alguna associació, cooperativa o organització?

Estic en el tema de Pagesia de Collserola. Hi ha un grup que és Alimentem Collserola i el col·lectiu Arran de Terra que han estat dinamitzant el grup de pagesia. I ara u ø g u v « " h g p v " n ø c u u q e k c e k » " f g " r c i g u q r t q f w k t . " f q p e u " p q " o ø j k " j g " h k e c v 0 " U g i w g k z q fan.

També formo part del Banc del Temps de Sant Cugat del Vallés.

Ets familiar amb algun d'aquests termes:

- **Agricultura urbana**

Jo crec que sóc agricultura periurbana. Totalment. Per mi és poder produir aliment dins o molt a prop de la ciutat.

- **Producte de proximitat**

Per mi representa una necessitat. La meva alimentació quotidiana. També un repte. Realment és una bogeria que estiguem menjant productes que han viatjat milers de quilometres. No és necessari. Per mi el llindar estaria en 30 o 50 quilometres. Òbviament, no sóc *talibà*. També compro taronges de València. Però almenys és important tenir-ho al cap. Per mi hem f ø g p u g p { c t " c " n c " i g has viscut tota la vida a la ciutat i no tens ni idea de quan toca menjar un o c f w k z q v " r g t s w ³ " g p " x g w u " v q v " n ø c p { " c n " u À r F g u " f g " s w g " g u v k e " c s w ¶ " l q " p ø j g m s a n t o v " o q n v c " k més orgullosa. I a més, fent entendre a la gent que el producte és millor de sabor i a nivell de qualitat, com vitamines o nutrients. No és comparable un producte que ha estat collit fa 2-3 dies amb un que porta 2 mesos donant voltes.

- **Sobirania Alimentària**

Per mi ve de la mà de producte de proximitat. És important poder decidir què vull menjar i a qui ho vull comprar. Tot i estar convençudíssima que és el camí, si les polítiques no ajuden als productors més petits, com els locals, és molt difícil. L'accés a la terra és complicadíssim. I per treure endavant una explotació, encara que sigui petita, almenys necessites 3 anys, entre les

inversions i tal, per poder guanyar-te un sou de *mil·leurista* i treballant 12 hores diàries. Si no hi ha una ajuda per fomentar que cada cop pugui haver-hi més petits productors locals, serà molt complicat.

▪ Agroecologia

Nø c i t k e w n v w t c " w t d c p c " u ø j c " f g " d c u c t " g p " n ø c
y *vamonos*. U k " j c " f ø w v k n k v | c t " r g u v k e i v e l l f n g u " p q " 2 u "
r t q h g u u k q p c n " u ø g u v « " r t q j k d k p v " n ø À u " f g " r g
gent deixi de ruixar tot tipus de merda

▪ Agricultura social

Està molt bé. També et diré que, coneixent-ne la realitat de varis projectes, depèn amb quin tipus de col·lectiu treballes. Diguem que han de ser projectes una mica rodats per poder sortir g p f c x c p v 0 " W p k t " n ø c u r g e v g " u q c
s w g " p g e g u u k v g u " r g t " e q o g p ± c t í " G n " e q n n g e v l
v k r w u " f ø j q t v c " v g " n c " r q d f q x p "" d h g " t n' ø l c' ip tq kí e" w j n c v u w
poder veure com fer-ho.

Què sents quan treballes la terra?

Plaer. Connexió. I cada cop més. Et sents despert. Perquè per treballar la terra fas treballar tots els sentits. Quan ets al camp ets en el moment present. És una connexió molt forta. Crec que costa. El primer any no estava connectada, perquè tot era molt nou. Però hi ha un moment que fas el clic. I veure els animals, quan arriben, o les flors. Ja reconec quan algunes males herbes creixen. En definitiva, connexió amb la natura.

Quin futur hi veus en l'hort urbà? En general i en el teu en concret.

En general li veig molt futur. És necessari per a què la gent reconecti. Tan de bo es pugui fer de la mà de les administracions, però que sigui el ciutadà que u ø k o r n k s ø d k 10 v' u " g j' q k u u " w t d c p u " s w g . " s w c p " 2 u " f
tenen una altra vessant.

U k " r c t n g o " c " p k x g n n " f ø q e k . " l q " s p r e s v g p e k c t k c
potenciar un hort de producció, ja sigui als terrats o a terrenys buits de la ciutat.

Però c k z ¼ " f g " n ø j q t 5 v 2 g " v o' g h v c t o g k u n i k " d e t s o c f o g i t a c l " 2 o k e c . "

Cal fer molt més.

G n " o g w " h w v w t í " e t g e " s w g " c s w g u v " j q i t v " v ² . " o ¶
u » p " 6 " c p { u " o ² u " f ø c r t g p g p v c v i g . " f g " e q o r c t v
sigut una mica any sabàtic), vull tornar amb temes de formacions.

Eduard Díaz, de Can Santoi. Dimarts 28 de maig de 2019.

, " S w c p " p q " u ø g u o g p v c . " e q p v g u v c " n ø G f w c t f " F ¶
tasques del camp i són el relleu generacional de Can Santoi, també van contestar a
algunes de les preguntes. Les seves declaracions estan degudament senyalitzades.

S w k p " v k r w u " f ø j q t v c " h c u A

Jo sóc fill i net de pagesos. La meua família és de Galícia i als any 40
abandonen el camp i venen a Barcelona. Bé, fins a aquell moment, el tipus
f ø c i t k e w n v w t c " s w g " g u " h c " ² u " w p " v k r w u " f ø c i t
la revolució verda (que és quan les grans multinacionals agafen aquest camp
abandonat. És quan neixen projectes com Almeria o El Ejido). És llavors quan
g u " r c u u c " f ø w p " e q p e g r v g " f ø c i t k e w n v w t c " v t c
industrial, quan arriba Montsanto, quan es comencen a patentar les llavors...on
prima més cultivar 4 úniques varietats de tomàquet i no mantenir la història del
s w g " u ~~catjota la vida.~~ És el que tenim ara mateix: tu vas al supermercat i
tens 4 tipus de tomàquets i et creus lliure de poder escollir el tomàquet que
vulguis i és mentida. Ets lliure de comprar aquests quatre, però són els
genèrics. Pensa que la Fundació Miquel Agustí ha recuperat més de 900
varietats només de tomàquet de penjar. Doncs això és una mica el que fem
nosaltres.

El model de la meua família, amb 2ha que tenien, estava dedicat
o c l q t k v « t k c o g p v " c " n ø c w v q u w h ~~el seu diàleg~~ k c 0 " K " g n
mercat el cap de setmana. La seva petjada ecològica era zero, perquè no hi
j c x k c " t g u k f w 0 " V q v " u ø c r t q h k v c x c 0 " C s w g u v " g t
v g o r u 0 " U k " g n " o g w " c x k " u c d ² u " s w g " n ø c i t k e w n v
p e t o c e w n v w t c . " g e f l i p a r l a p e k u a t a b o . " q t i « p k e c í "

K " o k t c . " w p " f k c . " f g u r t ² u " f ø c p { u " f g " v t g d c
rallo i ho llenço tot per la borda i em faig pagès. Vaig estudiar un grau
f ø c i t q g e q n q i k c " k " x c k e r p a g è s . E h q u e f e m , v e s d e " e c o r u " k "

fa 20 anys, és agafar el punt on ho va deixar el meu avi. Comencem a fer

c i t k e w n v w t c " v t c f k e k q p c n 0 " P q " r c t n q " f ø c i t k
e q t t q o r w f c 0 " P q u c n v t g u " r c t n g o " f ø l t u i t k e w n v w t
no té res a veure amb el model que puguis trobar en qualsevol altre camp.

Tenim unes característiques per això: som una horta periurbana, som en un
parc urbà com el de Collserola. Nosaltres som el pulmó de la ciutat. Els
barcelonins respiren perquè estem nosaltres. I fem aquesta tasca de pulmó,
c n j q t c " s w g " k p v g p v g o " t g e w r g t c t " n c " v t c f k e k »
pioners de la recuperació del tomàquet Mandó, una varietat que feia més de 40
anys que no es conreava a Collserola.

En qualsevo n " e c u . " r g p u c " s w g " g u v g o " c n " r c t c f ¶ u "
que arriba aquí és molt concret: els ciclistes i la família que hi passa el dissabte
a la tarda. En general, la gent desconeix què és el parc de Collserola.

Això dona peu a fer un projecte com el que fem nosaltres: estem aïllats, i no
només de la gent, sinó de possibles plagues que puguis trobar al parc agrari del
N n q d t g i c v 0 " K " r g n " s w g " h g o . " s w g " 2 u " t g e w r g t c
bé. Aquí pots trobar carbassó blanc, tomaqueres de mandó i altres varietats
antigues.

Des de quan fas l'hort?

[Ja respòs, fa 20 anys.]

Per què treballes l'hort? (oci, supervivència, producció, activisme, aprenentatge)

El treball des de fa 20 anys per activisme pur i dur. Sóc pagès professional, en
el sentit que hem arribat a distribuir 400 cistelles al mes, 8 mercats a la
u g v o c p c . " 8 " e q q r g t c v k x g u " f g " e q p u w o í " R g t ¼ " g
j q t v " f ø c w v q e q p u w o " q " f g " n c " u q d k t c p k c " c n k o g
Déu sabia que hi havia una horta al costat de Barcelona, fins fa 5 anys quan va

u q t v k t " n q " f g n " e c u k p q 0 " K " h c " 4 2 " c p { u " p k p i À "

Adrià: Per mi 2 u " f k h g t g p v 0 " G u v k e " g p " c k z ¼ " r g t " n ø c r

Héctor: Jo també, aprenentatge i salut.

Ara mateix estem en un relleu generacional. Jo vull deixar de treballar el camp sense deslligar-me i els estic fent com formació per a què es busquin la vida ells.

Quines raons et van motivar a iniciar-te en l'horta?

[Ja respòs]

De què treballes? L'hort és la teva ocupació laboral principal?

Jo sóc pagès professional.

Adrià: No, jo a part sóc professor

Héctor: Jo sóc nutricionista i terapeuta natural

Com vas accedir a la terra? És de la teva propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu

l'ortu de la teua propietat. És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu
i no ja que tu no la tens. És de la teua propietat, arrendada, cedida o ocupada?
És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu
això dins dels terrenys de parc natural. Pensa que estàvem en una situació
alegal. Els terrenys de parc natural són urbanitzables. Per tant, qui
vol accedir al camp es troba que: u, no hi ha un recanvi generacional. El
camp és de la teua propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d'ús agrícola o
abans tenia altres usos? L'has fet tu
tota la vida, que es troba amb què els fills no volen continuar la seva tasca.
Doncs la gent jove que vol accedir a la terra en propietat mai podrà, perquè
aquest pagès té una por a perdre alguna cosa. Molts pagesos han venut les
seves terres a la gent jove. És de la teua propietat, arrendada, cedida o ocupada?
És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu
sobte, un tros de camp que no valia res passava a valdre o k i " o k n k » " f ø g w t q
Llavors aquest pagès que es jubila, mai li vendrà el camp a un jove agricultor
perquè li demanarà unes quantitats desorbitades. Llavors accedeixes a nivell de
lloguer, però aquests també són especuladors. Perquè modes com els horts

urbanu " k " j q t v u " f ø q n p a g e s " a n ? n V e u t q u e " e l p a r c d e l B a i x w " w
 N n q d t g i c v " g u v k r w n c " g n " n n q i w g t " f ø 3 j c " g p " 3
 k n n g i c n . " c s w g u v u " r c i g u q u " h g k g p " r c t e g n n
 o g p u w c n u 0 " K " e n c t . " 3 j c " n k " m t , q r o b a r k a m p s c " 4 2 2 2 2 "
 ara és molt complicat.

Tot i que hi ha una altra forma, la custòdia del territori, però és complicadíssim.

És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos?

Sempre ho ha sigut, tot i que feia 20 anys que no es conreava aquí. Per a nosaltres va ser un avantatge, perquè la terra no estava cremada.

Quina és l'extensió del terreny, aproximadament? És suficient?

5 j c 0 " R g t ¼ " c e v w c n o g p v " f ø j q t v c " v g p k o " 3 . 7 j c 0
 2000 metres quadrats. I això es deu al model que tenim de treball. És diferent al
 o q f g n " r t q f w e v k w " f ø w p " r c i ³ u " e q p x g p e k q p c n 0

Com has finançat l'hort? Has demanat un crèdit? Has rebut alguna ajuda?

De qui?

L q " v g p k c " r g n g u " g u v c n x k c f g u " k " o g " n g u " x c k i
 n ø J ² e v q t _ c . p " g f t ø æ n " i j w q p p c " " æ t t k d c v " c n " e c o r " k " u ø j

Quantes hores de treball hi dediques? Durant quina part del dia o la setmana treballes l'hort?

F q p e u " o k t c . " h k p u " h c " 4 " c p { u . " o ø c k z g e c x c " e
 casa a les 21h de la nit. Els set dies a la setmana. Treballava el camp, portava la
 f k u v t k d w e k » . " n c " n q i ¶ u v k e c . " n c " x g p v c í " R g
 decreixement personal i treballar molt poc. Ara mateix treballo de 9 a 14h, una
 mitja jornada de dilluns a divendres.

Adrià: hi dedico 4 hores cada dia.

Héctor: sí, l'únic que a vegades venim també els caps de setmana. I venim unes 3-4 hores.

Ets l'única persona encarregada de l'hort o hi treballa més gent? En cas de ser diverses persones, com es reparteix la feina? I la producció i/o els guanys?

Bé, ells fa molt poc que estan aquí. Per aquí ha passat molta gent. Tot i jo ser el cap del projecte, per aquí ha passat gent que està 2-3 mesos, aprèn i després marxa fer endegar els seus projectes. Pensa que de 6 productors que hi ha a Collserola, 4 han passat primer per aquí.

En definitiva, jo els parlo de la meva experiència i ells han de decidir què i com ho fan.

Héctor: ell ens dona la informació i nosaltres anem fent.

I la producció i els guanys?

Fatal. Com et deia, estic en un procés de decreixement. Ara per ara no tinc cap altre ingrés. El meu objectiu és cobrir despeses de lloguer. Crec que no guanyo diners aquí des de fa 5 anys. Guanyo per cobrir despeses. Ells no guanyen res

] R g t " n ø î f t k c " k " n ø J ² e v d p d i n e r 0 d e l a l u t x a p a q " i w c p { q " k "

Quins productes hi plantes? Varies la teva collita?

Adrià: doncs ara mateix tenim plantat faves, pèsols, cebellots, tomàquet Mandó
k " T q u c " R n g . " e c t d c u u » . " c n d g t i ¶ p k c í

Eduard: el que et marca la veritat és la temporada. No podem plantar res que no sigui temporada, perquè sinó no creixeria. És curiós això. Quan la gent em
r t g i w p v c " õ v g p k w " v g o r q t c f c A ö 0 " P q " g p v g p e 0 "
pagès, perquè lo que planta és lo que toca.

Què en fas de la teva collita? És suficient per al consum familiar? En cas de vendre la collita, quines càrregues representa? (controls de qualitat, mínim de producció, logística). Si ho vens, on hi vas?

Nosaltres ara mateix venem a 2 consumidors: una cadena de restaurants, que fa dos mesos que estan amb nosaltres; i per a una escola. Hem passat de fer 400 cistelles al mes a fer res. I això és una decisió personal. Jo no faré 14 hores

f k « t k g u " f q p c p v " x q n v g u " c " D c t e g n q p c " r g t " r q t

final de mes. Prefereixo no guanyar-los i *xulejar* la meva dona. Això vol dir guanyar qualitat de vida i poder estar amb els meus fills. Tinc 2 *nanos* f 0 3 3 " anys que, quan van néixer, mesuraven un pam i mitja hora després tenien 10 anys.

D'on has obtingut el coneixement sobre la producció agrícola? (cursets, llibres, coneguts, etc.) Quin sistema de producció empres? Intentes actualitzar els teus coneixements amb noves pràctiques? Quin és el teu objectiu alhora d'aplicar solucions més eficients?

F q p e u " x c k i " h g t " w p " i t c w c l r s o s v a i g e s t a r a m b e l n q i k c . " 7 2
I c u r c t " E c d c n n g t q . " c o d " g n " O c t k c p q " D w g p q í " r
h c o ¶ n k c 0 " G n " o g w " c x k " p q " u c d k c " t g u r q p f t g ø o '
tomaqueres i amb lluna nova les patateres. Fonamentalment, a nivell pràctic, el
s w g " c r t g p u " j q " c r t g p u " c n " n n k d t g " f g " e c o r 0 "
c s w g u v " r t q d n g o c " c o d " n c " v q o c s w g t c 0 0 " N ø c p { "
g p " w p " n n k d t g " k " u c d g w " s w ³ " n k " j c " r c u u c v ö 0 " R

Quins límits t'has trobat a l'hora de produir? (tecnològics, de terra, d'espai, d'accés a l'aigua o l'electricitat, exposició solar, contaminació o vandalisme).

Doncs he vist de tot, també perquè he tingut finques a tot arreu (vaig arribar a tenir 5ha). Per exemple al llobregat patia molt vandalisme, dels propis veïns. Pensa que on jo tenia les terres, a Sant Feliu, hi ha poc pagès professional. Llavors hi ha molt jubilat i és fotut. I no només pel vandalisme en sí. Pensa que si fas CCPAE, has de mantenir uns metres de distància respecte al no ecològic. I allà tiraven de tot i era molt difícil mantenir aquesta distància. El parc agrari està a la vall més contaminada de tota Catalunya, amb dues cimenteres (una a cada banda), més les dues autopistes més importants del país amb una densitat f g " v t « p u k v " k o r t g u u k q p c p v . " k " ² u " e w t k » u " s w g certificada per CCPAE es trobi allà.

V c o d ² " o ø j g " v t q d c v " r t q d n g o g u " e q o " g n " v g o
cadires. Aquí mateix, la feina de 4 mesos la vam perdre en 15 minuts per una pedregada.

Formes part d'alguna associació, cooperativa o organització?

Moltes. Formo part de la CCPAE, tot i ser- p g " e t ¶ v k e 0 " V c o d ² " f k p u " f g " R g t o c e w n v w t c . " f g " D k q f k p « o k e c í " X c k i " u començar amb el moviment *slow-food* a Barcelona. He estat en varies cooperatives de consumidors. Estem també a Alimentem Collserola i a n ø c u u q e k c e k » " f g " r c i g u q u " -fo gg "" E g q p n" m u ø g c t i q t n k c e 0 w " n C v n perquè sóc un activista social. Si a la meua vida quotidiana sóc un activista, aquí més encara. Estic en 40.000 històries.

Ets familiar amb algun d'aquests termes:

- **Agricultura urbana**

No em considero un agricultor urbà. Potser periurbà si fos alguna cosa. A veure n c " e q p p q v c e k » " e s p a k o n e s t à s p r o d u ò n t . N o s a l t r e s s o m a l p a r c " n ø que envolta Barcelona, i per tant estem molt a prop de la ciutat. Si parléssim c o d " w p " r c i ³ u " f g " n c " E c v c n w p { c " k p v g t k q t " g v o w p v " f g " r q u u k d n g u " e q p u w n o r e l a d i o c a m b u e l o p g è s V g p k o " w p c tradicional, i és tenir un nucli urbà molt a prop. Però per mi això, amb el temps, va ser negatiu. Al final em dedicava més a distribuir que a produir, i era una agonia.

També crec que estem vivint un moment de *bio-moda*. La gent ha pres e q p u e k ³ p e k c " f g n " u g w " e q u . " f g " s w g " j c " f g " x k v a la natura, però són modes. Lo interessant seria que no fossin modes, que realment fos un hàbit. Ara tothom està plantant a les ciutats i em sembla collonut. Jo als consw o k f q t u . " s w c p " g n u " x g p k c . " g n u " j k " v g p u " w p " j q t v ö 0 " H g k c " e w t u g v u " f - e " u ñ e q o " t q d c j q t v " f ø 3 " o g v t g " s w c f t c v ö 0 " p r o p i a g e n t u r b a n a q u e c " s w g " n c " vendre-li. Per tant, és una moda inter g u u c p v . " r g t s w ³ " f ø c n i w p c " h q e q p e g r v g u " e q o " n c " U q d k t c p k c " C n k o g p v « t k c 0 " U c " n c " e k w v c v " f g " D c t e g n q p c " c o d " u q n c t u " c d c p u ø j c p " h g v " j q collonut. Són punts verds dins de la pròpia ciutat. Pensa que en ciutats com Boston o Detroit això ha transformat les ciutats, hi ha un paisatge f g " n ø c i t k e w n v w t c " w t d c p c 0

▪ Producte de proximitat

Ostres, això ha sigut un debat on podríem passar-nos-hi hores. Et diré que sóc crític. A Itàlia, on va néixer el moviment *slow-food*, deien que un producte de proximitat és aquell que ve a menys de 1000 quilometres. I per què? Per què no 1500? O 100? Per a mi el producte de proximitat és la proximitat real. Dins del moviment *slow-food* es va crear un debat sobre els plàtans de Canàries, en el sentit que com són d'allà u » p " f g " r t q t e n i k n o p k k v " c r v w í v " c p " q k " f g c " f ø q p Canàries! És a l'equador . " c " n c " o g k v c v " f ø î h t k e c 0 " K " p q o ² espanyola es pensen que és de proximitat. Potser el que hauríem de pensar és s w g " p q " u ø j p l à t a n s " . H e m d e m e n j a r p o m e s i ' p e r e s d e L l e i d a .

Jo, des de fa molts anys, no distribuïem a més de 25 km a la rodona. I ja em semblava molt. Va arribar un punt on dèiem ò u g p { q t u . " u k " x n q n g p " x g t f al camp a recollir- n g u ö 0

▪ Sobirania Alimentària

Crec que és un concepte *xulo* per si ets a la facultat i et vols lligar una noia. Això és lo dolent. És vital i súper important. Les grans forces, fa uns anys, van especular per crear una crisi gegant i potejar-nos a tots. I actualment aquestes forces estan treballant amb el dinar. Tu podries viure sota un pont, però si no menges j q " v k p f t « u " o c n c o g p v 0 " E n c t . " g n u " p k x g n m f k p u " f g n " o » p " f g " n ø c n k o g p u w c ¼ t k k c " u f ø p w " p v " c m a u 10 u 0 " 0 en base al que menja. I el que menjaven els nostres pares, ja no dic els avis, ja no té res a veure amb el que mengem p q u c n v t g u 0 " R c t v " f ø c s w g u j k u v ¼ t k e c " u ø j c " r g t f w v 0 " l u " h q p c o g p v c n " t g v activista per a què una gran empresa no pugui manipular la natura per després vendre-ho i tindre una patent. Nosaltres fem distribució de llavors i no les vendrem en la vida. Qui especula amb les llavors és un lladre. Hem de compartir aquestes llavors i compromem v t g ø p u " -l a s . " É s r a i x é p o m c t aconseguirem la sobirania.

Crec també que falta molta pedagogia. La gent va al súper, veu 4 tomàquets i es pensa que pot triar. Tens 900 varietat només al Baix Llobregat i estàs

e q o r t c p v " g n u " 6 " produït. «Comengava produir el teu propi c p " menjar o compra-li a algú que el produeixi i sigui de proximitat.

▪ Agroecologia

Crec que és el mateix. És un bon tema per lligar, és una moda. Ja et deia abans s w g " g o " e q u v c " o q n v " r c t n c t " f ø g. Jo parlava i k c " r g t s f ø c i t k e w n v w t c " v t c f k e k q p c n . " c p v g t k q t " c " n c ' g u " h c p " u g t x k t " c f q d u " s w ¶ o k e u 0 " R t g h g t g k z q entràrem en el debat de si jo vaig al Veritas i veig que ven la seva taronja ecològica de Sud-àfrica.

▪ Agricultura social

Crec que és important. Nosaltres sempre hem tingut col·laboracions. Com ara amb el centre de menors no acompanyats de Molins de Rei. I fem la col·laboració per la cara, sense cobrar ni ajudes.

R g t " o k " n ø c i tar molt relacionada amb la societat i haude tenir un compromís social. Per això és al·lucinant que a zones com Andalusia, que han sigut un referent de la lluita camperola, Vox tregui tants vots. Aquí està la e q p v t c f k e e k » " k " g n " õ f g u c r g i q ö 0

Què sents quan treballes la terra?

V t g d c n n q " r g t " c o q t 0 " N ø À p k e " s w g " g o " o c p v 2 " c que molts petits projectes puguin avançar cap a un canvi global. No és un treball ni un hobby, és una cosa que hauríem de fer tots. Sentir la terra.

Quin futur hi veus en l'hort urbà? En general i en el teu en concret.

Jo li veig un bon futur. Perquè hi ha canvis, sigui per modes o per conscienciació. És curiós que quan he portat adults al camp i els hi ensenyes les r c v c v g t g u " g v " r t g i w p A g p " e q u v g p " n g u " què la patata és un tubèrcul i creix sota terra. En canvi el nens de 3 anys ja u c d g p " f ø q p " x g p g p " n g u " r c v c v g u " k " e q o " g u " h c amb el menjar. Coneixes el teu sabater, el teu mecànic, els mestres, però no tens ni idea de qui et produeix el menjar. Lo bo és que això ho estan canviant les

p q x g u " i g p g t c e k q p u 0 " E t g e " s w g " 2 u " c k z ¼ " g n " s v
n ø c i t k e w n v w t c " g p " i g p g t c n 0

G p " n ø « o d k v " r g t u q p c n . " l c " endrapionall. 708 " c p { u " k "
i c w f g k z q " g n " s w g " h c k i " c " n ø j q t v . " r g t ¼ " p q " g o
euros. Ara em toca fer altres coses i per això estic formant aquests nois. El
projecte ha de ser immortal, no jo.

Iñaki, de Can Masdeu. Dijous 6 de juny de 2019.

S w k p " v k r w u " f ø j q t v " h c u A

Podríamos decir que hacemos un huerto de auto-consumo.

Des de quan fas l'hort?

C s w ¶ " j c e g o q u " j w g t v c " r w g u í " u k " n n g x c o q u " 3 : "

Per què treballes l'hort? (oci, supervivència, producció, activisme, aprenentatge)

Bueno, supervivencia relativa, porque anteriormente también reciclábamos verduras, hace muchos años, de los supermercados. Creo que es un tema de producción y político. Y, por supuesto, ha habido mucho aprendizaje. Aquí en el huerto nadie tenía ni idea. Éramos unos urbanitas que no sabíamos nada de huerto.

Producción, producimos para la casa. Es una producción familiar, para 23 personas. No nos da para comer todo lo que necesitamos. Nos da entre un 40 y un 70% depende del momento del año. En invierno un 40% y en verano un 70%. Y fruta, por supuesto, ninguna. Y bueno, sobre todo político.

Quines raons et van motivar a iniciar-te en l'horta?

Yo creo que fueron varios motivos. Uno fue un tema de defensa. A un compañero se le ocurrió como idea de socializar tierras. Pero bueno, aquí había más tierras de las que nosotros podíamos cultivar, porque no teníamos ganas de estar todo el día trabajando aquí. Realmente de huerta hacemos poco. Estas 6 horas que se hacen los jueves, que las llevan 3 compañeros de la comisión

huertos y gente que viene de fuera. En realidad nosotros estamos trabajando en la casa. Por tanto, había demasiadas tierras para que las pudiéramos gestionar las 25-30 personas que vivíamos aquí cuando empezó el proyecto. Y sin muchos conocimientos. C u ¶ " s w g " f k l k o q u " ñ x c o q u " c " t g r c t v k p v g t g u c f c . " f g " n q u " d c t t k q u " e q n k p f c p v g u " f g hacemos más fuertes. Más gente que viene aquí, más gente que se hace okupa como nosotros, que ocupa tierras en vez de una vivienda. Vamos, socialización de tierras. Y tras ello no deja de haber una estrategia de defensa que entra dentro de una filosofía política de compartir tierras.

De què treballes? L'hort és la teva ocupació laboral principal?

Aquí nadie se dedica profesionalmente a la huerta. Ni vendemos lo que producimos. Tenemos de todo: yo soy fontanero, hay enfermeras, artistas, músicos, carpinteras, arquitectos...Insisto en que nosotros ya casi no trabajamos la huerta. Hemos llegado a un nivel popularidad que ofrecemos que, el día del trabajo (el jueves), la gente venga a echarnos una mano con el huerto, a aprender. Entonces hay mucha gente que viene. Así que con 3 personas de casa que estén en el huerto, van saliendo las cosas. Vamos, el sueño de cualquier agricultor (risas).

Com vas accedir a la terra? És de la teva propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu n ø j q t v " q " l c " g u v c x c " h g v A

Se ocupó. Son tierras de la MIA (Muy ilustrísima autoridad): Hospital de Sant Pau, Ayuntamiento de Barcelona y el Arzobispado.

Esto era un convento dedicado a leprosos. Se cerró en el año 1956. Aquí ha habido producción agrícola durante cientos de años, solo hay que ver la terrazas. No se han hecho solas. Lo único que sabemos con certeza es que a los enfermos que había aquí se les dejaba tener solamente plantas ornamentales. No se les dejaba plantar nada para comer.

Hay gente mayor que dice que incluso, en esas laderas donde hay pinos, había viñedos. Sea como fuere, esto fue una masía que realmente tenía producción.

Quina és l'extensió del terreny, aproximadament? És suficient?

Unas 2 ha. Hay unas 35 parcelas de superficie variable, entre los 25 y los 50 metros cuadrados.

Para nuestro colectivo, los que vivimos aquí, sí que es suficiente. Pero en realidad, para los huertos comunitarios no. El nuestro es el mayor y las demás están partimentadas. Son de 40 familias diferentes de los barrios colindantes de Barcelona y es donde ellos tienen su pequeño huerto de explotación doméstica, ya que no venden productos. Pues hay mucha gente en lista de espera para conseguir un huerto. Osea que hay mucha demanda de pequeños huertos para producción doméstica. Y hasta que alguien no fallece o lo deja porque está muy mal, nadie deja el huerto.

Com has finançat l'hort? Has demanat un crèdit? Has rebut alguna ajuda? De qui?

Todo ha sido autogestionado. Cada una de las persona u " e q p " r c t e g n c " r q p g cada uno y de vez en cuando abren el centro social que tenemos aquí y hacen sus actos. El dinero que sacan lo invierten en mejorar el sistema de riego, los huertos, para vallar o comprar el estiércol, etc.

Su gestión es asamblearia. El que entra se compromete a no utilizar productos pesticidas, un agricultura ecológica.

Quantes hores de treball hi dediques? Durant quina part del dia o la setmana treballes l'hort?

[Ja contestada abans. Un dia a la setmana, 5-6 hores].

Ets l'única persona encarregada de l'hort o hi treballa més gent? En cas de ser diverses persones, com es reparteix la feina? I la producció i/o els guanys?

[També contestada abans. 3 persones de la casa són les encarregades de la e q o k u u k » " f ø j q t v c " entre els voluntaris que venen. La n c " h g k p c producció es dedica al consum domèstic.]

Quins productes hi plantes? Varies la teva collita?

Plantamos verdura de temporada.

Què en fas de la teva collita? És suficient per al consum familiar? En cas de vendre la collita, quines càrregues representa? (controls de qualitat, mínim de producció, logística). Si ho vens, on hi vas?

Nunca hemos vendido nada.

Com és la relació amb l'ajuntament?

Ahora mismo bien, no pasa nada. Ni ellos no se meten con nosotros y nosotros nos metemos con ellos. Nos dejan en paz, incluso con la policía municipal. Antes sí nos ponían pegas por subir con la furgoneta por la pista forestal.

D'on has obtingut el coneixement sobre la producció agrícola? (cursets, llibres, coneguts, etc.) Quin sistema de producció empres? Intentes actualitzar els teus coneixements amb noves pràctiques? Quin és el teu objectiu alhora d'aplicar solucions més eficients?

Mucho leyendo, evidentemente, mucha biblioteca. Pero tambien gracias a un hombre que ha sido una especie de precursor de la agricultura ecológica aquí, en Cataluña y en el Estado Español que es Mariano Bueno. Vino aquí y compartió muchas horas con nosotros.

En cuanto a sistema de producción, nosotros siempre hablamos de agroecología. Así que plantamos semillas autóctonas, intentamos que los insumos vengan lo más cercano posible, como la verdura que compramos. También valoramos la visión de la permacultura, como un sistema integrado. Se intenta llevar a cabo. Creo que hay una parte de creencia política, casi religiosa, en este sentido. Y también porque no quedaba otro remedio. Piensa que cuando vinimos no había agua de red. Hubo que redescubrir de dónde la gente sacaba el agua. O qué hacer con las aguas grises. Pues vimos en la permacultura una posible solución. Al final, nuestro discurso viene más de las necesidades a las que nos enfrentamos.

Quins límits t'has trobat a l'hora de produir? (tecnològics, de terra, d'espai, d'accés a l'aigua o l'electricitat, exposició solar, contaminació o vandalisme).

Vandalismo poco, contaminación de las tierras poco porque ya han sido tierras agrícolas. Pero dificultades tecno-económicas un montón. Y te hablo de hasta la hora de cagar. Piensa que cuando ocupamos el lugar no había agua en los váteres. Son problemas que se han ido solucionando. Como por ejemplo balsas que no se utilizaban.

Formes part d'alguna associació, cooperativa o organització?

Yo creo que no. De hecho nosotros somos una cooperativa de consumo no reglada. Todas las compras las hacemos con un bote común. Un día al mes cada persona está obligada a cocinar 2 veces para la casa, un almuerzo y una cena.

Ets familiar amb algun d'aquests termes:

- **Agricultura urbana**

Entiendo que son las pequeñas explotaciones, familiares o de grupos, que se encuentran en la geografía urbana. Nosotros lo somos y a veces utilizamos el término rurbano.

- **Producte de proximitat**

Pues..el limón que hay en ese limonero (assenyala un llimoner proper al lloc de
n ø g p v t g x k u v c + 0

- **Sobirania Alimentària**

Una utopía hoy en día.

- **Agroecologia**

Una corriente política.

- **Agricultura social**

Los huertos comunitarios. Donde la gente no solo busca tener un huerto. Justo ahora hablaba con Paqui, una de las mujeres que viene, que la va genial venir porque habla con la gente y tiene amigos, hace comidas o cenas.. Va con la idea mística de buscar una comunidad.

Què sents quan treballes la terra?

Dolor de espalda (risas). No siento nada especial, básicamente dolor de espalda porque padezco de las lumbares. Pero vamos, nada místico. Igual otra persona de casa a lo mejor sí. Yo lo veo de una manera muy materialista, quiero comer sano. Totalmente utilitaria. Como no puedo ir al Veritas y pagar lo que me piden por un calabacín, pues lo planto y lo riego, que es fácil. Y claro, me lo como.

Quin futur hi veus en l'hort urbà? En general i en el teu en concret.

Lo veo en auge. Está de moda. Bien hay gente que está jubilada o a punto de jubilarse que recuerda sus tiempos de cuando tenían un huerto en el campo, esos veranos en el pueblo, y que como trabajaban en la fábrica no podían trabajar mucho, pues ahora que tienen tiempo les encanta la idea. Es una actividad sana, te obliga a salir, a ir y a venir, cuidar los productos. Y también la gente joven. Alarmados por la crisis ambiental que se percibe y se anuncia constantemente por los medios de comunicación, se ha generado una especie de idealización de lo que es el trabajo en la tierra, muy relacionado con los
o q x k o k g p v q u " k p f ¶ i g p c u 0 " N c " x k f c " g p " g n " e c o r
es mala vida. Pero ahora está muy idealizada. Como algunos aspectos de la permacultura, en el sentido de que parece que las cosas salen solas. ¡Mentira! Si no haces nada no sale nada.

En cuanto a este huerto, yo creo que está consolidado. Seguramente es uno de los huertos urbanos más antiguos de Barcelona. De alguna manera propulsores. No veo que peligro, ya que hay mucha lista de espera, gente deseando entrar. Y además lo tienen difícil con la potencia política del proyecto. Son casi 20 años, 40 fincas que involucran a más de 100 personas. Y estamos dentro de un parque natural, por lo que no sería urbanizable.

Julián, agricultor informal del rec comtal. Dilluns 10 de juny de 2019.

S w k p " v k r w u " f ø j q t v c " h c u A

Hago huerta ecológica. No echo nada. Si acaso, fertilizante de una hípica que hay aquí. Me traigo estiércol de ese y es lo único que uso.

Des de quan fas l'hort?

Hará 2 años, cuando me jubilé.

Per què treballes l'hort? (oci, supervivència, producció, activisme, aprenentatge)

Pues porque me gusta y estoy jubilado. Me entretengo aquí y en algo debo pasar el tiempo. Y mira, si me llevo dos pepinos, por decirte algo, pues eso que me llevo para casa. Y que me gusta mucho vamos.

Quines raons et van motivar a iniciar-te en l'horta?

Pues durante toda mi vida, mi padre y mi familia han estado vinculados a la huerta. Entonces esto lo he visto en mi casa toda la vida, aunque yo haya trabajado en la obra. Así que cuando me jubilé lo aproveché.

De què treballes? L'hort és la teva ocupació laboral principal?

Estoy jubilado. Y el huerto es mi ocupación principal porque no tengo otra cosa que hacer. Salgo de casa y me vengo aquí 2 o 3 horitas y me evito de bar y me evito de todo.

Com vas accedir a la terra? És de la teva propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu

Pues los compañeros. Un jubilado, que conocí en el trabajo, que tenía ya 80 y vende nada. Aquí las tierras nos las vamos pasando de unos a otros.

Saps a qui pertany aquesta terra?

No lo sé. Yo solo sé que estoy haciendo una cosa que no creo que me puedan decir nada porque es una cosa normal. Esta tierra ya era un huerto, de muchos años, cuando él me la cedió.

Quina és l'extensió del terreny, aproximadament? És suficient?

Pues no lo tengo muy claro, te diría unos 100 metros. Y es más que suficiente, me viene largo y todo (risas). Esto no es para hacer negocio, es para entretenerme.

Com has finançat l'hort? Has demanat un crèdit? Has rebut alguna ajuda? De qui?

Ya te digo que yo no he pagado un duro. No he pagado nada. Como el
e q o r c ° g t q " l w d k n c f q " { c " p q " r q f ¶ c . " r w g u " f k l
{ c " v g " eYyp te digo, si voy a la hípica a por estiércol y no me cuesta
nada. Si acaso, la gasolina de venir.

Quantes hores de treball hi dediques? Durant quina part del dia o la setmana treballes l'hort?

4 o 5 horas al día, unos seis-siete días a la semana. Es muy raro que falle algún día.

Ets l'única persona encarregada de l'hort o hi treballa més gent? En cas de ser diverses persones, com es reparteix la feina? I la producció i/o els guanys?

Estoy yo solo.

Quins productes hi plantes? Varies la teva collita?

Pimientos, berenjenas, tomates...y en invierno pues coles y cuatro cosas así. Lo que ofrece la temporada. Planto de todo.

Què en fas de la teva collita? És suficient per al consum familiar? En cas de vendre la collita, quines càrregues representa? (controls de qualitat, mínim de producció, logística). Si ho vens, on hi vas?

La cosecha es para mí, para casa y la familia. Con esto negocio no vale la pena, la producción es muy pequeña. La única satisfacción es si, por ejemplo, cojo 5-6 kilos de tomates pues te vas a casa con esa ilusión. Son tomates para mis nietos pequeñitos, están buenísimos y sin ningún tipo de química.

D'on has obtingut el coneixement sobre la producció agrícola? (cursets, llibres, coneguts, etc.) Quin sistema de producció empres? Intentes actualitzar els teus coneixements amb noves pràctiques? Quin és el teu objectiu alhora d'aplicar solucions més eficients?

F g " n c " h c o k n k c 0 " [" v c o d k ² p " f g " d q e c " g p " d q e c (

v g " e q p x k g p g " o ^a u " g u v q " q " n q " q v t q ö " q " g p " x g

f g " 3 7 " f ¶ c u " c " x g t " u k " e t g e g p " o g l q t ö 0

Quins límits t'has trobat a l'hora de produir? (tecnològics, de terra, d'espai, d'accés a l'aigua o l'electricitat, exposició solar, contaminació o vandalisme).

Pues la verdad que si tuviese un motorcito regaría mejor. No tengo acceso a la electricidad. Lo hago todo a mano. Y vandalismo de vez en cuando, poco, no mucho. Te entran, porque han visto los tomates, y ellos no van con miramientos de coger los tomates con cuidado. Van a cogerlos y salir corriendo. Y así se rompen las plantas o destrozan la tierra.

Formes part d'alguna associació, cooperativa o organització?

No.

Ets familiar amb algun d'aquests termes:

- **Agricultura urbana**

Sí, yo me considero un agricultor urbano.

- **Producte de proximitat**

Ni idea.

- **Sobirania Alimentària**

Tampoco.

- **Agroecologia**

No.

▪ **Agricultura social**

Creo que es lo que estoy haciendo.

Què sents quan treballes la terra?

Mucha satisfacción. Piensa que es lo único que tengo de trabajo. Y me vengo aquí y me tiro mis 4 horitas, me mantiene activo (que estoy demasiado gordo).

Quin futur hi veus en l'hort urbà? En general i en el teu en concret.

Parece que hay gente a la que le gustaría coger un huertecito así para entretenerse, pero el futuro no lo veo bien. Creo que cada vez hay más cultura de tener esto para hacer una barbacoa, para divertirse un poco, más que por el huerto. Eso la gente más joven. Los mayores de mi edad venimos a lo que venimos.

En cuanto a mi huerto, pues si no me muero pienso seguir bastante.

Albert, de Can Capellans. Dilluns 10 de juny de 2019.

S w k p " v k r w u " f ø j q t v c " h c u A

Jo faig agricultura ecològica sense el segell del CCPAE. Tinc un tècnic que

o ø c u u g u u q t c " r g t " v g o g u " f g " r n c i w g u . " s w g " ² u
x g i g v c n + 0 " P q " v k p e " g n " u g i g n n " r g t s w ³ " o ø j q " x
no necessito el certificat. De fet, el 80-90% de la clientela que tinc no compra
r g t s w ³ " u k i w k " g e q n ¹/₄ i k e . " u k p » " r g t s w ³ " g u v « " e

Des de quan fas l'hort?

Podríem dir que des de sempre. Jo no vinc de pagès, però des dels 18 anys vaig

voler dedicar-me a aix ¹/₄ " k " x c k i " f g e k f k t " g u v w f k c t " n c " e c
tot i no acabar-la. Vaig començar a treballar amb pagesos gratuïtament dos
g u v k w u " r g t " c r t g p f t g " n ø q h k e k " k " v c o d ² " x c k i
anar a camps de secà també. Lo difícil de fer de pagès és trobar terra. Però
f k i w ² u u k o . " r t q h g u u k q p c n o g p v " k l 0 anyw g " r w i w k " f
C " O q n k p u 0 " V k p e " w p " e c o r " c " E q n n u g t q n c " * n n q e
al riu, on hi tinc arbres fruiters.

Per què treballes l'hort? (oci, supervivència, producció, activisme, aprenentatge)

Jo vaig començar amb fruita, bàsicament. Però quan vaig vendre la producció a Mercabarna, perquè el meu primer any no era autònom, vaig veure que realment sortia més a compte anar a la platja que tota aquella feinada. Llavors vaig decidir treure arbres i començar a fer horta per poder tenir gènere cada

Quines raons et van motivar a iniciar-te en l'horta?

La meua raó per fer de pagès " s w g " l q " x q n k c " u c d g t " f ø q p " u
Per viure necessito dormir, menjar i beure. Jo produeixo perquè tinc despeses a la vida, tinc una família. Però la meua intenció principal és no haver de consumir res de fora.

De què treballes? L'hort és la teua ocupació laboral principal?

Sí. Tot i que per començar vaig haver de dedicar-me a mil i una coses. Animador infantil, pintor.. Qualsevol cosa que sortís.

Com vas accedir a la terra? És de la teua propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d) À u " c i t ¶ e q n c " q " c d c p u " v g p k c " c n v t g u
estava fet?

Tot és arrendat. No hi ha res en propietat. Ha costat molt trobar terra amb propietaris decents. Primer vaig estar de masover en una casa, però la propietat no entenia. Es pensaven que els havies de pagar com fa 50 anys, la part proporcional. Avui en dia no et guanyes igual de bé la vida que fa 50 anys. Era una propietat molt exigent. Després vaig trobar una altra propietat aquí al riu (pel Llobregat) on són encantadors. Necessiten que no els hi ocupin el terreny i que es mantingui. El lloguer és gairebé simbòlic. Si un any em va malament i li dic al propietari (que no ha sigut el cas), ho assumeix.

N c " v g t t c " g t c " f ø À u Èl ~~què és l'hort?~~ ~~estrany és Què Gnp " f g h k p k v~~
propietari, c q o " g n " o g w . " v k p i w k " w p c " r c t e g n n c " f ø v
fragmenti per llogar-la a jubilats, on podria treure un dineral. En aquesta zona
x c p " d w u e c f ¶ u u k o g u 0 " L w d k n c v u " k " i g p v " s w g " x q

Quina és l'extensió del terreny, aproximadament? És suficient?

Porto 2.2 ha. Crec que és suficient. Amb menys també podria viure, només amb la del riu. Però faig servir rec a manta, i és més complicat que el gota a gota. I també el tema del senglar, que és un problema greu. Entre el senglar i el conill.

O ø j g " v t q d c v " o q n v g u " e q n n k v g u " r g t f w f g u " r g t
canvi aquí a la masia, com ho tinc ben tancat, no he tingut aquest problema.

Com has finançat l'hort? Has demanat un crèdit? Has rebut alguna ajuda?

De qui?

Vaig demanar la instal·lació de Jove Agricultor i me la van concedir. Em va permetre comprar alguna cosa de maquinaria (en aquells moments era obligatori comprar-te maquinaria nova i era un problema). Però vaja, això va ser un plus. Qui em va deixar diners va ser la meva família. De fet, aquest any acabaré de pagar el deute amb la meva família.

E t g e " s w g " n ø c l w v " c n a s s e s s q r a t p e r " a c l a i g e n t q u e n v q t " g u v
comença de zero. Si vens de família pagesa tens clar on invertir els diners, però quan comences de zero i no tens ni idea, la cagues constantment. Si ara tingués aquells diners els invertiria al revés de com els vaig invertir.

Quantes hores de treball hi dediques? Durant quina part del dia o la setmana treballes l'hort?

De dilluns a diumenge, per mi no hi ha dies de feina i de festa. Les hores que hi dedico no les he comptat mai perquè vaig alternant segons les necessitats de la

h c o ¶ n k c " * c p c t " c n " o g v i g . " r q t v c t " n g u " p g p g u "
i crec que sóc dels pagesos que treballa poc. No arriba a vuit, te'n diria sis. Però
c " n ø g u v k w " u » p " o ² u " k " c " n ø j k x g t p . " o g p { u 0

Ets l'única persona encarregada de l'hort o hi treballa més gent? En cas de ser diverses persones, com es reparteix la feina? I la producció i/o els guanys?

Vaig començar sol, després va haver-hi una època on tenia el meu cunyat treballant amb mi, però els números no sortien. En èpoques puntuals, sobretot a

n ø g u v k w . " v k p e " w p " j q o g " i t c p " s w g " o ø c l w f c . " g

G n n " 2 u " g n " s w g " u ø g p ei not fts per al 'jo fngvñria gleu " v q o c s w g
pagès. Des que el vaig incorporar que, només treballant sis hores, es tripliquen
g n u " d g p g h k e k u " f g " s w c p " v t g d c n n c x c " u q n " 3 4 j 0
un porro, una ceba o una tomaquera, per molt que llegeixi u í " t p n s ò r t i r à s .

R g p u c " s w g " n ø c r t g p g p v c v i g " 2 u " o q n v " n g p v . " x c

Li pago uns diners per venir a treballar (i si vol tomàquets u g ø n u "). g o r q t v c
Però és una relació de necessitat mútua i amistat. Li vaig oferir molts diners
pels coneixements que té. Però els va rebutjar i em va demanar que li pagués la
meitat per així poder venir més matins. Té 80 anys i vol estar al camp en
comptes de a casa. Li dones valor a una persona que sinó estaria a casa. Aquí se
sent important i valorat.

Quins productes hi plantes? Varies la teva collita?

F g " e c t c " c " p r á s s e c g ù v r k t w w " p v k p ' e c " n d g t e q e . " h k i c . " o c
interessat en plantar varietat per tenir collita esglaonada. Vaja, tenir fruita tot
n ø c p { " g n " o « z k o " f g " v g o r u " r g ù æ k d f n g . " F g p j æ t v æ
sobretot, productes que et fan vendre: tomàquets. Si no tens tomàquet, ja pots
plantar la resta que no es ven, o la mongeta tendra. Són les estrelles, és pel que
la gent et ve. Després tota la resta són complements. Si obres la parada amb
carbassons i enciams no vendràs ni la meitat del que podries vendre si portessis
h t w k v c " q " v q o « s w g v 0 " C " n ø j k x g t p " v c o d 2 " r c u u c

Què en fas de la teva collita? És suficient per al consum familiar? En cas de vendre la collita, quines càrregues representa? (controls de qualitat, mínim de producció, logística). Si ho vens, on hi vas?

C " e c u c " x c p " c " r c t c t " n g u " e q n k h n q t u " o g p l c f g u
que mengem c " e c u c " i c k t g d 2 " v q v " 2 u l e d e s a l " c a m p j q t v 0 " i u
i no hi ha res més, hi ha arròs de bledes, quiche de bledes, bleda
arrebossada...També tenim un congelador gros, on congelem mongeta tendra,
pèsol e c t z q h c . " r q t t q . " e g d c í " d « u k e c o g p v " p q u c
comprar poma i patata (el qu g " p q " v g p k o + " q " c n i w p " o c p c v " f g "
W p " ; 7 ' " x g E v i d e n t m e n t ø j n æ v 0 c " u v c " q " n ø c t t ¼ u " n ø j c u "

S w c p v " c " e « t t g i w g u . " c " x g w t g 0 " P q u c n v t g u " x g
n ø g u v k w " f k o c t v u . " f k x g p f 18:30 u Venen' afukau u c d v g " c n
llibreria-papereria dels meus pares. Al garatge de casa hi munto la parada. És
al centre del poble. Per a mi ha estat molt fàcil perquè tota la gent que coneix la
botiga de muns pares em compra també a mi. Per tant és totalment sense
intermediaris. I no fem control de qualitat, per mida o pel que sigui. Portem el
que portem. Si tu vas a comprar a un pagès i veus que la mongeta està ben
triada, sospita. Vol dir s w g " u g i w t c o g p verahamaj c " e q o r t c v " c " O

La gent ve a comprar perquè es fot un tomàquet xerry i no té res a veure
amb el tomàquet xerry que compra a un altre lloc. Et compren un préssec,
encara que estigui tocat, perquè els hi és igual que ho estigui. Té gust a préssec.

També teníem un problema amb la gent jove, que no podia venir a comprar
pel matí. Ho he sol w e k q p c v " c " v t whatsapp,"on fagim llistes amb w r " f g "
la producció i la gent pot recollir-ho a la botiga dels meus pares per la tarda. Hi
j c " f k g u " c " n ø j k x g t p " s w g " q d t q " n c " r c t c f c " k " j

D'on has obtingut el coneixement sobre la producció agrícola? (cursets, llibres, coneguts, etc.) Quin sistema de producció empres? Intentes actualitzar els teus coneixements amb noves pràctiques? Quin és el teu objectiu alhora d'aplicar solucions més eficients?

Del Jerómino. La carrera no em va servir per res. Només serveix per si et vols
dedicar a la indústria agroalimentària i per viure dels pagesos. Maquinària,
h g t v k n k v | c p v u . " g v e í " G o r t q " g n " u k u v g o c " s w g
segons famílies í " u ¶ . " r g i t o 1/4 p o d e k f e t - h o ? I n t e n t e s f e r u n m í n i m d e
rotacions, però no té més valor que la necessitat.

Quins límits t'has trobat a l'hora de produir? (tecnològics, de terra, d'espai, d'accés a l'aigua o l'electricitat, exposició solar, contaminació o vandalisme).

G n " s w g " o ø j c " n k o k v c v " n c " r t q f w e e k » " 2 u < " c n "
v g p k t " n c " r q t " f g " s w 3 " g v " t q d k p " c n i w p " f k c 0 "
s w g " o ø j c p " t q d c v " r t q f w e e k » " q " n c " d q o d c " f ø c
robar és una mica una sensació...buff. Pensa que al camp ho tinc tot amagat.

F ø g u r c k " v c o d ² 0 " U q d t g v q v " f ø g o o c i c v | g o c v i g
k " n ø j c x k c " f g " f g u c t " c n " r c v k " f g " e c u c " o w p u "
espai.

Afegiria el poc coneixement de com fer de pagès, generar producte. I a
n ø j q t c " f g " x g p f t g . " u c d g t " s w k p " r t q f w e v g " v ² "
enciams, depèn de quin mercat tinguis no val la pena. En canvi la mongeta
tendra és una cosa que es paga i per tant, encara que tinguis excedents, saps que
ho vendràs.

Formes part d'alguna associació, cooperativa o organització?

H q t o q " r c t v " f g " n ø C F X . " q p " u » e " g n " u g e t g v c t k
també, des de que estic a Collserola, i a través del que van començar a moure
les noies d ø C t t c p " f g " c o m m u n i t a t . a s s o c i a g i ó d e p a g e s o s d e
Collserola per no sentir-nos tant titelles. Simplement poder decidir quines són
les nostres necessitats.

Ets familiar amb algun d'aquests termes:

- **Agricultura urbana**

No em considero un agricultor w t d « 0 " R g t " o ¶ " n ø c i t k e w n v w t c "
f g f k s w g p " w p " v g o r u " f ø q e k . " f g " j q d d { . " c " v g p
de setmana.

- **Producte de proximitat**

Per mi és enganyós. És un engany de cara al consumidor final. És a dir, jo venc
lo meu, però hi h c " o q o g p v u " c " n ø c p { " s w g . " u k " r g n " s w g
d t q e q n k u . " k " x g k i " s w g " o ø j c k i " f g " s w g f c t " f w
compro quatre brocolis al pagès de Sant Joan Despí, que fa ecològic igual i és
del mateix lloc que jo. Hi ha moment que si només has de vendre carbasses, és
e q p v t c r t q f w g p v 0 " P q " ² u " s w g " g o " l w u v k h k s w k .
x g p g p " w p u " d t q e q n k u " s w g " p k p i À " n k " e q o r t c t « C
terme venta de proximitat i tenen un hort per alimentar la seva família i prou.
N c " i g p v " c e c d c " e q o r t c p v " e q u g u " s w g " p q " u » p " t

▪ Sobirania Alimentària

Per mi és el concepte que qualsevol país hauria de tenir. Alimentar-se del que

es realitza a l'interior del país i no importar-hi res de l'exterior. És un concepte que haguem de mal vendre el préssec i la poma a altres països perquè aquí no hi ha cap problema. Els francesos, però, no els agradaria que els francesos els venessin a França i hi ha una estima diferent pel producte que és francès. Si veuen un producte espanyol o marroquí, per exemple, no el trien. Crec que aquest sector és molt important i cal que es desenvolupi perquè els països desenvolupats no ens patint tothom.

També penso que, abans, les famílies treballaven per tenir una vivenda i

menjar. Ara mateix, però, no és així. Els països desenvolupats, però, no els agradaria que els francesos els venessin a França i hi ha una estima diferent pel producte que és francès. Si veuen un producte espanyol o marroquí, per exemple, no el trien. Crec que aquest sector és molt important i cal que es desenvolupi perquè els països desenvolupats no ens patint tothom. De fet ara ens diuen que haurem de tenir lavabos al camp perquè no es pot ni pixar ni cagar al camp. I pixem i caguem, però no al mig de la producció. També volen prohibir els gossos. Al final és moltes regulacions que, crec, ens fan de tot i més.

▪ Agroecologia

Respecte a l'agroecologia, crec que és una bona manera de produir aliment i que nosaltres intentem vendre amb bossa de paper des del començament, encara que no sortís tan econòmic. Crec que hi ha un sector de la població que això ho demana.

▪ Agricultura social

Doncs crec que pot fer molt de mal. Conec algun projecte molt *xulo* de

subvencions que reben per tenir gent. No produeixen res, per dir-ho d'una manera. No tenen necessitat de valorar el tomàquet a un preu, perquè en el fons ja tenen els costos coberts. Però no em sembla malament com a concepte.

Què sents quan treballes la terra?

Doncs no sento que treballi, tot i que hi treballi. És com no treballar. Em llevo d'hora al matí i no em costa, ho faig amb il·lusió. És un repte continu. Tinc la sensació que tindrè 80 anys i encara seguiré sorprenent-me de coses i aprenent. Per mí és la meva manera de viure i poder anar a dormir tranquil sabent que no he enganyat a ningú i que faig el que em ve de gust fer. I com a pare, crec que els hi puc donar una cosa molt diferent que els hi aportarà una cosa molt positiva.

Quin futur hi veus en l'hort urbà? En general i en el teu en concret.

Per a les administracions no crec que siguem importants, no hi ha suport de cap mena, no hi ha autoestima en el sector. Per tant, els quatre que quedem ens q t i c p k v | g o " r g t " k p v g p v c t " u q d t g x k w t g " q í " N q " que hi hagi pagesos, hi haurà w p " f k c " s w g " p q " p ø j k " j c w t « 0 " L q ' les terres, no tinc cap seguretat de què el projecte de vida que tinc d'aquí a 30 anys pugui seguir endavant. De Collserola, només 1 és propietari, això canvia molt el joc. Per tant, el dia de demà no sabrem on serem. I si no hi ha relleu i g p g t c e k q p c n í

F g u " f g " n c " r q n ¶ v k e c " p q " u ø c h t q p v g p " r t q d n robatoris i crec que acabaran desapareixent. O, fins i tot, ens pagaran com a jardineros per a què la gent que va a córrer es pugui trobar net i maco aquestes àrees. Com el contacte agrari de Menorca. Per a què el turista vingui i es trobi la illa maca.

El meu futur el veig de puta mare. Va haver-hi una crisi econòmica on jo venia de no sobreviure gaire bé però anava fent, i tinc amics que van haver de canviar de feina. Cada any que passa milloro les meves expectatives econòmiques. Crec que tenim una clientela que ens estima i llavors dubto que aquesta clientela me la foti mai el Mercadona o Casa Atmetller.

Kevin Fisher, de L'Ortiga. Dimecres 12 de juny de 2019.

S w k p " v k r w u " f ø j q t v c " h c u A

Fem horta ecològica i semi-intensiva. No tenim hivernacles, però sí fem cultius de bastanta intensitat. Diguéssim que es fan molt pocs cultius extensius, com la patata. Sinó més aviat enciam, carbassó..

Des de quan fas l'hort?

Fa uns 9 o 10 anys.

Per què treballes l'hort? (oci, supervivència, producció, activisme, aprenentatge)

Activisme i aprenentatge. Aquests són els motius inicials, però finalment també

ho és la subsistència, no en aliment si no en ingressos. No veiem un futur segur i h w p f c f q t u " f g " n ø Q t v k i c . Veiem un futur incert i w p c " o k e c " o k n k v c p v " g p " e q u g u " f g " e q p u w o " e q p u venim de formació més aviat relacionada amb les ciències ambientals i la biologia. Per tant, teníem moltes inquietuds, tot i no venir de família pagès ni de l'àmbit f g " n ø c i t k e w n v w t c 0 " G n " t c q p c o g p v " g t c " localment, amb un sistema de consum lligat a un determinat espai i de manera u q u v g p k d n g A ö 0

Quines raons et van motivar a iniciar-te en l'horta?

[Ja contestada a la pregunta 2]

De què treballes? L'hort és la teva ocupació laboral principal?

Doncs combino això amb una feina de professor. Lligada al sector, perquè és

h q t o c e k » " r t q h g u u l k u a . Però a quí n'hi ha més de jof matèix, l'hi n ø c i t k e treballem 3, i els altres dos estan a dedicació completa.

Com vas accedir a la terra? És de la teva propietat, arrendada, cedida o ocupada? És terra d'ús agrícola o abans tenia altres usos? L'has fet tu n ø j q a t e s t a v a f e t ? l

Doncs aquesta terra era una finca particular que, per motius polítics i de pressió

x g ¹ p c n . " x c " c p c t " c " r c t c t " c " n ø c l w p v c o g p v "] f r t q r k g v « t k c " f ø c k z ¼ " f g u " f g n " 4 2 3 4 0 " R g t ¼ " p q propietat del consistori, aprofitant un impàs entre la propietat privada i la

pública, on vam aconseguir un arrendament a precari amb la Inmobiliària que
 g t c " r t q r k g v « t k c 0 " C s w g u v " c t t g p f c o g p v " g u " x c
 va exhaurir. Després es va publicar un concurs públic per regularitzar tot això,
 c n " s w g " g p u " x c o " r t g u g p v c t " k " x c o " i w c p { c t . " r
 anys, més 10 prorrogables.

G t g p " v g t t g u " f ø À u " c i t ¶ e q n c A

Ho eren, tot i que urbanísticament això no era així. Estava qualificat com a
 equipaments. Tanmateix, en aquest període de temps, també ha passat a ser
 Parc Natural [de Collserola].

Les terres portaven abandonades gairebé 30 anys. Això tècnicament ens ha
 complicat la feina, perquè hem hagut de fer rompudes. Algun dels terrenys ja
 eren mig bosc. Per tant, sí, és agrícola, però no treballada.

Quina és l'extensió del terreny, aproximadament? És suficient?

Són 5 j c " i g u v k q p c f g u " g p " v q v c " n c " h k p e c . " f g " n g
 mica més de mitja hectàrea és de fruit g t u " k " 3 " j l no és suficient k x g t g u 0
 Voldríem tenir-ne més.

Com has finançat l'hort? Has demanat un crèdit? Has rebut alguna ajuda?

De qui?

Vam fer autofinançament fins al 2018, és a dir, tants enciams he venut llavors
 em puc comprar un punt de rec. No cobràvem. Però en els inicis, diguéssim que
 fins al 2013, vam estar treballant sense cobrar. El 2018 vam demanar un ajut
 f ø k p e q agraïda t r c g e t k " » n " ø k p e q t r q t c e k » " f ø g p " U g t i k " e
 també un pla de millora per a una sèrie f ø k p x g e l a c i o n a d e s p a m b " m i l l o r a r
 una mica el funcionament de la finca. Significa que et paguen un 35%
 f ø c s w g u v g u " k p x g t u k q p u 0

Quantes hores de treball hi dediques? Durant quina part del dia o la setmana treballes l'hort?

En la meua situació crec que no serveixo de referència. Els meus companys fan
 un 80% de jornada completa. Tots els matins de la setmana de dilluns a

f k x g p f t g u 0 " W p g u " 8 " j q t g u " f k « t k g u " * s w g " g u " e
la producció)

**Ets l'única persona encarregada de l'hort o hi treballa més gent? En cas de
ser diverses persones, com es reparteix la feina? I la producció i/o els
guanys?**

C " n ø j q t v c " u q o " 5 " l q t p c f g u . " 6 " c " n ø g u v k w 0 " U q

Com repartiu la feina?

Jo sóc el responsable de planificació i de la part comptable i el Sergi és el
responsable del camp.

I els guanys?

Nosaltres li venem a la distribuïdora f g " n ø Q t v k i c 0 " E q o " r g p i g o "
cooperatiu, hem establert alguns criteris de funcionament, com si per exemple
hi haguessin beneficis hi ha unes normes k p u r k t c f g u " g p " n ø g e q p q o k
com fer- p g " g n " t g r c t v k o g p v 0 " G n " s w g " r c u u c " 2 u " s w
v c p v . " e q o " p q " p ø j k " j c " p q " g p " t g r c t v k o 0

Quins productes hi plantes? Varies la teva collita?

Fem temporada. Els 4 cavalls de batalla serien enciam, bleda, carbassó i
mongeta. I després molts més. Ens agradaria fer-ne menys. No tenim canals
comercials per col·locar menys dels que ja fem. És a dir, no som prou petits per
fer 4 coses per tenir-les venudes ni prou grans per saltar al món de la distribució
majorista. Quan fiquem el peu en els majoristes ens quedem sense producte
molt ràpidament. I bé, mentrestant procurem omplir tots els forats del que es
pot menjar a la cistella amb producte propi. En fem 30 i escaig, una barbaritat:
el porro, cols i e q n k h n q t u . " e c t d c u u c . " v q o c e » . " c n d g t i

**Què en fas de la teva collita? És suficient per al consum familiar? En cas de
vendre la collita, quines càrregues representa? (controls de qualitat, mínim
de producció, logística). Si ho vens, on hi vas?**

N c " x g p g o " c " n c " f k u v t k d w k f q t c " f g " n ø Q t v k i c
autoexigim i els pactem. Tot és producció ecològica certificada. No estipulem

w p " o ¶ p k o 0 " N c " e k u v g n n c " s w g " h g o " u ø g u v t w e v w
 Això pel que fa la cistella base. Després també és oberta, i la gent demana de
 tot, com tomàquets fora de temporada. Això queda dins de criteri de la
 distribució comercial de com donar resposta a això. Ells treballen amb molts
 altres pagesos. Nosaltres representem un 25% del total. Haig de dir que es
 generen moltes contradiccions i casuístiques. Com per exemple, que hi hagi
 demanda de pomes ecològiques i no puguem trobar-ne al mercat. I al final
 u ø c e c d k p " q h g t k p v " r q o g u " k v c n k c p g u 0

En qualsevol cas, a nosaltres ens preocupa que el nostre producte estigui
 col·locat, i ho està. Pensa que nosaltres treballem amb planificació anual.
 Plantem el que la cistella pot assumir.

D'on has obtingut el coneixement sobre la producció agrícola? (cursets, llibres, coneguts, etc.) Quin sistema de producció empres? Intentes actualitzar els teus coneixements amb noves pràctiques? Quin és el teu objectiu alhora d'aplicar solucions més eficients?

C u u c k i " k " g t t q t 0 " S w c p " x c o " e q o g p ± c t " x g p ¶ g c
 ecològica però no podríem dir que ens hagi servit per res del camp. Ens ha
 servit per presentar- p q u " c " e q p e w t u " q " r g t " h g t " w p c " g p v t g
 tingut una formació professional. Així que a base de cagades hem anat
 aprenent. Tenim un soci, jubilat, que sense ser del sector, ja portava uns anys
 cuidant un hort, i ens va ensenyar coses. I vaja, arribar a la conclusió claríssima
 de què abans de començar ens haguéssim passat un any anant a ajudar un pagès
 professional i el temps hagués estat molt més ben invertit.

Pel que fa a les collites, procurem fer rotacions. Però no sempre és fàcil per
 r t q d n g o g u " f ø g u r c k 0 " V t g d c n n g o " d c u v c p v u " e w
 degradable). Ho fem tot amb reg per goteig i estem introduint, mica en mica, els
 c f q d u " g p " x g t f "havíent pensat que íquanutíem més "terra
 tindríem més espai per fer adob en verd, però al final la lògica no és aquesta.
 Quan tens més terra vols produir més.

Quins límits t'has trobat a l'hora de produir? (tecnològics, de terra, d'espai, d'accés a l'aigua o l'electricitat, exposició solar, contaminació, vandalisme, plagues o animals).

Et diria que tots els que has anomenat menys el de la contaminació i el vandalisme.

G n " o ² u " h q v w v " f g " v q v u " ² u " g u v c 4hø. g p " w p c " h N ø q t q i t c h k terra i lg distribució mow at permet ser eficient en els processos. Llavors no pots mecanitzar. Inclús el sistema de reg no és eficient r g t s w ³ " j c " f ø c p c t " r c t e g n n c v 0 " S w c p v " c n " u g p fins que vam decidir invertir-ho tot en tancar la finca. I bé, conills i tudons també fan mal, però tampoc és tan greu.

D'accés c " n øhaviem tingut"problemes al principi, per no trobar cap pou, r g t ¼ " u ø j c p "solutiua". Estèmoconnectats 'a la xarxa a un preu assequible.

Formes part d'alguna associació, cooperativa o organització?

D ² " u q o " c " n c " Z G U " * z c t z c " f ø g e q p q o k c " u q e k c Collserola, servim a grups de consum de Sant Cugat.

Ets familiar amb algun d'aquests termes:

- **Agricultura urbana**

Em considero un agricultor peri w t d « 0 " K " g p v g p e " n ø c i t k e w n v w t c f » p c " h q t c " f g " n ø c i t k e w n v w t c " r t q h g u u k q p c n " k

- **Producte de proximitat**

J k " j c " w p c " f g h k p k e k » " p q " u ² " q p " s w g " r c t n c " correcta. També haig de dir que quan penso en proximitat és més a prop que aquests 100 km, però entenc que és un genèric i és el que hi ha, perquè hi ha articles que no poden venir d'aquí al costat. Amb això hem tingut moltes discussions c s w ¶ < " õ h g o " e c t z q h c " q e h fem, però godé" e c t z q h c A sentit. És a dir, que es faci al Prat, que el que vol és molta terra, aigua, un punt de clima que aquí no tenim, encara que siguin 4 graus de diferència. Com amb

la maduixa. En fem, ho intentem i ens hi fotem de nassos. Que ho facin al Maresme perquè és un tema de terra, de sòl.

- **Sobirania Alimentària**

Això considero que ho practiquem molt. Estem apostant per la proximitat més enllà de la definició que hi posis. Però autogestionar-nos amb tot el que tingui a veure amb els inputs de la producció.

- **Agroecologia**

És un terme que hem fet servir molt i que ens embolica una mica. Al final considerem que la producció que fem es basa en criteris agroecològics, que segurament tota la tasca educativa i divulgativa està inspirada en això, però en canvi el model de venda del producte que estem fent és agricultura ecològica.

R g t s w ³ " u g " u c n v c " o q n va p e r p o d e r g i n a r e n d a v a n t u A' f g " n ø c i t mi, personalment, em genera molts problemes perquè és molt confós.

- **Agricultura social**

Podríem dir que a la part de producció no es identifiquem amb això, perquè nosaltres intentem produir, però per defecte acabem fent molta labor social. Les

sinèrgies c o d " n c " r c t v " f g " h q t o c e k » " u » p " o q n v " g u v t fa agricultura social. Ho veig en p q u k v k w " k " p q " j q " x g k i " e q o " f ø c una competència deslleial. Al revés. Tan de bo ocupem més percentatge de la p q u v t c " u q e k g v c v " g p " g n " u g e v q t " r t k o c t k . " k " fantàstic. Gent arrelada al territori i que generi valors.

Què sents quan treballes la terra?

Doncs ara el que més em mou és quelcom relacionat amb la fertilitat. Venim de cultivar a llocs molt mal parits i tenim la sensació que anem millorant la

fertilitat de la terra. Potser és el més transcendental que o ø g u v « " r c u u c p v 0 " O enllà de crear el projecte i ser 15 treballadors. Així que malgrat hi hagi coses s w g " p q " o ø c i t c f k p " f g " e q o " j q " h g o . " g o " u g o d n c terra millor de quan vam arribar.

Quin futur hi veus en l'hort urbà? En general i en el teu en concret.

Dependrà del sector serveis. Si aquest sector valora el producte periurbà i aconsegueix enviar un missatge de quelcom amb valor afegit, superant la idea f g " õ g u v g o " c " r t q r " f g " D c t e g n q p c . " s w k p c " r q t i g p v " f g " D c t e g n q p c " o k t c " E q n n u g t q n c . " e t g e " s x g t f " f ø c s w ¶ 0 " O ø g u v k o q " o ² u " o g p l c t " x g t f " f ø anecdòtic però es tradueix en com el sector, la part comercial, comunica i aconsegueix desenvolupar canals que tirin endavant tot això. Nosaltres ens trenquem les banyes per fer la marca Collserola, identitàriament periurbana, i no veiem que tingui més sortida, ni que la gent estigui disposada a pagar més per això. Per tant, arribem fins aquí, la resta és un altre estrat de la societat que ha de fer aquesta feina: els menjadors, els serveis, l'hostaleria, etc.

El nostre futur també passa per aquí. Nosaltres no podem competir amb c i t k e w n v w t c " g e q n ¼ i k e c " f ø c n v t g u " t i r g c n k v c v u " és fer una cosa una mica diferent que va lligada al manteniment del territori, a w p c " i g u v k » " f ø w p " g u r c k " k " w p " r t q f w e v g . " e q o competir per un tomàquet estàndard, no tenim res a pelar.

Marina Barroso, tècnica en Política Alimentària de l'ajuntament de Barcelona.

Dimecres 26 de juny de 2019.

En l'àmbit de les polítiques impulsades per l'ajuntament, han canviat en els últims anys, sobretot després de la crisi?

Jo crec que el fet de què s'hagi impulsat una estratègia d'agricultura urbana és un reflex de la voluntat de planificar el model de ciutat i de quin tipus d'agricultura es vol tenir. Volem marcar els objectius, les línies d'acció, de manera participada.

Crec que l'eix de l'agricultura urbana està dins del pla clima i també de l'estratègia de política alimentària. Aquesta l'hem classificat en diferents àmbits, com en la producció, la distribució o la venda. Entenem que a Barcelona no hi ha superfície agrícola productiva, amb alguna petita excepció, així que el repte és fomentar l'agricultura urbana. I també quan parlem d'economies comunitàries, o com la gent s'autorganitza col·lectivament per donar resposta a una necessitat. Com és el cas dels horts comunitaris.

Des d'aquest comissionat es fan coses per veure quines són les necessitats d'aquests tipus d'iniciatives (no només horts urbans, sinó també cooperatives de consum , etc) i quins recursos es poden oferir en formació, finançament, etc.

Cal tenir visió conjunta entre agricultura i alimentació, que estiguin interrelacionades i que la ciutadania ho vegi així. És per això que va néixer Agròpolis, una ciutat compromesa amb el verd, una alimentació sostenible, i tots aquests valors darrere l'agroecologia. Dins de l'espai participatiu que es va impulsar en el comissionat en el marc d'Agropolis, es van diferenciar varis grups de treball i un d'ells és l'agricultura urbana. Gràcies a aquesta fusió f ø g u r c k u . " g p u " r q f g o " v t q d c t " i g p v " s w g " r q v u g e q p e t g v c . " f g " e q p v c e social, aclonall'òrreströba amb t c " k " f ø c una entitat més activista, de defensa de la sobirania alimentària, que lidera r t q l g e v g u " f ø w p " c n v t g " v k r w u 0 " R g p u g o " s w g " c k

V c o d ² " u ø k p e n q w g p " r t q l g e v g u " e q o g t e k c n u . " quilòmetre zero.

N c " R q p f g t q u c " ² u " n ø À n v k o " i t c p " v g t t g p { " f g D c t e g n q p c 0 " S w k p " ² u " g n " r n c " f g " n ø c l w p v c o g p v S w g f c " v q v c n o g p v " f g u e c t v c f c " n ø c i t k e w n v w t c " de la ciutat?

Bé hi ha un pla general del consorci del Besòs amb diferents eixos. Un eix és la d k q f k x g t u k v c v " k " g n " x g t f . " k " f k p u " f ø c k z ¼ " w n ø g u r c k " f g " n c " R q p f g t q u c 0 " F k t k c " s w g " u ø j c " c contractar un avantprojecte amb una empresa especialitzada en agroecologia per x g w t g " s w k p c " r q f t k c " u g t " n c " r t q r q u v c " f g " h v o c p v g p k t " n ø g u r c k " f ø c i t k e w n v w t c " r t q h g u u k q p v c o d ² " w p c " r t q r q u v c " f ø w a t c o m a " e q u i p a m e n t d e " i t c p l c " referència i ubicar-hi, per exemple, un obrador col·lectiu, etc. Com veus és una mica de somiar amb el que es podria fer a llarg termini. Hi ha una voluntat de tirar-ho endavant, tot i les pressions urbanístiques i les dificultats que puguin sorgir.

Crec que a nivell simbòlic, Barcelona, que ja no té superfície agrícola,
 x w n i w k " r t g u g t x c t " n ø À n v k o " v t q u " f g n " s w g " x c "
S w k p " r g t h k n " v t q d g o " c n u " j q t v u " f g " n ø c l w p v c o
llarga duració, malalts c t ¼ p k e u . " r g t u q p g u " g p " t k u e " f ø g z e
conscienciada mediambientalment?

Jo crec que la gràcia aquí és la confluència de diferents persones. Pots trobar els
 f q u " r q n u 0 " U g p u g " x q n g t " g u v k i o c v k v | c t . " r q v
 hort però r q v u g t " p q " g u v « " h c o k n k c t k v | c v " c o d " n ø
 activitat que ha fet tota la vida, o el que està molt implicat amb mil causes
 relacionades amb això.

Nosaltres partim de la base de què els horts són una oportunitat per repensar
 quin model f g " e q p u w o " k " f ø c i t k e w n v w t c " x q n g o 0 " J k "
 f g " n ø c l w p v c o g p v " g u " h q o g p v c " s w g " c s w g u v c "
 respectuosa amb el medi ambient i que fomenti una sèrie de pràctiques
 positives.

És necessari que l'agricultura urbana sigui ecològica?

G p v ³ u " e q o " s w g " u k i w k " w p c " c i t k e w n v w t c " s w g "
 Tot i que després hi ha el rerefons de projectes que ens hem trobat la moda de
 n ø g e q n ¼ i k e . " n c " e g t v k h k e c e k » 0 " V g p k o " r t q l g
 fons sobre si són suficientment transformadors tot i que estiguin provant
 producte ecològic. Un exemple és a les escoles bressol. Aquest any hi havia una
 licitació demanant els productes ecològics però sense mirar-ne la procedència.
 Amb el que ens trobàv g o " c o d " r t q f w e v g u " g e q n ¼ i k e u " s w g "
 f g n " o » p 0 " R g t " v c p v . " p q " e t g k g o " s w g " n c " f g h g p
 s w g " u ø j c " f ø g s w k n k d t c t " k " i c t c p v k t " c n v t g u " e
 f g n u " r t q f w e v g u 0 " | u " w p " u ¶ . " r g t ¼ í

U p " c n v t g " g z g o r n g " f g " r t q l g e v g " s w g " v g p k o " c
 Mercabarna.

V ² " e c r c e k v c v " D c t e g n q p c " k " n ø COD " g p " g n " u g
encaminar-se cap a la sobirania alimentària? És a dir, creu que

l'agricultura urbana i periurbana pot abastar d'aliments la població metropolitana? Com podem impulsar la sobirania alimentària a Barcelona si cada cop tenim menys terra cultivable i menys pagesos?

Jo crec que si no repensem el model de consum, segur que no. I després, si no fomentem la pagesia.

I també el model de comercialització i distribució. És a dir, com articles un repte tan gran que involucri la pagesia i els consumidors per a què no passi per grans distribuïdors. La gent pot repensar els seus hàbits de consum però si després, allà on ho va a buscar, està en segons quines dinàmiques, costarà.

Quan nosaltres, a política alimentària, diem que estem fomentant els circuits curts, és una mica aquesta línia. Com fas altres vies de comercialització que no passin per grans distribuïdors. R g t " g z g o r n g " u ø g u v « " r c t n c p v " logístic amb aquesta lògica, on els productors metropolitans puguin portar el seu producte i distribuir-ho en venda directa. Ja sigui a restaurants, menjadors escolars, etc.

Quines són les grans problemàtiques que presenta Barcelona en el seu camí cap a la sobirania alimentària?

Home crec que és una suma de factors. Potser la gent està sensibilitzada, però cal donar un pas més enllà. És important que hi hagi un consumidor conscient a Barcelona, però també penso que a nosaltres, els que venim dels moviments socials, ens aniria bé sortir una mica dels nostres entorns i de petites iniciatives, a vegades precàries, i, potser sona malament el que diré, incorporar lògiques més comercials o capitalistes per poder tirar g p f c x c p v " r t q l g e v g u " f ø envergadura. Sinó costa molt.

La xarxa de mercats municipals ha de ser un gran catalitzador. I hi ha feina a fer. Hem de saber en quin grau aquests mercats estan afavorint la pagesia local, venent productes de proximitat i demés.

H k p c n o g p v . " n c " f k x g t u k v c v " f ø c i g p v u " k o r n k p v g t n q e w v c p v " n ø c f o k p k u v t c e k » " s w g " x q n " v t c no només a qui sinó a tot Espanya, no se sap ben bé com integrar altres tipus

f o c i g p v u " n s les entitats i empreses més conscienciades. Que no siguin sempre els mateixos que al final generen les mateixes dinàmiques. Necessitem experteses i visions diferents, sinó estarem sempre en un sostre.

Un altre dels drames que tenim és el teixit comercial que desapareix. Vull dir, hi ha temes estructurals de ciutat que influeixen en el model.

Mireia Abril, tècnica d'Agricultura Urbana de l'ajuntament de Barcelona.

Dimecres 26 de juny de 2019.

E q o " f g h k p k t k c " n ø c i t k e w n v w t c eixentall p c A " S w k p ciutat de Barcelona?

Bé, nosaltres que ho hem *mapejat* i ho tenim tot bastant vist, en principi, és una agricultura per a autoconsum i molt social. És a dir, no és tant pel producte que en treus sinó per poder estar tocant la terra, en alguns casos per motius c o d k g p v c n u " k " f ø c nSobretot en els horts d'edat gran, " u q e k c n u C per a nosaltres és molt social. Així com aquells que es destinen a diverses entitats, com poden ser aquelles que treballen amb discapacitats, on aprenen no només a moure la terra sinó també, per exemple, a viure. També tenim horts més reivindicatius, una continuació del que va suposar el 15-M, tot i que cada x g i c f c " p ø j k " j c " o g p { u 0 " J k " j c " c " p k x g n n " f g " molt locals que necessite p " g u r c k u " r g t " r n c p v c t . " r g t ¼ " s w g ² u " w p c " r g ± c " f g " n ø g u r c k " q p " n c " i g p v " g u " v t productius.

Després també hi ha molta horta en coberta (no a terra), en els centres e ¶ x k e u . " g u r c k u " r À exemple El '80% "de les escoles de" f ø c x k u " r Barcelona tenen hort. Ja et dic que sobretot és molt agricultura social. La idea és que els ciutadans se sensibilitzin, encara que sigui començar amb una petita caixa el sostre d'un centre cívic. Que se'n facin càrrec.

Aquest tipus d'horta creix a Barcelona arran d'una voluntat política o de les sol·licituds dels ciutadans?

Penso que és la gent que en demana. Nosaltres els anem descobrint, com qui diu. De la gent gran sempre hem tingut demanda, sobretot d'aquells que van

emigrar als anys 60 i que venien de pagès. Ells són els que van començar el moviment dels horts comunitaris a Barcelona, a finals dels 80.

Però abans d'això ja existia una horta urbana, més informal, en precari?

Sí, com els del rec comtal. que també hi ha La Ponderosa, on es fa una horticultura diríem *alegal*, i que s'estan intentant recuperar per a què es quedin com a terrenys agraris.

En l'àmbit de les polítiques impulsades per l'ajuntament, han canviat en els últims anys, sobretot després de la crisi?

Sí. El primer de tot va ser el Pla Buits, penso que cap al 2008 la primera generació i 2014 la segona, que era posar, a cada districte, com a mínim, solars buits que poguessin acollir algun tipus de projecte, no estrictament d'horticultura,. La voluntat de les pròpies entitats que hi participaven era fer horts. I buscava anar més enllà de la xarxa d'hortos per a la gent gran. Alhora es va fer un conveni amb l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat per a què entressin en els horts de la gent gran.

Bé, tot això s'ha anat obrint. S'ha impulsat Mans al verd, amb la idea de què la ciutadania s'involucris en el verd de la ciutat, tot i que falta molta feina. A part de les polítiques i de la voluntat de què la gent participi, falta impuls en d'altres coses com formació, recursos,etc. I dic formació no només de jardineros o agricultors, sinó també a nivell comunitari, de compartir l'espai. En aquest sentit costa. De la neteja dels lavabos comuns a les eines.

El programa que jo he començat recentment, l'estratègia d'agricultura urbana, on la idea és donar un impuls en moltes àrees, no només en trobar espais a terra, sinó també en coberta, així com fomentar l'autogestió d'aquests espais. Hi ha la prioritat política del mandat anterior de no incrementar horts de tipus tutoritzats. (l'estratègia encara no està finalitzada en el moment de l'entrega del treball).

Ara que hi penso, dins del Pla Clima i de les esforços que es fa amb entitats a través de Barcelona Sostenible, i el compromís ciutadà per a la sostenibilitat (tutoritzat per Barcelona+Sostenible), el compromís és amb tothom. No és

només l'ajuntament qui ho impulsa. Hi ha 10 objectius, el primer dels quals sempre ha inclòs el verd i la biodiversitat. Sempre alguna de les accions o mesures que parlen d'agricultura. Bé, doncs dins d'això, van sorgir una sèrie de projectes, com els de les cobertes, amb ajuts subvencionats. Amb això vull dir que, dins de cada promoció o concurs que fem, sempre n'hi ha relacionats amb política i infraestructura verda.

Pensa que estem treballant freqüentment amb el comissionat d'economia social i solidària, sobretot a nivell de participació, ja que hi ha moltes entitats involucrades i ens interessa des de la producció fins al consum. Com pot ser la valoració de la feina agrícola pels ciutadans de Barcelona.

**N c " R q p f g t q u c " ² u " n ø À n v k o " i t c p " v g t t g p { " f g
D c t e g n q p c 0 " S w k p " ² u " g n " r n c " f g " n ø c l w p v c o g p v
S w g f c " v q v c n o g p v " f g u e c t v c f c " n ø c i t k e w n v w t c
de la ciutat?**

Jo no estic a primera línia en aquesta gestió, però sé que amb el consorci del Besòs, el districte i el propi ajuntament estan treballant per mantenir-ho com a
| q p c " c i t « t k c 0 " V q v " k " s w g " p q " u ² " e q o " g u " h c t
preservar-ho i mantenir l ø c u r g e v g " t w t c n " f g " n c " | q p c 0

En aquella zona també hi ha els horts del rec comtal, i caldrà veure com es
i g u v k q p c 0 " P q " u ² " o q n v " d ² " e q o " u ø q t f g p c t « . " r
r q u c t " v q v g u " n g u " r c t v u " f ø c e q t f 0

J k " j c " w p " c n v t g " r à, q h u e t a m b é c o m p a r t i n g e l s r g p l c " f ø
e q o k u u k q p c v u . " c " n ø g k z " o w p v c p { c " * v q v c " n c "
districtes de la ciutat que tenen part forestal (Nou Barris, Horta i Sarrià). Tractar
tot el que és la franja de transició verda, entre la ciutat i el parc, i que es torni a
h q o g p v c t " n ø c i t k e w n v w t c " k " s w g " r q v g p e k ¶ " n c '
g n " u g e v q t 0 " R g t " u q t v " l c " u ø g u v c p " t g e w r g t c p
n ø c i t k e w n v w t c " v t c f k e k q p c n " g e q n 6 o n i k e c " k " v c
temes que queden en les franges de les ciutats però que és interessant a nivell de
sensibilització ciutadana, de tenir el territori proper, més forestal, una mica
cuidat.

S w k p " r g t h k n " v t q d g o " c n u " j q t v u " f g " n ø c l w p v c o
llar i c " f w t c e k » . " o c n c n v u " e t ¼ p k e u . " r g t u q p g u " g p

J k " j c " f g " v q v 0 " C " x g w t g . " f ø j q t v u " r g t " c " n c " i
es pot presentar gent gran, jubilada major de 65 anys. Si que és veritat que són
uns grups molt específics. P g t " g z g o r n g " c " n g u " g u e q n g u . " s w
personatge, molt aficionada i que li agrada molt el contacte amb la terra i que li
agrada veure com creixen les coses. Per això dic que és tot, des dels nens a
n ø g u e q n c " s w g " j q " h c p e f o r m è n p a r t d e u o o p e r a t i v e s d e p u " c " h c o
e q p u w o . " g p v k v c v u " q " c u u q e k c e k q p u 0 " R g p u q " s
veritat que els que lideren una mica són gent conscienciada. Ja sigui per un
tema comunitari, social, o per un tema mediambiental. Però vaja, penso que són
de totes les generacions i de totes les edats, sobretot usuaris que tenen ganes de
transformar alguna cosa, de contacte amb la natura i amb la gent.

És necessari que l'agricultura urbana sigui ecològica?

Home jo penso que sí. Sóc biòloga, i p e t " o k " n ø c i t k e w n v w t c . " p q " p
hauria de ser ecològica. És una cosa que ens mengem i penso que som molt
sensibles, com a éssers vius, al que ens posem a dins. I evidentment, amb
n ø c i t k e w n v w t c " g e q n ¼ i k e c " r q v u " g p u g p { c t "
sensibilització i de com funciona un ecosistema a la natura. És a dir, un
g e q u k u v g o c " c " n c " p c v w t c " g u v « " e q o r n g v c o g p v
desequilibrat i necessita que creixi més ràpid som nosaltres, els humans. I més
enllà de desequilibrar- n q s t e m n t r o c t a n t a m b m i l p r o d u c t e s t ò x i c s q u e e n s
k p v q z k s w g p " c " p q u c n v t g u " k " c " n ø c o d k g p v 0 " R g p
planeta sa i funcional és copiar els sistemes ecològics. Amb la certificació tinc
els meus dubtes, a part de què a Barcelona seria impossible, ja que el CCPAE
no certifica productes ecològics a Barcelona per com estan fets.

V ² " e c r c e k v c v " D c t e g n q p c " k " n ø C O D " g p " g n " u g
**encaminar-se cap a la sobirania alimentària? És a dir, creu que
l'agricultura urbana i periurbana pot abastir d'aliments la població
metropolitana? Com podem impulsar la sobirania alimentaria a Barcelona
si cada cop tenim menys terra cultivable i menys pagesos?**

Ja ho va calcular en Tusón, però ho veig difícil. Pensa que ens està costant molt.

A les escoles, per exemple, vam aconseguir baixar el nivell de proteïna en els menús. Crec que lo primer seria veure com consumim. A més, molt del que

r t q f w ¹ o " u g ø p " x c " c " h q t c 0 " F ø g p v t c f c " j c w t ¶ g c
o q f g n " f g " p g i q e d t i s s i m a s c o d e s c . " e c p x k c t " o

Quines són les grans problemàtiques que presenta Barcelona en el seu camí cap a la sobirania alimentària?

Home jo crec que començant pel model turístic que tenim sigui compatible amb aquest fet. Si venen tant milions de visitants, amb un flux bestial durant 12

o g u q u " n ø c p { . " ² u -l o s k S i p a r l e m d e s o b i r a n i a , " h a d e s e r p e r p v c t
c n u " s w g " j k " x k x k o " e q o " v c o d ² " r g t " c n u " s w g " x g

El propi model de ciutat impedeix això. Penso que la ciutadania pot estar molt conscienciada i que podem plantejar encaminar-nos cap a la sobirania alimentària, però el model turístic ens està portant una demanda inabastable. Ja

p q o ² u " r g p u c t . " r g t " g z g o r n g . " g p " g n " t g u k f w " s
p q o ² u " f ø k ø j c q i 0 k p c t

Tan de bo ens en sortim a Gràcia, per exemple, amb la reforma del nou
o g t e c v " k " n e i " u k s i p e r m e r c a t c o o p e r a t i u c P a r l a n k d e m e r c a t s , p e r
cert, estem impulsant una nova experiència en els mercats municipals. A la Vall
f ø J g d t q p . " r g ø b r e s i t o t g l a s u p e r f i c i e (l a j c d b e r t a) s e r à h o r t a . I
la idea és que hi hagi una part productiva i una part social, i que exemplifiqui la
dinàmica de vendre producte local i de proximitat. Promocionar-ho des del
mateix mercat.

Insisteixo amb la producció g p " e q d g t v c 0 " E t g e " s w g " ² u " w p
g p n c k t c p v . " u q d t g v q v " c " n c " t g u v c " f ø G w t q r c 0
això ho fan cadenes de supermercats, bàsicament iniciatives privades, on cullen
el que han cultivat a dalt i ho venen a baix. Això ens col·loca en el consum més
conscient, en allò collit al moment, producte fresc.

Creus que es pot recuperar terra agrícola a Barcelona?

Bé, és complicat. Tenim un inventari de solars buits, amb classificació verda,
destinats a jardins comunitaris i també r q v " u g t " s w g " j k " x c i k " n ø c i t

F g u r t ² u " j k " j c " g n u " s w g " u » p " f ø g n s d e k r c o g p v u .
 verds. Però tenim un gran problema a Barcelona: la contaminació del sòl.
 Sobretot en solars de passat industrial. Amb un projecte volem analitzar-ne la
 qualitat per evitar riscos i iniciar processos de descontaminació. Perquè en
 o q n v u " n n q e u " j g o " j c i w v " f ø g n g x c t . " ² u " c " f k t
 cultivar en taules. Evidentment ens agrada la idea de recuperar la terra agrícola,
 i crec que, repeteixo, les cobertes són una bona manera de fer-ho. Quan veus la
 f g n " o g t e c v " f g " n c " X c n n " f ø J g d t q p . " c o d " n c " u
 c i t ¶ e q n c " o ² u " g p n n « " f g " n ø j q t v g v " f g " e c u c . "
 exigeix molta més energia i cost, mentre a la terra és més fàcil. Prioritzem
 recuperar- n c . " r g t ¹/₄ " s w c p " x g w u " g n u " r n c p u " w t d c p ¶ u
 una pena.